

„MALUCH”

*Program nauczania dla I etapu –
edukacji wczesnoszkolnej*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Program przygotowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty Działanie 3.3 poprawa jakości kształcenia Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe

Autorzy:

Patrycja Szymczak

Marlena Marchel

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

<i>Wprowadzenie</i>	4
1. Edukacja wczesnoszkolna a rozwój społeczeństwa obywatelskiego	7
1.1 <i>Informatyzacja społeczeństwa</i>	7
1.2 <i>Wpływ informatyzacji i kultury globalnej na wychowanie i kształcenie dziecka</i>	10
1.3 <i>Środki i narzędzia informatyczne a proces wychowania i kształcenia</i>	12
1.4 <i>Narzędzia multimedialne w procesie nauczania</i>	14
2. Program nauczania dla I etapu – edukacji wczesnoszkolnej „Maluch”	19
3.1 <i>Cele kształcenia i wychowania</i>	33
2.2 <i>Cele kształcenia i wychowania w ramach poszczególnych edukacji</i>	34
3.3 <i>Treści kształcenia</i>	36
3. Przewidywane osiągnięcia ucznia	70
4. Metody nauczania – uczenia się	79
5. System oceniania	85

Wprowadzenie

Edukacja jest niezbędnym elementem rozwoju każdego człowieka. Program nauczania powinien być dostosowany do wieku oraz możliwości rozwojowych dziecka. Kompetentny nauczyciel powinien być wyposażony w wiedzę o dziecku i procesie nauczania.

Jednym z priorytetowych zadań szkoły jest wspieranie rozwoju każdego ucznia. Jest to cel pracy zawodowej nauczyciela, a także sygnalizowany przez teoretyków i praktyków kierunek przemian zachodzących we współczesnej edukacji, wynikający ze zmieniających się potrzeb społeczeństwa, zwłaszcza społeczeństwa informacyjnego.

Pojawienie się nowoczesnych technologii i narzędzi multimedialnych wymusza przeorganizowanie systemu nauczania, a przede wszystkim sposobów przekazywania wiedzy. Już wieki temu badacze, filozofowie, teoretycy i pedagodzy (począwszy od: Arystotelesa, J. A. Komeńskiego, J. J. Rousseau, F. Fröbela, M. Montessori, L. S. Wygotskiego, J. Piageta skończywszy na wielu innych) podkreślali znaczenie wykorzystania środków w dydaktyce. Środki stosowane przez uczących się w celach rozwojowych i edukacyjnych zmieniały się począwszy przede wszystkim od naturalnych (okazy z otoczenia przyrodniczego, kulturowego i społecznego), aż po te, które są wytworem myśli technicznej, ukazujące rzeczywistość w sposób pośredni. Nie trudno dostrzec, że wraz z rozwojem wiedzy o dziecku i dzieciństwie, a także postępowaniem naukowo-technicznym doskonalono środki oddziaływania na zmysły uczących się. Celem tych działań jest potrzeba urozmaicenia i przyspieszenia bezpośredniego oraz pośredniego wpływu na proces kształcenia.

Aktualnie naukowcy, pedagodzy i badacze zjawisk oraz procesów społecznych z całego świata oceniają, że wpływ nowoczesnych technologii na życie ludzkie będzie coraz silniejszy, co należy wykorzystać we współczesnej szkole do celów edukacyjnych (Kołodziejczyk, Polak, 2011; Depešová, 2011; Noga, 2010; Gardner, 2009). Cz. Banach, analizując wyzwania i zadania polskiej edukacji na lata 2012-2025 stwierdza, że jednym z priorytetów jest, między innymi *Przygotowanie uczących się do efektywnego funkcjonowania społecznego i zawodowego oraz „uczenia się przez całe życie w społeczeństwie informacyjnym* (Banach, 2012, s. 29). Warto podkreślić, że niezbędne w realizacji tych zadań są między innymi dobrane odpowiednio do celów edukacyjnych środki dydaktyczne, w tym także, a może przede wszystkim, multimedialne. Autorki niniejszego podręcznika wychodzą z założenia, że nie jest możliwe efektywne oraz wartościowe kształcenie i wychowanie młodego pokolenia bez pełnego wykorzystania nowoczesnych środków i technik informatycznych.

Program nauczania dla I etapu edukacji wczesnoszkolnej „Maluch” stanowi odpowiedź na potrzeby współczesnej edukacji. Zgodnie z podstawą programową z dnia 30 maja 2014 roku treści zawarte w programie gwarantują skuteczne wspieranie rozwoju każdego dziecka.

Program – zgodnie z rozporządzeniem **Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 30 maja 2014** stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, która zawiera precyzyjnie opisane wymagania, czyli obowiązkowy zakres treści programowych i umiejętności oczekiwanych od uczniów na zakończenie danego etapu kształcenia, a w edukacji wczesnoszkolnej po klasie 1 i po klasie 3. Program jest również odpowiedzią na pytanie, jak osiągnąć założone w podstawie cele, jak zorganizować proces nauczania z uwzględnieniem indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich będzie realizowany.

Innowacyjny program nauczania można traktować kompleksowo, ponieważ zawiera nowatorskie rozwiązania na poziomie metodycznym czyli sposobu prowadzenia zajęć, a także na poziomie modernizacji samej oferty i treści nauczania. W podręczniku wprowadzono rozszerzenie niektórych zagadnień z obowiązującej podstawy programowej, przede wszystkim zaś wykorzystano ICT, TIK w życiu codziennym.

Program zakłada, realizację zajęć edukacyjnych w wymiarze:

- 1) edukacja polonistyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna i zajęcia techniczne – łącznie 1150 godzin,
- 2) język obcy nowożytny – 190 godzin,
- 3) edukacja muzyczna – 95 godzin,
- 4) edukacja plastyczna – 95 godzin,
- 5) zajęcia komputerowe – 95 godzin,
- 6) wychowanie fizyczne – 290 godzin.

Zadaniem szkoły i wdrożonego programu nauczania jest:

- 1) realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
- 2) respektowanie trój podmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń-szkoła-dom rodzinny;
- 3) rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;
- 4) kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
- 5) poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i za ba wy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;
- 6) wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów;
- 7) dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
- 8) sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

Kompleksowy przedmiotowy program nauczania umożliwi łączenie w spójną całość wszystkich obszarów nauczania i realizację treści ścieżek międzyprzedmiotowych.

W programie zastosowano metodę projektu i eksperymentów, co świadczy o jego innowacyjnym charakterze (innowacyjność w myśl definicji innowacyjności w kontekście Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki) bowiem, jego wdrożenie odbędzie się na obszarze w którym dotychczas brak jest właściwych metod, narzędzi i instrumentów nauki oferowanych dzieciom w klasach od I do III z ternu gmin wiejskich objętych projektem, umożliwiającą osiągnięcie lepszych wyników w nauce a przynajmniej równoważnych do tych osiągniętych przez uczniów z terenów miejskich. Przygotowany program zawierać będzie działania, umożliwiające wprowadzenie nowych/odmiennych od dotychczasowych rozwiązań problemów dotyczących uczniów szkół do których kierowane jest wsparcie. Zastosowanie w programie edukacyjnym metody projektów przełoży się na rozwój samodzielności, umiejętności współpracy i życia w grupie rówieśniczej oraz integracji wszystkich uczniów objętych programem.

Program edukacyjny oparty na innowacyjnej metodzie będzie stymulować rozwój poznawczy, emocjonalny i motoryczny uczniów jak również będzie uwzględniał indywidualne potrzeby, ich zainteresowania i uzdolnienia, będzie rozwijać myślenie twórcze i wzmacniać motywację poznawczą.

Innowacyjny program edukacyjny ukierunkowany został na wsparcie rozwoju każdego ucznia i stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, która zawiera precyzyjnie opisane wymagania, czyli obowiązkowy zakres treści programowych i umiejętności oczekiwanych od uczniów na zakończenia danego etapu kształcenia.

Program przygotowany został w taki sposób, by każde dziecko mogło rozwijać się indywidualnie i być aktywne w procesie nauczania, bowiem tak jak wspomniano powyżej uczeń skutecznie się uczy, gdy samodzielnie rozwiązuje problemy i czynnie bierze udział w sytuacjach dydaktycznych. Celem autorów stało się również kształtowanie postawy przedsiębiorczości wśród uczniów (rozwijanie ciekawości poznawczej, kreatywności, umiejętności podejmowania inicjatyw i pracy zespołowej oraz ponoszenia odpowiedzialności) oraz kluczowe kompetencje emocjonalne: poczucie sprawczości i autonomii funkcjonalnej.

Celem opracowanego podręcznika jest zapewnienie, aby ten etap edukacyjny był jak najbardziej przyjazny zarówno dla wszystkich uczniów jak i rodziców.

1. Edukacja wczesnoszkolna a rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wyzwania współczesnego świata wymagają dużych zmian w sposobach i metodach nauczania, jak również rozszerzenia celów i treści kształcenia o tzw. KOMPETENCJE KLUCZOWE, jak inicjatywność i przedsiębiorczość.

W niniejszym rozdziale przedstawiono wpływ zmieniającego się świata, rozwój globalizacji i technologii informatycznej na metodykę i dydaktykę nauczania. Rozważania stanowią wprowadzenie do opracowanego Innowacyjnego programu nauczania, kierując uwagę na rodzące się potrzeby, bariery oraz możliwości wynikające z zastosowania systemów informatycznych w nauczaniu.

Procesy globalizacji zmieniają charakter codziennych ludzkich doświadczeń i przekształcają w pewnym sensie nasze życie osobiste. Przekształcenia te dotyczą intymnych i osobistych aspektów życia takich jak tożsamość osobista, związki z innymi ludźmi, płęć, seksualność, stosunek do pracy i do rodziny¹.

Globalizacja przyczyniła się do tego, że żyjąc w „jednym, wspólnym świecie” narody, grupy społeczne i jednostki integrują się ze sobą, a dzięki rozwojowi techniki i komunikacji znacznie wzrasta tempo interakcji między ludźmi². Znacznie ułatwia to pozytywną komunikację międzyludzką w ujęciu globalnym.

Nowe technologie informacyjne, globalna migracja oraz media o charakterze międzynarodowym powodują, że treści kulturowe przenikają granice państw, co bez wątpienia ma dobry wpływ na rozwój szeroko pojętej tolerancji kulturowej. Społeczeństwo globalne charakteryzuje się dużą ilością sąsiadujących ze sobą kultur, ale jednocześnie trudno oprzeć się wrażeniu, że najbardziej agresywnie rozpowszechniane są wartości, styl i poglądy świata Zachodu.

Zdaniem socjologa Piotra Sztompki ma na to wpływ siła ekonomiczna Ameryki - tam znajduje się potęga medialna i tam powstały globalne stacje telewizyjne a bogaci zachodni turyści rozprzestrzeniają wzory kultury zachodniej po całym świecie³. Globalizacja i skutki jakie niesie przenoszą się na każdą sferę ludzkiego życia. Można powiedzieć, iż globalizacja dotyka każdej sfery ludzkiego życia, począwszy od gospodarki, poprzez system myślenia, światopogląd, normy etyczne i kulturowe aż do całościowej istoty wychowania.

Globalizacja przenika do każdej instytucji, administracji, oświaty oraz przedsiębiorstw. W zasadzie jest faktem, który wyznacza nowy kierunek przemian w życiu społecznym, kulturowym i gospodarczym. Ma także znaczący wpływ na kształt oraz jakość współczesnego procesu kształcenia i wychowania.

1.1 Informatyzacja społeczeństwa

Proces kształtowania się społeczeństwa informacyjnego rozpoczął się stosunkowo niedawno, co w żaden sposób nie zmienia faktu, iż u progu XXI wieku, prócz zasobów demograficznych, surowcowych czy też energetycznych, zasoby informacyjne, obejmujące swoim zasięgiem jednocześnie osiągnięcia nauki, kultury, a także szeroko pojmowanej sztuki, stanowią najistotniejszy czynnik naszego potencjału cywilizacyjnego. Współczesne społeczeństwo, a nawet całe państwo wraz ze swoją rozbudowaną administracją, gospodarką narodową oraz siły zbrojne, w zasadzie nie mogą

¹ P. Sztompka, Socjologia zmian społecznych, Wydawnictwo ZNAK 2005, s. 21.

² Tamże, s. 19.

³ Tamże, s. 9.

funkcjonować bez racjonalnie ukształtowanej sfery informacyjnej⁴. Społeczeństwo informacyjne nie jest jednak społeczeństwem technik telekomunikacyjnych i komputerów⁵. W istocie chodzi o coś znacznie ważniejszego, niż sama powszechność technologii satelitarnych, kablowych czy komputerowych. Chodzi o przeobrażenie wszystkich sfer życia społecznego w oparciu o rozwój sektora informacji i telekomunikacji, przygotowujące nowe społeczeństwo: *johoka shakai*.

W stosunkowo bogatej literaturze poświęconej wielorakim aspektom tak zwanej „rewolucji informatycznej” oraz jej głównej konsekwencji cywilizacyjnej, jaką niewątpliwie jest wizja „społeczeństwa informacyjnego”, można zauważyć różne trendy w jej postrzeganiu oraz ocenie. Z jednej strony bowiem wszech-informatyzacja przynosi współczesnemu człowiekowi wyższy poziom życia, z drugiej jednak niesie ze sobą szereg różnego rodzaju zagrożeń, których nie należy lekceważyć. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest zagadnienie, co przeważa korzyści czy też zagrożenia wynikające z tejże rewolucji⁶.

Zmiany spowodowane powstawaniem społeczeństwa informacyjnego są wszechobecne i wszechogarniające. Społeczeństwo, środowisko, gospodarka i kultura, które są podstawowymi sferami życia ludzkiego, można podzielić na dziedziny takie jak: polityka, praca, bezpieczeństwo, obronność, zdrowie, ekologia, rolnictwo, produkcja, usługi, handel, komunikacja, transport, organizacje, zarządzanie, edukacja, zachowania, twórczość, nauka i technika oraz czas wolny, sport i turystyka. We wszystkich tych dziedzinach można wyróżnić istotne zjawiska w nich występujące, czyli tendencje, szanse rozwojowe oraz zagrożenia cywilizacyjne, będące przedmiotem wyzwań jakie niesie ze sobą XXI wiek.

Będąca efektem globalizacji rewolucja informacyjna doprowadziła w pierwszej kolejności do utworzenia globalnej sieci komputerowej (INTERNETU) oraz milionów sieci lokalnych stale lub też okresowo z nią połączonych. Szybki rozwój technologii informatycznych zdecydowanie ułatwił podejmowanie różnorodnych decyzji, dostęp do wiedzy, bowiem w nowym społeczeństwie na pierwszy plan wysuwa się informacja. Rewolucja informacyjna stworzyła więc nowe niezwykle szanse dla każdej jednostki z osobna jak i dla całego społeczeństwa. Zwiększając w sposób znaczący możliwości przekazu informacji, zostały stworzone całkowicie nowe warunki dla swobodnego komunikowania się oraz współdziałania⁷.

W obecnych czasach zupełnie naturalnym stało się uczestniczenie w niemal wszystkich dziedzinach życia społecznego za pośrednictwem Internetu. Przez Internet poznajemy się, głosujemy, załatwiamy sprawy administracyjne, robimy opłaty oraz zakupy. Nie sposób nie wspomnieć w tym miejscu także o szansach, jakie stwarza technologia informatyczna w dostępie do edukacji. Mam tutaj na myśli nauczanie na odległość, z ang. *distance learning*. Ogólnie można stwierdzić, iż technologia ta w zasadzie umożliwia dostęp do zasobów uczelni bez względu na miejsce pobytu studenta. Uczęszczenie⁸ na uczelnię nie wiąże się, bowiem z koniecznością przeprowadzki do innego miasta, a tym samym z kosztami, na które nie może sobie pozwolić wielu studentów, wystarczy tutaj jedynie komputer z dostępem do Internetu. *Distance learning* ma także wymiar bardziej globalny, umożliwiając kształcenie się na renomowanym uniwersytecie, np. w Stanach Zjednoczonych bez konieczności przekraczania Atlantyku⁸.

Tadeusiewicz Ryszard wskazuje, iż wymienione procesy i czynności mogą skutkować między innymi tym, że szeroko rozumiana cyberprzestrzeń staje się nie tylko miejscem, gdzie ludzie pracują, zdobywają wiedzę, komunikują się ze sobą, a także poszukują rozrywkę - ale również stała się miejscem, w którym ludzie są wystawieni na różne zagrożenia⁹. Wspomniane zagrożenia dotyczą możliwości kradzieży informacji, możliwości celowego i nielegalnego zmieniania informacji, możliwość ograniczania dostępu do informacji aż do całkowitej blokady włącznie, itp. Kolekcja zagrożeń, na jakie może być wystawiony każdy użytkownik Internetu, jest bardzo duża, a skala ich szkodliwości ustawicznie rośnie.

⁴ P. Starosta, Społeczne skutki globalizacji, w Klich J. (red.), Globalizacja, ISS, Kraków 2001, s. 44

⁵ M. Niezgoda, M. Haber, Społeczeństwo informacyjne. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, s. 28.

⁶ Tamże, s. 30

⁷ Tamże, s. 30.

⁸ Tamże, s. 31.

⁹ R. Tadeusiewicz, Społeczność Internetu, Wydawnictwo EXIT w Warszawie, s. 24.

Sektorem, na który rewolucja informacyjna miała największy i najbardziej odczuwalny wpływ jest niewątpliwie gospodarka. Nowoczesne technologie spowodowały wielki boom na całym świecie, dały wiele nowych miejsc pracy, generują największe zyski. Jak wspomina w swoim raporcie Krajowa Izba Gospodarcza większość dochodu narodowego wszystkich rozwiniętych gospodarek pochodzi z sektora informacyjnego, a realokacja i globalny dostęp do informacji są kluczowym czynnikiem wzrostu wydajności i konkurencyjności całego przemysłu.

Jednocześnie, w tym samym czasie pojawiły się zagrożenia płynące ze strony pogłębiającego się rozwarstwienia społecznego dotyczącego osób, grup społecznych a także całych narodów spowodowane różnicami w procesie technologizacji. Już pod koniec XX wieku zauważono, iż *kraje, które wejdą w erę społeczeństwa informacyjnego zbiorą największe zniwo. To one wyznaczą drogę dla innych. Natomiast te kraje, które będą zwlekać lub podejmą działania połowiczne, mogą w czasie krótszym od dziesięciolecia stanąć w obliczu załamania inwestycji i kryzysu na rynku pracy*¹⁰.

Ważnymi determinantami budowania społeczeństwa informacyjnego są więc wielokrotnie wspomniane: nauka, technika oraz innowacje. W dobie postępującej globalizacji czynniki te mają zasadniczy wpływ na konkurencyjność, przyczyniając się do uzyskania przewagi, zarówno w płaszczyźnie gospodarki narodowej czy płaszczyźnie poszczególnych branż, czy firm. Konsekwencją posiadania przestarzałej technologii informacyjnej jest powstanie poważnych barier związanych z brakiem informacji o możliwościach rozwoju poszczególnych branż i przedsiębiorstw. Efektem tego jest między innymi spadek konkurencyjności jednych firm wobec innych.

Niewątpliwie również problem społeczeństwa informacyjnego wiąże się nie tylko z nieustającym rozwojem techniki i informatyki, ale przede wszystkim z głęboką przemianą w świadomości i zwyczajach człowieka, w sposobie pracy, zabezpieczeniach społecznych oraz w jego odpoczynku. Z powodu zmian zachodzących we współczesnej gospodarce dzisiejsze firmy muszą być elastyczne jeżeli mowa o zatrudnieniu.

Jednocześnie z płaszczyzny pracownika, nie może on liczyć na stałą pracę w jednej firmie. Społeczeństwo oparte na wiedzy, będące wyznacznikiem społeczeństwa informacyjnego, charakteryzuje się bowiem ograniczoną liczbą miejsc pracy. Powstaje zatem poważne zagrożenie dla rynku pracy społeczeństwa informacyjnego, gdzie swoje miejsce znajdą jedynie osoby wykształcone, mobilne, nastawione na ciągły rozwój. Słusznie zauważa Górski, że wiedza, która staje się podstawą gospodarki społeczeństwa informacyjnego stanowi również poważne zagrożenie. Według niego coraz trudniej popularyzować naukę i technikę, ponieważ jest jej za dużo.

W społeczeństwie informacyjnym kapitał ludzki zastępowany jest kapitałem materialnym. Osiągnięcie sukcesu przez dane przedsiębiorstwo determinowane jest szybkością, innowacyjnością oraz indywidualizacją ofert. Niedobór stanowisk pracy, który spowodowany jest nowymi technologiami i szybszym tempem przepływu informacji, będący równocześnie potrzebą oparci gospodarki na wiedzy, w niezaprzeczalny sposób prowadzi do zmian w samym charakterze pracy. Przedsiębiorstwa dzisiaj reorganizują strukturę organizacji i dopasowują się do nowych trendów. Implikacją tych działań stała się również indywidualizacja zdań pracowników oraz nowych form zatrudnienia – na pół etatu, na określony okres czy też w charakterze podwykonawcy. Współcześni pracodawcy odczuwają mniejszą odpowiedzialność za pomoc socjalną, płace, stałe zatrudnianie pracowników oraz za szkolenia. Pracownicy z kolei bardziej boją się o utratę pracy, co być może wpływa na fakt, iż obecnie są tak lojalni wobec pracodawcy jak niegdyś¹¹.

Dużym problemem, przed którym staje społeczeństwo globalne jest zapewnienie wszystkim równych szans rozwoju oraz wykorzystanie możliwości twórczych. Specjalizacja, potrzeba dysponowania współcześnie rzadkimi atrybutami pracowników wiedzy dyskwalifikuje tradycyjne czy też pospolite umiejętności.

¹⁰ M. Niezgoda, M. Haber, *Społeczeństwo informacyjne. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, s. 31

¹¹ http://www.stat.gov.pl/gus/spoleczenstwo_informacyjne_PLK_HTML.htm

Rozwój technik informacyjnych i wzrost gospodarczej roli informacji prowadzi także nieuchronnie do rozwarstwienia społecznego, w wyniku którego osoby nie posiadające dostępu do informacji będą cywilizacyjnie i ekonomicznie upośledzone. Powiększa się dystans między zrozumieniem środowiska technicznego a techniczną ignorancją. „Analfabetyzm” komputerowy staje się obecnie tak dotkliwy, jak dawniej analfabetyzm. Ułatwiony dostęp do informacji może także bezpośrednio zagrażać prywatności i innym interesom obywateli oraz wywoływać pojawienie się nowej grupy przestępców¹².

Procesy informacyjne są obecnie i bez wątpienia będą także w ciągu najbliższych lat głównym motorem gospodarki XXI wieku, a Internet, który je napędza, jest najważniejszym narzędziem, jakie stworzono w całym okresie rozwoju cywilizacji. To dzięki Internetowi powstają coraz to nowe możliwości, ekonomiczne i społeczne rozwoju gospodarczego, wzrostu i dobrobytu. Ceną tego rozwoju jest dezintegracja tradycyjnych społeczności, które zastępowane są przez „cyberspace” czy raczej przez kulturę globalną. Co za tym idzie, następuje drastyczna zmiana sposobów myślenia, działania, doświadczeń i świadomości. Obecnie, aby zapewnić długoterminowy wzrost gospodarczy kraju czy konkretnego przedsiębiorstwa nie wystarczą wzrastające nakłady finansowe czy też odpowiednie regulacje prawne. Niezbędnym jest inwestowanie w infrastrukturę informatyczną i edukację¹³.

Podsumowując, niewątpliwie rozwój systemów informatycznych i telekomunikacyjnych przyniósł wiele korzyści społeczeństwu, stworzył techniczne i organizacyjne przesłanki nowej fazy rozwoju cywilizacji – społeczeństwa globalnej informacji, czyli społeczeństwa bogatego w informację i czerpiącej z niej swój dobrobyt. I tak jak wielkie są szanse rozwoju, tak wielkie też wydają się zagrożenia płynące z wszech-informatyzacji.

Podstawową cechą społeczeństwa informacyjnego jest szybki rozwój technologii teleinformatycznych i wzrost znaczenia informacji, do której dostęp - dzięki telefonom komórkowym oraz internetowi - jest ułatwiony. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego to nie tylko urządzenia, ale również infrastruktura informacyjna, czyli wszelkiego rodzaju usługi, jakie mogą być świadczone poprzez nowe technologie. Korzystanie z internetu, telepraca, e-learning, e-zdrowie, e-handel, e-usługi, e-firma czy e-administracja, to dzisiaj zjawiska powszechne i możliwe dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii.

Rozwój społeczeństw informacyjnego jest dziś faktem. Faktem jest również, iż rozwinięte gospodarczo i technologicznie kraje dążą do coraz szybszego i sprawniejszego wchodzenia w dalszą informatyzację, wiedząc iż jest ona jedyną słuszną i możliwą drogą w dzisiejszym świecie. Od pewnego czasu w budżetach większości nowoczesnych państw przewiduje się coraz większe kwoty na wdrażanie lub też umacnianie społeczeństwa informacyjnego. Tempo kształtowania przestrzeni informacyjnej staje się decydującym czynnikiem świadczącym o konkurencyjności, zarówno danej gospodarki, jak i wszystkich podmiotów gospodarczych w niej działających¹⁴.

1.2 Wpływ informatyzacji i kultury globalnej na wychowanie i kształcenie dziecka

Bezwzględny może wydawać się stwierdzenie, że we współczesnym świecie, a tym bardziej w nieodległej przyszłości nie ma miejsca na techniczny analfabetyzm. Faktem jest, iż komputery i nowoczesne technologie są obecne niemal we wszystkich aspektach funkcjonowania współczesnych społeczeństw¹⁵. Jednakże wielu teoretyków i badaczy ukazuje negatywny wpływ na rozwój i wychowanie dziecka. Według W. Dembny komputer ma negatywny wpływ na rozwój fizyczny, psychiczny, społeczny i moralny a także na rozwój intelektualny dziecka¹⁶. Rozwój psychiczny może

¹² M. Niezgoda, M. Haber, *Spółczesność informacyjna. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, s. 33.

¹³ Tamże, s. 33.

¹⁴ *Strategia rozwoju społeczeństw informacyjnego w Polsce na lata 2007 – 2013*, Warszawa, czerwiec 2007.

¹⁵ A. Stolińska, *Dziecko w społeczeństwie informacyjnym – zagrożenia i perspektywy*, [w:] *Dziecka w świecie współczesnym*, pod red. B. Suchackiej i K. Kraszewskiego, Kraków 2008, s. 182.

¹⁶ W. Dembna, *Komputer jako zagrożenie dla rozwoju dzieci klas I – III*, <http://www.oeiizk.edu.pl>

być zaburzony poprzez utratę zdolności porozumiewania się i działania bez zachęty ze strony komputera. Poczucie osamotnienia jest skutkiem pozornie tylko dobrowolnego wyboru dziecka, które nieświadomie zaprzestaje komunikacji z innymi ludźmi, traci z nimi wszelkie związki emocjonalne, w życiu którego nie ma miejsca na dziecięce przyjaźnie.¹⁷

Dziecko, które spędza dużo czasu przy komputerze, w którym wirtualna rzeczywistość jest oderwana od życia, przestaje orientować się w realiach otaczającego je świata¹⁸.

Prowadzi to do utraty poczucia wartości takich jak dobro czy zło, miłość czy nienawiść, a w konsekwencji do zaburzeń w rozwoju moralnym¹⁹. Komputer i Internet powodują także zaburzenia w rozwoju społecznym przejawiające się wyłączeniem jednostki z grupy rówieśniczej. Tym samym globalizacja i jej aspekty wpływają na całokształt działań wychowawczych.

Globalnie rozumiana kultura to wszystkie historyczne i współczesne wytwory ludzkie, to cała historia i bieżące życie wspólnoty ludzkiej. Kultura kreuje osobowość ludzką, zapewnia integrację, umożliwia przekaz informacji, ułatwia ludziom adaptację do życia, warunkuje rozwój. Pod pojęciem kultury narodowej możemy rozumieć wspólny język, terytorium, tradycje, religie, wspólnotowe wartości, pozytywne wzory zachowań. Kultura narodowa powstaje z ukierunkowanych działań społecznych, gospodarczych, politycznych, intelektualnych i edukacyjnych. Każda forma wspólnotowa jest tym bardziej bogata, im bardziej jest kulturowo różnorodna, wierna własnej autentyczności, im mniej jest podatna na bezmyślne naśladownictwo, snobistyczną asymilację. Wszelka zdrowa wspólnotowość ma sens moralny i przedstawia istotne znaczenie ekonomiczne i polityczne, gdy wynika z dobrowolnej i wolnościowej decyzji partnerów, gdy nie prowadzi do wymuszonej uniformizacji, marginalizacji innych narodów czy deprecjacji ich dorobku, w tym i często trudnej drogi do własnej odrębności i suwerenności.²⁰

We współczesnym świecie obserwujemy zjawisko manifestacji kultur etnicznych i narodowych z wyraźnym akcentowaniem ich odrębności, z drugiej zaś dążenie do integracji w wymiarze globalnym i ponadnarodowym. Obecna epoka charakteryzuje się wielkim przyspieszeniem cywilizacyjnym. Ludziom nie wystarcza już tradycyjna zdolność adaptacyjna do wciąż zmieniających się sytuacji społecznych. Nowa epoka stawia wymagania związane z rozwojem humanistycznej kultury pracy, kultury politycznej, humanistycznej kultury stosunków międzyludzkich, szybkiego rozwoju kultury ekologicznej, nowoczesnej kultury układania stosunków międzynarodowych, wartościowej i obiektywnej edukacji globalnej, edukacji integracyjnej, rozwoju kultury życia godnego i wartościowego w wymiarze pełnej ludzkiej tożsamości²¹.

W globalnie pojętej kulturze możemy wyodrębnić kilka wspólnych uniwersalnych kategorii takich jak praca, rodzina, moralność, religia, filozofia, sztuka, edukacja, ekonomia, wojny, pokój, nauka, humanizm, wolność, sprawiedliwość, demokracja, ekologia. Nie istnieje jednak uniwersalne wyznawanie jednej tylko religii, moralności czy uprawiania absolutnie jednego modelu wychowania, czy określonego rodzaju i stylu sztuki. Ludzie wierzą w sensie religijnym, wyznają zasady moralne, wychowują innych, uprawiają sztukę, ale w dużym stopniu inaczej, odmiennie. Ludzie żyją według praw i reguł, ale odmiennych, produkują, ale w różny sposób i różne produkty, aktywni są w polityce, ale w różnych jej orientacjach i obozach, Istnieje wielka odmienność szczegółowych regulacji moralnych na świecie. Występuje jednak pewna wspólnota idealów związanych z obroną życia, pomocy w chorobie i słabszym, szacunku dla miłości i przyjaźni, sprawiedliwości, wolności, ochrony przyrody, poczucia wspólnotowego, akceptacji pracy.

¹⁷ A. Stolińska, Dziecko w społeczeństwie informacyjnym ...op. cit, s. 182

¹⁸ W. Dembna, Komputer jako zagrożenie dla rozwoju dzieci klas I – III, <http://www.oeiizk.edu.pl>

¹⁹ A. Stolińska, Dziecko w społeczeństwie informacyjnym, op. cit., s. 182

²⁰ Z. Łomny „Człowiek i edukacja wobec przemian globalnych, Radom 1996, s. 23.

²¹ C. Banach, Człowiek wobec wyzwań globalizacji i transformacji ustrojowej w Polsce, "Nowa Szkoła. Miesięcznik społeczno-pedagogiczny", nr 9 (597) listopad 2001, s. 7 - 15.

W świetle powyższego wyzwaniem dla współczesnych nurtów wychowania - dla pedagogiki międzykulturowej - nie rezygnując z indywidualnego i narodowego charakteru winno być wzbogacanie wiedzy o nowy – uniwersalny wymiar – uniwersalna wizja przyszłości świata i nowego człowieka²².

1.3 Środki i narzędzia informatyczne a proces wychowania i kształcenia

Na kształtowanie osobowości człowieka wpływają cechy genetyczne, warunki środowiskowe oraz aktywność własna. W dzisiejszych czasach silne oddziaływanie na dzieci i młodzież mają również przekazy mediów elektronicznych. W tej sytuacji wpływ wychowawczy rodziców jest marginalizowany. Przekazy wychowawcze docierają do dziecka głównie poprzez media i grupę rówieśniczą, której opinii i postawy są kształtowane pod wpływem tychże samych przekazów medialnych i jest to tak zwany pośredni wpływ mediów, realizowany przez kontakt z innymi ludźmi²³.

Dzieci i młodzież w wieku szkolnym, stymulowana jest bodźcami zewnętrznymi dochodzącymi do niej różnymi drogami, lecz w zdecydowanej większości pochodzącymi z wszechobecnych (pośrednich bądź bezpośrednich) przekazów i wpływów mass mediów, w tym zwłaszcza z Internetu, który jeśli chodzi o jego możliwości techniczne jak i wykorzystanie do różnych celów rozwija się dynamicznie i jest powszechnie dostępny²⁴. Treści tych bodźców odbierane i przyswajane są często nieświadomie. Internet, jak wszystkie mass media, to jest prasa, telewizja, radio, a także książka, film, plakat, kino, gry komputerowe sugerują masowe porozumiewanie się, a zatem występować tu musi częściowe sprzężenie zwrotne między nadawcą a odbiorcą. Natomiast określenie - masowe środki oddziaływania społecznego sugerują jednostronne wywieranie wpływu na odbiorców²⁵.

Rola Internetu w życiu społecznym, a w tym i edukacji, zwłaszcza równoległej, wciąż rośnie. Internet stanowi obecnie główne źródło informacji o otaczającym świecie, kreuje obraz współczesnej kultury, wytycza zakres kontaktów (...). kształtuje; upodobania i postawy (...) stał się swoistym środkiem wychowawczym²⁶. Obecnie wśród użytkowników dominują ludzie w wieku od 15 do 25 lat²⁷. Według autorki w tym wieku człowiek szczególnie podatny jest na różnego rodzaju wpływy, ponieważ jego osobowość jeszcze się kształtuje, ponadto, to co zostanie ukształtowane jest raczej trwałe²⁸. Większość treści dociera więc do nas w sposób nieświadomy. Przyswajamy więcej informacji niż sądzimy. Tak na przykład kreują myślenie regularnie oglądane seriale i filmy, bodźce nie przyjęte świadomie pozostawiają przekaz „podszyty”. Pozostałe „manipulują” naszą tendencją do naśladowania, identyfikacji z bohaterem i przyjmowania oglądanych wzorców za obowiązujące. Może też dojść do uniewrażliwienia na docierające bodźce, coś co razilo i bulwersowało z czasem wydaje się coraz bardziej normalne i przestaje wywoływać reakcję sprzeciwu. Dorosły zdający sobie sprawę z tych mechanizmów może się przed nimi bronić, dziecko jednakże nie jest w stanie²⁹.

Jak większość nowych zjawisk także Internet niesie za sobą szereg pozytywów i negatywów. W stosunkowo bogatej literaturze poświęconej wielorakim aspektom tak zwanej „rewolucji informatycznej” oraz jej głównej konsekwencji cywilizacyjnej, jaką niewątpliwie jest wizja „społeczeństwa informacyjnego”, można zauważyć różne trendy w jej postrzeganiu oraz ocenie. Z jednej strony bowiem wszech-informatyzacja przynosi współczesnemu człowiekowi wyższy poziom życia, z drugiej jednak niesie ze sobą szereg różnego rodzaju zagrożeń, których nie należy lekceważyć³⁰. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest zagadnienie, co przeważa korzyści czy też zagrożenia wynikające z tejże rewolucji.

²² Tamże, s. 20.

²³ M. Braun Gałkowska, *Dziecko w świecie mediów*, „Dialog i Edukacja”, 2003, nr 6, s. 12

²⁴ M. Braun – Gałkowska, *Oddziaływanie Internetu na psychikę dzieci*, „Edukacja Medialna” 2003, nr 3, s. 14

²⁵ J. Gajda, *Media w edukacji*, Kraków 2005, s. 20

²⁶ J. Gajda, *Media w edukacji*, Kraków 2005, s. 63

²⁷ M. Braun – Gałkowska, *Oddziaływanie Internetu na psychikę dzieci*, „Edukacja Medialna” 2003, nr 3, s. 16.

²⁸ Tamże, s. 16

²⁹ D. Kuchta, *Wpływ przekazów medialnych na wychowanie dzieci*, „Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze”, 2011, Nr 503, s. 31

³⁰ T. Goban – Klas, P. Sienkiewicz, *Społeczeństwo informacyjne, szanse, zagrożenia, wyzwania*, 1994, s. 24

Niewątpliwie wielkie możliwości jakie niesie ze sobą szansa włączenia się do świata informatycznego są oczywiste i dość powszechnie uznane. M. Braun – Gałkowska dzieli je na następujące grupy³¹:

- dostęp do informacji, pomoc dydaktyczna, udział w dyskusjach specjalistów, możliwość kształcenia się bez wychodzenia z domu, co ma szczególne znaczenie dla osób niepełnosprawnych i mieszkających w małych miejscowościach;
- szybka komunikacja ułatwiająca kontakt między znajomymi, między naukowcami i instytucjami, organizowanie różnych imprez i konferencji, możliwość załatwienia różnych spraw, takich jak zakupy, rezerwacje hoteli czy biletów, itp.;
- nawiązywanie znajomości, szansą dla nieśmiałych, niepełnosprawnych, którzy mogą komunikować się z ludźmi bez wychodzenia z domu;
- udzielenie i otrzymywanie wsparcia, organizowanie grup wzajemnie sobie pomagających, np. rodziców dzieci przewlekle chorych, itp.;
- możliwość rozrywki, eksperymentowania, ćwiczenia wyobraźni, udział w grach.

Szybki rozwój technologii informatycznych zdecydowanie ułatwił podejmowanie różnorodnych decyzji, dostęp do wiedzy, bowiem w nowym społeczeństwie na pierwszy plan wysuwa się informacja. Rewolucja informacyjna stworzyła więc nowe niezwykle szanse dla każdej jednostki z osobna jak i dla całego społeczeństwa³². Zwiększając w sposób znaczący możliwości przekazu informacji, zostały stworzone całkowicie nowe warunki dla swobodnego komunikowania się oraz współdziałania.

W obecnych czasach zupełnie naturalnym stało się uczestniczenie w niemal wszystkich dziedzinach życia społecznego za pośrednictwem Internetu. Przez Internet poznajemy się, głosujemy, załatwiamy sprawy administracyjne, robimy opłaty oraz zakupy. Nie sposób nie wspomnieć w tym miejscu także o szansach, jakie stwarza technologia informatyczna w dostępie do edukacji. Mam tutaj na myśli nauczanie na odległość, z ang. distance learning. Ogólnie można stwierdzić, iż technologia ta w zasadzie umożliwia dostęp do zasobów uczelni bez względu na miejsce pobytu studenta. „Uczęszczanie” na uczelnię nie wiąże się, bowiem z koniecznością przeprowadzki do innego miasta, a tym samym z kosztami, na które nie może sobie pozwolić wielu studentów, wystarczy tutaj jedynie komputer z dostępem do Internetu. Distance learning ma także wymiar bardziej globalny, umożliwiając kształcenie się na renomowanym uniwersytecie, np. w Stanach Zjednoczonych bez konieczności przekraczania Atlantyku³³.

Zastosowanie multimediów w procesie

WAŻNE

Technologia informacyjna zdecydowanie rozszerza zdolności ucznia w zakresie:

- **uczenia się** – poprzez wzbogacanie sposobów zdobywania wiedzy i umiejętności, ułatwianie rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji oraz integrowanie doświadczenia i różnych elementów wiedzy;
- **myślenia** – poprzez wspomaganie rozumienia złożoności zjawisk oraz umożliwianie ich całościowego postrzegania, a także wspomaganie pracy twórczej;
- **poszukiwania** – poprzez pomaganie w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystaniu informacji pochodzących z różnych źródeł;
- **działania** – usprawniając organizację pracy oraz ułatwiając posługiwanie się wieloma technikami i narzędziami pracy;

³¹ M. Braun – Gałkowska, „Oddziaływanie Internetu na psychikę dzieci”, „Edukacja Medialna” 2003, nr 3, s. 17

³² I. Zacher, *Spoleczne wizje rewolucji informacyjnej. Rewolucja informacyjna czyli społeczeństwo bogate w informację*, Prasa Techniczna, 1986, Nr 3, s. 12

³³ J. Papińska – Kacper, *Spoleczeństwo informacyjne*, Wydawnictwo Naukowe PWN S.A., Warszawa 2008, s. 42

- **doskonalenia się** – poprzez fakt, iż przyczynia się do kształtowania postawy elastycznej i uwzględnia zmiany, co wpływa na podniesienie gotowości do ciągłego uczenia się;
- **komunikowania się** – poprzez dostarczanie środków do indywidualnych i grupowych prezentacji oraz do skutecznego komunikowania się, wpływając w ten sposób na kształtowanie kontaktów międzyludzkim bez barier i uprzedzeń;
- **współpracy** – ułatwiając pracę w grupie wychowawczej jak również (lokalnej i globalnej) jak również osiągnięcie porozumienia, może być wykorzystana do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów oraz budowania więzi międzyludzkich.

1.4 Narzędzia i środki teleinformatyczne stosowane w procesie nauczania

Pomimo faktu, iż od kilku lat mamy do czynienia z rosnącą liczbą komputerów oraz innych narzędzi teleinformatycznych polskie szkoły i nauczyciele rzadko decydują się na stałe wprowadzenie ich do procesu nauczania. Niestety, jak wskazują badania MEN, większość szkół w Polsce opiera się na tradycyjnych metodach nauczania, a głównym środkiem dydaktycznym w dalszym ciągu pozostają tablica i kreda.

Innowacyjność niniejszego programu nauczania polega przede wszystkim na wprowadzeniu do stałego procesu nauczania, już od lat najmłodszych, narzędzi i środków dydaktycznych opartych o ICT.

Wśród narzędzi szczególnie zalecanych w procesie nauczania klas I-III znajdują się:

- 1) AVATARY –

Awatara można zastosować zarówno jako nauczyciel, jak również dla uczniów.

Zastosowanie awatara w nauczaniu:

- Przedstawienie celu lekcji;
- Przedstawienie siebie, swoich kolegów i koleżanek;
- Nagrywanie przez uczniów krótkich wypowiedzi na zadany temat (np. Mój wygląd, hobby, miejsce zamieszkania, moje przybory szkolne, popularne zawody, itp.);
- Wyrażanie opinii, uczuć;
- Prezentacja własnych prac –wiersz, opowiadanie, piosenka;
- Opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc np. w formie zagadki;
- Awatar jako ćwiczenie na rozumienie ze słuchu, jako test na sprawdzenie rozumienia ze słuchu;
- Awatar jako lektor w prezentacji.

WAŻNE:

- Awatar może przedstawić cele lekcji. Można je zastosować na początku zajęć jako wprowadzenie do nowego tematu lekcji, zainteresowanie tematem lekcji;
- Awatary doskonale sprawdzają się w fazie ćwiczeń, np. jako ćwiczenie na rozumienie ze słuchu, ćwiczenie w zakresie tworzenia krótkich wypowiedzi na zadany temat;
- Awatary dobrze sprawdzają się również jako zagadka, zadanie domowe obowiązkowe czy tylko dla chętnych uczniów.

Awatar może przedstawić postać historyczną, bohatera książki, opowiedzieć bajkę, zaprezentować różne gatunki zwierząt, zaproponować zagadkę matematyczną, przekazać treść ćwiczenia z informatyki. Co więcej Awatar mówi w różnych językach, jest więc doskonałym nauczycielem języka obcego.

2) Interaktywne puzzle

Wykorzystanie puzzli np. na tablicy interaktywnej wspomaga rozwijanie logicznego myślenia i wyobraźni podczas lekcji.

3) Prezentacje multimedialne

Prezentacja multimedialna to audiowizualna forma prezentowania wykładów, referatów czy komunikatów, może ona stanowić np. wprowadzenie do dyskusji, samoistny pokaz, czy materiał poglądowy do zaprezentowania podczas konferencji naukowych. Dla prezentacji można wykorzystywać tylko sam komputer albo dodatkowo także projektor multimedialny³⁴. Podstawą prezentacji multimedialnych jest zawsze pewien, choćby całkiem prosty, scenariusz multimedialny. Następnie przygotowane, zgodnie z założeniem, elementy składowe zbiera się w „całość”. Tymi elementami mogą być: rysunki, zdjęcia, dźwięki i obrazy, np. animacje czy filmy. Do stworzenia prezentacji, jako całości, potrzebne są specjalne programy. Najbardziej chyba znanymi z nich są: stanowiący element pakietu Microsoft Office- Power Point i tworzący pakiet OpenOffice.org- Impress.

Prezentacje multimedialne mogą służyć bardzo różnym celom, np. : prezentacji wyników finansowych firm, reklamowaniu produktów, prezentacjom podczas targów czy giełd, zaprezentowaniu wyniku doświadczenia, interaktywnej nauce, itp. Sposób wykorzystania prezentacji multimedialnych tak naprawdę zależy tylko od twórcy i użytkownika prezentacji. Obok komercyjnych, mogą to być zastosowania całkiem innego typu. Można stworzyć np. multimedialny album rodzinny, pamiątkę z podróży, czy kolekcje swoich ulubionych widoków, krajobrazów, czy reprodukcji dzieł sztuki.

Mamy dwa typy prezentacji multimedialnych: prezentacje interaktywne i prezentacje liniowe. Prezentacje interaktywne dają użytkownikom możliwość: pełnej kontroli nad wyświetlanymi treściami, wyboru wyświetlanego działu, swobodnej nawigacji między partiami materiału.

Prezentacjami multimedialnymi interaktywnymi są: prezentacja w formie strony internetowej z kodowaniem HTML, prezentacja Adobe Flasch i prezentacja Macromedia Director.

Prezentację w formie strony internetowej z kodowaniem HTML, można stosować w przypadku bardzo rozbudowanych struktur i dużej ilości prezentowanego materiału. Opiera się ona o język programowania zaprojektowany dla witryn internetowych i funkcjonuje jako rozbudowana strona internetowa uruchamiana z dysku CD- ROM.

³⁴ por. http://pl.wikipedia.org/wiki/Prezentacja_multimedialna

Plikiem rozpoczynającym taką prezentację jest indeks.html i właśnie on powinien być automatycznie uruchamiany z płyty przy pomocy pliku startowego auro run.inf, zawierającego instrukcję: [autorun] open=index.html .

Taka prezentacja w formie strony internetowej nie może funkcjonować jako oddzielna aplikacja, i aby ją uruchomić trzeba mieć dostęp do jednej z dostępnych przeglądarek internetowych, np. Internet Explorer, Mozilla Firefox, Netscape, itp.

Takie rozwiązanie zastosowane dla prezentacji daje wiele korzyści, bo: można zbudować bardzo złożone struktury, można też zaprezentować obszerny materiał, a przy tym, jej pliki są niewielkie, można też prosto przystosować prezentację do wyświetlania w Internecie. Prezentując zalety nie możemy zapomnieć i o wadach, a tymi są: po pierwsze konieczność posiadania przeglądarki internetowej lub jej zainstalowania, potrzeba posiadania wtyczek (plugin-ów) zewnętrznych aplikacji. A dodatkowo, z racji na różnej interpretacji kodu HTML, przez poszczególne przeglądarki, oprawa graficzna, może się różnić podczas używania każdej z nich.

Prezentacje Adobe Flash i Macromedia Director, to obecnie najbardziej popularne rozwiązania prezentacji interaktywnych. Zaletą tych prezentacji jest to, że startujący prezentację plik finalny ma postać niezależnej aplikacji exe. Oznacza to, iż użytkownik nie musi posiadać już żadnych dodatkowych programów, bo wszystkie niezbędne wtyczki i player-y oraz przeglądarki, zawarte zostają właśnie w tym pliku exe. Aby uruchomić taką prezentację wymagamy jest już tylko system operacyjny, np. Windows.

Wady tych rozwiązań stanowi trudność tworzenia i programowania, czyli ograniczona dostępność do tej formy prezentowania. Pojawiają się też pewne trudności w budowie struktury tych prezentacji, ale mimo to można w nich zawrzeć nawet duże ilości materiałów. Z powodu tego, że aplikacja zawiera wszystkie potrzebne wtyczki i player-y oraz przeglądarki, plik wyjściowy exe w podstawowej opcji zajmuje dużo miejsca, bo ok. 1 MB, to też uniemożliwia dostęp do prezentacji „on-line” za pomocą Internetu.

Prezentacje liniowe (grafika prezentacyjna), to takie prezentacje, w których zawarty materiał jest wyświetlany „slajd po slajdzie”, nie można w nich budować złożonych struktur czy nawigacji pomiędzy poszczególnymi działami. W chwili programowania prezentacji autor decyduje już w jakiej kolejności będą wyświetlane kolejne części zawartego materiału, a w trakcie wyświetlania danej części, może tylko zdecydować o czasie swojej prezentacji.

Jak już wspomniałam prezentacja taka składa się ze slajdów. Są to po prostu kolejne ekrany, wyświetlane podczas pokazu. Slajdy mogą zawierać dowolne obiekty, np. pola tekstowe, grafikę, zdjęcia czy filmy. Najczęściej program tworzący proponuje kilka szablonów slajdów. To pozwala wygodnie umieszczać zamyślane przez autora obiekty, np. tekst w postaci wyliczenia, schemat organizacyjny, itp. Istnieje też możliwość wyboru pustego slajdu, który można samemu potem skomponować, zgodnie z wybraną przez siebie koncepcją scenariuszową.

By tworzenie prezentacji nie było tylko przypadkiem, lub by efekt był w miarę „porządny” należy przygotować sobie wpieryw scenariusz lub choćby ogólny projekt. Przed tworzeniem należy się już zastanowić, jakiemu celowi ma służyć nasza prezentacja. Można też wcześniej przygotować sobie kilka testów czy obrazów. Autor prezentacji może mieć wiele pomysłów dotyczących swojej prezentacji i jeśli ich nie uporządkuje, może stworzyć tylko wielki bałagan. Szczególną wadą prezentacji może być nienormalne podlizywanie się twórcy publiczności, prezentacja powinna odpowiadać tak naprawdę potrzebom odbiorcy czy użytkownika, i o to właśnie chodzi. Niedobrym będzie tworzenie prezentacji komercyjnej tylko pod gust nabywcy prezentacji.

Tworzenie prezentacji jest zgodne z intuicją, a wiele czynności można wykonać w edytorze tekstu. Prezentacje najczęściej są wyświetlane na ekranie komputera, ale można je także bez problemu opublikować w Internecie, w postaci strony WWW.

Innymi ważnymi wskazówkami, o których należy pamiętać tworząc prezentację są: pamiętanie o odpowiedniej w rozmiarze i nieszyfrowanej czcionce testowej, dobieranie odpowiednio kontrastowych kolorów tła w stosunku do pozostałej zawartości slajdu, urozmaicanie prezentacji, unikanie natłoku informacji zawartych w jednym slajdzie, zsynchronizowanie kolejności slajdów z prezentowanymi treściami, rzetelność informacji ponad wszystko, dobry dobór tempa do ilości zawartych informacji.

Slajdy mogą zawierać każdy typ obiektów, który wykorzystuje się dla dokumentów tekstowych. Zatem w slajd można wstawiać: teksty (umieszczane w polach tekstowych), cliparty, grafiki, autokształty, wykresy, tabele, dźwięki, równania matematyczne, itp.

Aby uatrakcyjnić prezentację, można wprowadzić animowane przejścia między slajdami. Można wstawić też efekt dźwiękowy, który będzie odtwarzany, gdy slajd pojawi się na ekranie, wybiera się go z gotowej listy lub z dowolnego pliku muzycznego zawartego na dysku. Takie efekty dźwiękowe mogą być odtwarzane podczas pokazu automatycznie, albo po kliknięciu myszką, na obiekt symbolizujący dźwięk.

Obok prezentacji przygotowanych do odtwarzania na komputerze czy w Internecie można stworzyć także prezentacje DVD. Są to prezentacje przeznaczone głównie na pokazy seminaryjne, gdzie dostępny pozostaje odtwarzacz płyt DVD. Prezentujący może prezentować przygotowane treści na ekranie telewizora albo, za pomocą rzutnika, na ekranie ściennym. Głównym założeniem tej prezentacji jest wykorzystanie możliwości tworzenia rozdziałów (chapters) w materiale video publikowanym na płytach DVD. Nawigując między stworzonymi w ten sposób rozdziałami, prezentujący ma możliwość przedstawienia potrzebnej mu w danej chwili partii materiału. Taka wybrana część, prezentowana, jest jednakże tylko prezentacją liniową, nie zawiera bowiem żadnych dodatkowych elementów interaktywnych.

PODSUMOWANIE

W dobie współczesnego postępu technologicznego prezentacje multimedialne stały się jednym z podstawowych narzędzi dydaktycznych.

2. Podstawa programowa

W związku z tym, iż w ostatnim czasie nastąpiła zmiana podstawy programowej poniżej zamieszczono uaktualnioną wersję.

PODSTAWA PROGRAMOWA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

I etap edukacyjny: klasy I–III

Edukacja wczesnoszkolna ma stopniowo i możliwie łagodnie przeprowadzić dziecko z kształcenia zintegrowanego do nauczania przedmiotowego w klasach IV–VI szkoły podstawowej. Edukacja wczesnoszkolna opisana jest poprzez:

- 1) zestaw celów kształcenia i wynikających z nich ogólnych zadań szkoły;
- 2) wykaz wiadomości i umiejętności ucznia kończącego klasę I i ucznia kończącego klasę III szkoły podstawowej.

Powodem wyodrębnienia klasy I szkoły podstawowej jest podkreślenie ciągłości procesu edukacji rozpoczętego w przedszkolu i kontynuowanego w szkole podstawowej. Chodzi też o uwzględnienie możliwości rozwojowych ucznia klasy I, a także o właściwe rozmieszczenie treści nauczania w ramach I etapu edukacyjnego. Edukacja wczesnoszkolna jest procesem rozłożonym na 3 lata nauki szkolnej. Oznacza to, że wiadomości i umiejętności zdobywane przez ucznia w klasie I będą powtarzane, pogłębiane i rozszerzane w klasie II i III.

Zakres wiadomości i umiejętności, jakimi ma dysponować uczeń kończący klasę III szkoły podstawowej, ustalono tak, by nauczyciel mógł je zrealizować z uczniami o przeciętnych możliwościach. Jest to ważne założenie, gdyż wiadomości i umiejętności ukształtowane w klasach I–III szkoły podstawowej stanowią bazę i punkt wyjścia do nauki w klasach IV–VI szkoły podstawowej.

W sprzyjających warunkach edukacyjnych można kształcenie zorganizować tak, by uczniowie w ciągu I etapu edukacyjnego nauczyli się znacznie więcej.

Z drugiej strony, niektórym uczniom trzeba udzielić pomocy psychologiczno-pedagogicznej, żeby mogli sprostać wymaganiom określonym w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w zakresie I etapu edukacyjnego.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym. Ważne jest również takie wychowanie, aby dziecko w miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą. Należy zadbać o to, aby dziecko odróżniało dobro od zła, było świadome przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o przyrodę. Jednocześnie dąży się do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki w klasach IV–VI szkoły podstawowej.

Zadaniem szkoły jest:

- 1) realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
- 2) respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń – szkoła – dom rodzinny;

- 3) rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;
- 4) kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
- 5) poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i za ba wy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;
- 6) wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów;
- 7) dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
- 8) sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

Treści nauczania – klasa I szkoły podstawowej

1. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedzania się. Dbalność o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisania. Kształtowanie umiejętności wypowiedzania się w małych formach teatralnych. Uczeń kończący klasę I:
 - 1) w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:
 - a) obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia,
 - b) w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno,
 - c) uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym, także inspirowane literaturą;
 - 2) w zakresie umiejętności czytania i pisania:
 - a) rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy,
 - b) zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty,
 - c) pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii),
 - d) posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie,
 - e) interesuje się książką i czytaniem; słucha w skupieniu czytanych utworów (np. baśni, opowiadań, wierszy), w miarę swoich możliwości czyta lektury wskazane przez nauczyciela,
 - f) korzysta z pakietów edukacyjnych (np. zeszytów ćwiczeń i innych pomocy dydaktycznych) pod kierunkiem nauczyciela;
 - 3) w zakresie umiejętności wypowiedzania się w małych formach teatralnych:
 - a) uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego,
 - b) rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie,
 - c) odtwarza z pamięci teksty dla dzieci, np. wiersze, piosenki, fragmenty prozy.
2. Język obcy nowożytny. Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem. Uczeń kończący klasę I:
 - 1) rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje;
 - 2) nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu;
 - 3) recytuje wierszyki i rymowanki, śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego;
 - 4) rozumie sens opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami.
3. Edukacja muzyczna. Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie. Uczeń kończący klasę I:

- 1) powtarza prostą melodię; śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego, wykonuje śpiewanki i rymowanki;
 - 2) odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; wyraża nastrój i charakter muzyki plasając i tańcząc (reaguje na zmianę tempa i dynamiki);
 - 3) realizuje proste schematy rytmiczne (tatażacją, ruchem całego ciała);
 - 4) wie, że muzykę można zapisać i odczytać;
 - 5) świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i nie werbalnie;
 - 6) kulturalnie zachowuje się na koncercie oraz w trakcie śpiewania hymnu narodowego.
4. Edukacja plastyczna. Poznawanie architektury, malarstwa i rzeźby. Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych. Przygotowanie do korzystania z medialnych środków przekazu. Uczeń kończący klasę I:
- 1) wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni; posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura;
 - 2) ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką; korzysta z narzędzi multimedialnych;
 - 3) wykonuje proste rekwizyty (np. lalkę, pacynkę) i wykorzystuje je w małych formach teatralnych; tworzy przedmioty charakterystyczne dla sztuki ludowej regionu, w którym mieszka;
 - 4) rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki: architekturę (także architekturę zieleni), malarstwo, rzeźbę, grafikę; wypowiada się na ich temat.
5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń kończący klasę I:
- 1) potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi; wie, że warto być odważnym, mądrym i pomagać potrzebującym; wie, że nie należy kłamać lub zatajać prawdy;
 - 2) współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy;
 - 3) wie, co wynika z przynależności do rodziny, jakie są relacje między najbliższymi, wywiązuje się z powinności wobec nich;
 - 4) ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; dostosowuje swe oczekiwania do realiów ekonomicznych rodziny;
 - 5) zna zagrożenia ze strony ludzi; wie, do kogo i w jaki sposób należy się zwrócić o pomoc;
 - 6) wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego;
 - 7) potrafi wymienić status administracyjny swojej miejscowości (wieś, miasto); wie, czym zajmuje się np. policjant, strażak, lekarz, weterynarz; wie, jak można się do nich zwrócić o pomoc;
 - 8) wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; zna symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.
6. Edukacja przyrodnicza. Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej. Uczeń kończący klasę I:
- 1) w zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:
 - a) rozpoznaje rośliny i zwierzęta żyjące w takich środowiskach przyrodniczych, jak: park, las, pole uprawne, sad i ogród (działka),
 - b) zna sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty i przyloty ptaków, zapadanie w sen zimowy,
 - c) wymienia warunki konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp.; prowadzi proste hodowle i uprawy (w szczególności w kąciu przyrody),
 - d) wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku: niszczenie szkodników przez ptaki, zapylanie kwiatów przez owady, spulchnianie gleby przez dżdżownice,
 - e) zna zagrożenia dla środowiska przyrodniczego ze strony człowieka: wypalanie łąk i ściernisk, zatrucie powietrza i wód, pożary lasów, wyrzucanie odpadów i spalanie

- śmieci itp.; chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę w parku i w lesie, pomaga zwierzętom przetrwać zimę i upalne lato,
- f) zna zagrożenia ze strony zwierząt (niebezpieczne i chore zwierzęta) i roślin (np. trujące owoce, liście, grzyby) i wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia,
 - g) wie, że należy oszczędzać wodę; wie, jakie znaczenie ma woda w życiu człowieka, roślin i zwierząt,
 - h) wie, że należy segregować śmieci; rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych;
- 2) w zakresie rozumienia warunków atmosferycznych:
- a) obserwuje pogodę i prowadzi obrazkowy kalendarz pogody,
 - b) wie, o czym mówi osoba zapowiadająca pogodę w radiu i w telewizji, i stosuje się do podanych informacji o pogodzie, np. ubiera się odpowiednio do pogody,
 - c) nazywa zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla poszczególnych pór roku, podejmuje rozsądne decyzje i nie naraża się na niebezpieczeństwo wynikające z pogody,
 - d) zna zagrożenia ze strony zjawisk przyrodniczych, takich jak: burza, huragan, powódź, pożar, i wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia.
7. Edukacja matematyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
Uczeń kończący klasę I:

- 1) w zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki:
 - a) ustala równoliczność mimo obserwowanych zmian w układzie elementów w porównywanych zbiorach,
 - b) układa obiekty (np. patyczki) w serie rosnące i malejące, numeruje je; wybiera obiekt w takiej serii, określa następne i poprzednie,
 - c) klasyfikuje obiekty: tworzy kolekcje np. zwierzęta, zabawki, rzeczy do ubrania,
 - d) w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania,
 - e) wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje (np. w lewym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku,
 - f) dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla); zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej; kontynuuje regularny wzór (np. szlaczek);
- 2) w zakresie liczenia i sprawności rachunkowych:
 - a) sprawnie liczy obiekty (dostrzega regularności dziesiętkowego systemu liczenia), wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wstecz (zakres do 20); zapisuje liczby cyframi (zakres do 10),
 - b) wyznacza sumy (dodaje) i różnice (odejmuje), manipulując obiektami lub rachując na zbiorach zastępczych, np. na palcach; sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie do 10, poprawnie zapisuje te działania,
 - c) radzi sobie w sytuacjach życiowych, których pomyślne zakończenie wymaga dodawania lub odejmowania,
 - d) zapisuje rozwiązanie zadania z treścią przedstawionego słownie w konkretnej sytuacji, stosując zapis cyfrowy i znaki działań;
- 3) w zakresie pomiaru:
 - a) długości: mierzy długość, posługując się np. linijką; porównuje długości obiektów,
 - b) ciężaru: potrafi ważyć przedmioty; różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze; wie, że towar w sklepie jest pakowany według wagi,
 - c) płynów: odmierza płyny kubkiem i miarką litrową,
 - d) czasu: nazywa dni w tygodniu i miesiące w roku; orientuje się, do czego służy kalendarz, i potrafi z niego korzystać; rozpoznaje czas na zegarze w tym zakresie, który pozwala mu orientować się w ramach czasowych szkolnych zajęć i domowych obowiązków;
- 4) w zakresie obliczeń pieniężnych:
 - a) zna będące w obiegu monety i banknot o wartości 10 zł; zna wartość nabywczą monet i radzi sobie w sytuacji kupna i sprzedaży,

b) zna pojęcie długu i konieczność spłacenia go.

8. Zajęcia komputerowe.

Uczeń kończący klasę I:

- 1) posługuje się komputerem w podstawowym zakresie: uruchamia program, korzy stając z myszy i klawiatury;
- 2) wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia;
- 3) stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera.

9. Zajęcia techniczne. Wychowanie do techniki (poznawanie urządzeń, obsługiwanie i szanowanie ich) i działalność konstrukcyjna dzieci.

Uczeń kończący klasę I:

- 1) w zakresie wychowania technicznego:
 - a) wie, jak ludzie wykorzystywali dawniej i dziś siły przyrody (wiatr, wodę); majsterkuje (np. latawce, wiatraczki, tratwy),
 - b) zna ogólne zasady działania urządzeń domowych (np. latarki, odkurzacza, zegara), posługuje się nimi, nie psując ich,
 - c) buduje z różnorodnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu, np. szalasy, na miot, wagę, tor przeszkód; w miarę możliwości konstruuje urządzenia techniczne z gotowych zestawów do montażu, np. dźwigi, samochody, samoloty, statki, domy;
- 2) w zakresie dbałości o bezpieczeństwo własne i innych:
 - a) utrzymuje porządek wokół siebie (na swoim stoliku, w sali zabaw, szatni i w ogrodzie), sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymywaniu porządku,
 - b) zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi i urządzeń technicznych,
 - c) wie, jak należy bezpiecznie poruszać się na drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji; wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku, np. umie powiadomić dorosłych, zna telefony alarmowe.

10. Wychowanie fizyczne. Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna.

Uczeń kończący klasę I:

- 1) uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami;
- 2) potrafi:
 - a) chwytać piłkę, rzucać nią do celu i na odległość, toczyć ją i kozłować,
 - b) pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne,
 - c) wykonywać ćwiczenia równo ważne;
- 3) dba o to, aby prawidłowo siedzieć w ławce, przy stole itp.;
- 4) wie, że choroby są zagrożeniem dla zdrowia i że można im zapobiegać poprzez: szczepienia ochronne, właściwe odżywianie się, aktywność fizyczną, przestrzeganie higieny; właściwie zachowuje się w sytuacji choroby;
- 5) wie, że nie może samodzielnie zażywać lekarstw i stosować środków chemicznych (np. środków czystości, środków ochrony roślin);
- 6) wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomagają im.

Podane umiejętności dotyczą dzieci o prawidłowym rozwoju fizycznym. Umiejętności dzieci niepełnosprawnych ustala się stosownie do ich możliwości.

11. Etyka. Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego.

Uczeń kończący klasę I:

- 1) przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.);
- 2) wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych; nie niszczy otoczenia;

- 3) zdaje sobie sprawę z tego, jak ważna jest prawdomówność, stara się przeciwstawiać kłamstwu i obmowie;
- 4) wie, że nie wolno zabierać cudzej własności bez pozwolenia, pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy i nie niszczy ich;
- 5) niesie pomoc potrzebującym, także w sytuacjach codziennych;
- 6) wie, że ludzie żyją w różnych warunkach i dlatego nie należy chwalić się bogactwem ani nie należy dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe na koniec klasy III szkoły podstawowej

1. Edukacja polonistyczna. Uczeń kończący klasę III:

- 1) korzysta z informacji:
 - a) uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,
 - b) czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym i wyciąga z nich wnioski,
 - c) wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci na I etapie edukacyjnym,
 - d) zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki; potrafi z nich korzystać;
- 2) analizuje i interpretuje teksty kultury:
 - a) przejawia wrażliwość estetyczną, rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi,
 - b) w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów,
 - c) czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji,
 - d) ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci, czyta wybrane przez siebie i wskazane przez nauczyciela książki, wypowiada się na ich temat,
 - e) pod kierunkiem nauczyciela korzysta z podręczników i zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych;
- 3) tworzy wypowiedzi:
 - a) w formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie,
 - b) dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych,
 - c) uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,
 - d) dba o kulturę wypowiedziania się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe,
 - e) dostrzega różnicę pomiędzy literą i głoską; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście,
 - f) pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną,
 - g) przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe.

2. Język obcy nowożytny.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka (motywacja do nauki języka obcego);
- 2) reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela;
- 3) rozumie wypowiedzi ze słuchu:
 - a) rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu,
 - b) rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać,
 - c) rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów,
 - d) rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video);

- 4) czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania;
 - 5) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;
 - 6) przepisuje wyrazy i zdania;
 - 7) w nauce języka obcego nowożytnego potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych;
 - 8) współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.
3. Edukacja muzyczna.
Uczeń kończący klasę III:
- 1) w zakresie odbioru muzyki:
 - a) zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej:
 - śpiewa w zespole piosenki ze sluchu (nie mniej niż 10 utworów w roku szkolnym); śpiewa z pamięci hymn narodowy,
 - gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne) oraz melodycznych (proste melodie i akompaniamenty),
 - realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne; reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje),
 - tańczy podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego,
 - b) rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika) i znaki notacji muzycznej (wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz),
 - c) aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy: rozróżnia i wyraża środkami pozamuzycznymi charakter emocjonalny muzyki, rozpoznaje utwory wykonane: solo i zespołowo, na chór i orkiestrę; orientuje się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja); rozpoznaje podstawowe formy muzyczne – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części);
 - 2) w zakresie tworzenia muzyki:
 - a) tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki,
 - b) improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad,
 - c) wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.
4. Edukacja plastyczna.
Uczeń kończący klasę III:
- 1) w zakresie percepcji sztuki:
 - a) określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym; uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk, wie o istnieniu placówek kultury działających na ich rzecz,
 - b) korzysta z przekazów medialnych; stosuje ich wytwory w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora);
 - 2) w zakresie ekspresji przez sztukę:
 - a) podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne),
 - b) realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych);

- 3) w zakresie recepcji sztuki:
 - a) rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografika, film) i przekazy medialne (telewizja, Internet), a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową,
 - b) rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury; opisuje ich cechy charakterystyczne (posługując się elementarnymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej).

5. Edukacja społeczna.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym; nie krzywdzi słabszych i pomaga potrzebującym;
- 2) identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami; podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia; rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania;
- 3) wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania; jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku;
- 4) jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa;
- 5) zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach;
- 6) zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, tradycje; wie, w jakim regionie mieszka; uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność;
- 7) zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) i najważniejsze wydarzenia historyczne; orientuje się w tym, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata;
- 8) wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka; wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi; wie, czym zajmuje się np. kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz;
- 9) zna zagrożenia ze strony ludzi; potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie; zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.

6. Edukacja przyrodnicza.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i wiąże przyczynę ze skutkiem;
- 2) opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych;
- 3) nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego;
- 4) wymienia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski; rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne;
- 5) wyjaśnia zależność zjawisk przyrody od pór roku;
- 6) podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo);
- 7) zna wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin:
 - a) wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi,
 - b) znaczenie powietrza i wody dla życia,
 - c) znaczenie wybranych skał i minerałów dla człowieka (np. węgla i gliny);
- 8) nazywa części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek);
- 9) zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się; rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosuje się do zaleceń stomatologa i lekarza;

- 10) dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę swoich możliwości); orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżyca, lawina, powódź itp.; wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach.

7. Edukacja matematyczna.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000;
- 2) zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000;
- 3) porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$);
- 4) dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania;
- 5) podaje z pamięci iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia;
- 6) rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę);
- 7) rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania (w tym zadania na porównywanie różnicowe, ale bez porównywania ilorazowego);
- 8) wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności;
- 9) mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości; posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr; wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar (bez zamiany jednostek i wyrażeń dwumianowanych w obliczeniach formalnych); używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych, np. jechaliśmy autobusem 27 kilometrów (bez zamiany na metry);
- 10) waży przedmioty, używając określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram, gram; wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar (bez zamiany jednostek i bez wyrażeń dwu mianowanych w obliczeniach formalnych);
- 11) odmierza płyny różnymi miarkami; używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra;
- 12) odczytuje temperaturę (bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 5 stopni mrozu, 3 stopnie poniżej zera);
- 13) odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII;]
- 14) podaje i zapisuje daty; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; porządkuje chronologicznie daty; wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych;
- 15) odczytuje wskazania zegarów: w systemach: 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami; posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta; wykonuje proste obliczenia zegarowe (pełne godziny);
- 16) rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty (również nietypowe, położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie); rysuje odcinki o podanej długości; oblicza obwody trójkątów, kwadratów i prostokątów (w centymetrach);
- 17) rysuje drugą połowę figury symetrycznej; rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu; kontynuuje regularność w prostych motywach (np. szlaczki, rozety).

8. Zajęcia komputerowe.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) umie obsługiwać komputer:
 - a) posługuje się myszą i klawiaturą,
 - b) poprawnie nazywa główne elementy zestawu komputerowego;
- 2) posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania; korzysta z opcji w programach;
- 3) wyszukuje i korzysta z informacji:
 - a) przegląda wybrane przez nauczyciela strony internetowe (np. stronę swojej szkoły),

- b) dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach w określonym zakresie,
- c) odtwarza animacje i prezentacje multimedialne;
- 4) tworzy teksty i rysunki:
 - a) wpisuje za pomocą klawiatury litery, cyfry i inne znaki, wyrazy i zdania,
 - b) wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, np. z gotowych figur;
- 5) zna zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, Internetu i multimediów:
 - a) wie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadwęża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne,
 - b) ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu,
 - c) stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimediów.

9. Zajęcia techniczne.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) zna środowisko techniczne na tyle, że:
 - a) orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku („jak to zrobiono?”): meble, domy, samochody, sprzęt gospodarstwa domowego,
 - b) rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy); orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) i urządzeń elektrycznych (latarka, prądnica rowerowa),
 - c) określa wartość urządzeń technicznych z punktu widzenia cech użytkowych (łatwa lub trudna obsługa), ekonomicznych (tanie lub drogie w zakupie i użytkowaniu), estetycznych (np. ładne lub brzydkie);
- 2) realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu:
 - a) przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne, materiały włókiennicze) oraz narzędzia,
 - b) rozumie potrzebę organizowania działania technicznego: pracy indywidualnej i zespołowej,
 - c) posiada umiejętności:
 - odmierzenia potrzebnej ilości materiału,
 - cięcia papieru, tektury itp.,
 - montażu modeli papierowych i z tworzyw sztucznych, korzystając z prostych instrukcji i schematów rysunkowych, np. buduje latawce, makiety domów, mostów, modele samochodów, samolotów i statków,
 - w miarę możliwości, montażu obwodów elektrycznych, szeregowych i równoległych z wykorzystaniem gotowych zestawów;
- 3) dba o bezpieczeństwo własne i innych:
 - a) utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy,
 - b) właściwie używa narzędzi i urządzeń technicznych,
 - c) wie, jak należy bezpiecznie poruszać się po drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji; wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku.

10. Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) w zakresie sprawności fizycznej:
 - a) realizuje marszobiegi trwający co najmniej 15 minut,
 - b) umie wykonać próbę siły mięśni brzucha oraz próbę giętkości dolnego odcinka kręgosłupa;
- 2) w zakresie treningu zdrowotnego:

- a) przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń oraz wykonuje przewrót w przód,
 - b) skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jedno- i obunóż nad niskimi przeszkodami,
 - c) wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie;
- 3) w zakresie sportów całego życia i wypoczynku:
- a) posługuje się piłką: rzuca, chwyta, kozłuje, odbija i prowadzi ją,
 - b) jeździ np. na rowerze, wrotkach; przestrzega zasad poruszania się po drogach,
 - c) bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego,
 - d) wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości;
- 4) w zakresie bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej:
- a) dba o higienę osobistą i czystość odzieży,
 - b) wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna,
 - c) wie, że nie może samodzielnie zażywać leków i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem,
 - d) dba o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole,
 - e) przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych; posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem,
 - f) potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

11. Etyka.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny; okazuje szacunek osobom starszym;
- 2) zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć nie krzywdząc innych; stara się nieść pomoc potrzebującym;
- 3) wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odwaga przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie; potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów;
- 4) wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać; wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę; dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguły „nie kradnij”;
- 5) starannie dobiera przyjaciół i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości;
- 6) wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje; nie niszczy swojego otoczenia.

12. Język mniejszości narodowej lub etnicznej.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) odbiera wypowiedzi:
 - a) uważnie słucha przekazywanych informacji i korzysta z nich,
 - b) czyta ze zrozumieniem teksty literackie oraz informacyjne dostępne na I etapie edukacyjnym,
 - c) wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście,
 - d) wyszukuje w tekście potrzebne informacje, stara się korzystać ze słowników i encyklopedii,
 - e) stosuje i zna rolę form użytkowych (np. życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki) i grzecznościowych w kontaktach międzyludzkich;
- 2) tworzy wypowiedzi:
 - a) wypowiada się w różnych formach języka mówionego i pisanego (kilkudzaniowa wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list, życzenia, zaproszenie),

- b) przejawia wrażliwość estetyczną w wypowiedziach inspirowanych twórczością dla dzieci; tworzy, przekształca i rozwija swoje wypowiedzi,
 - c) dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych,
 - d) uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie,
 - e) zna alfabet: rozróżnia litery, głoski i znaki fonetyczne; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, oddziela zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji),
 - f) pisze czytelnie i estetycznie,
 - g) przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze sluchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe,
 - h) rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z tekstami literackimi i innymi tekstami kultury;
- 3) analizuje i interpretuje teksty kultury:
- a) w tekście literackim wybiera określone fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów,
 - b) czyta i recytuje, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji,
 - c) wykorzystuje teksty literackie do tworzenia wypowiedzi kreatywnych,
 - d) czyta wskazane teksty literackie i wypowiada się na ich temat,
 - e) jest przygotowany do w miarę samodzielnego korzystania z podręczników i zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych.

13. Język regionalny – język kaszubski.

Uczeń kończący klasę III:

- 1) poznaje elementy przyrody, kultury materialnej i duchowej Kaszub (podczas zajęć i podczas wycieczek):
 - a) buduje swoją świadomość językową w zakresie języka kaszubskiego,
 - b) wie, że ludzie posługują się różnymi językami,
 - c) wie, że Kaszuby to region o bogatej historii, charakterystycznej przyrodzie, ciekawym ukształtowaniu geograficznym;
- 2) odbiera wypowiedzi w języku kaszubskim i wykorzystuje pod kierunkiem nauczyciela informacje w nich zawarte; rozumie proste i krótkie wypowiedzi ustne o tematyce związanej z życiem codziennym:
 - a) obdarza uwagę rówieśników i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują,
 - b) rozumie sens pisania oraz czytania i orientuje się w oznaczeniach: uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy, strzałki,
 - c) interesuje się książką i czytaniem; słucha w skupieniu czytanych utworów (baśni, opowiadań, wierszy, krótkich historyjek),
 - d) rozumie proste polecenia w języku kaszubskim i właściwie na nie reaguje,
 - e) rozumie sens opowiedzianych w języku kaszubskim historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami,
 - f) uważnie słucha przekazywanych informacji i korzysta z nich,
 - g) rozumie wypowiedzi ze sluchu: rozróżnia dźwięki w wyrazach o podobnym brzmieniu; rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień; rozumie ogólny sens krótkich oraz łatwych opowiadań i baśni kaszubskich przedstawionych za pomocą obrazów, gestów i przedmiotów; rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);
- 3) powtarza słowa i proste wypowiedzi w języku kaszubskim; posługuje się podstawowym zasobem środków językowych:
 - a) mówi tak, aby inni rozumieli to, co chce powiedzieć,
 - b) posiada umiejętność pisania i czytania w zakresie wszystkich liter alfabetu kaszubskiego,
 - c) czyta proste, krótkie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym,
 - d) pisze proste, krótkie zdania, ze szczególnym uwzględnieniem estetyki i poprawności graficznej pisma,

- e) zna podstawowe pojęcia z zakresu wiedzy o języku, jak: alfabet, litera, głoska, sylaba, wyraz, zdanie: rozróżnia litery i głoski; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji),
 - f) nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu,
 - g) czyta ze zrozumieniem proste teksty literackie przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym,
 - h) przepisuje teksty, pisze z pamięci,
 - i) rozszerza zasób słownictwa;
- 4) ilustruje usłyszany tekst:
- a) uczestniczy w dramie, ilustruje zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego – mimiką, gestem, ruchem,
 - b) rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie,
 - c) tworzy ilustracje do przeczytanego tekstu;
- 5) wygłasza z pamięci krótkie teksty w języku kaszubskim:
- a) recytuje wierszyki i rymowanki, śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego,
 - b) czyta i recytuje teksty kaszubskie, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji.

ZALECANE WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI

1. Dla zapewnienia ciągłości wychowania i kształcenia, nauczyciele uczący w klasie I szkoły podstawowej powinni znać podstawę programową wychowania przedszkolnego.
2. Należy zadbać o adaptację dzieci do warunków szkolnych, w tym o ich poczucie bezpieczeństwa. Czas trwania okresu adaptacyjnego określa nauczyciel, biorąc pod uwagę potrzeby dzieci.
3. Sale lekcyjne powinny składać się z dwóch części: edukacyjnej (wyposażonej w tablicę, stoliki itp.) i rekreacyjnej (odpowiednio do tego przystosowanej).
4. Zalecane jest wyposażenie sal w pomoce dydaktyczne i przedmioty potrzebne do zajęć (np. liczniki), sprzęt audiowizualny, komputery z dostępem do Internetu, gry i zabawki dydaktyczne, książki tematyczne (np. przyrody), biblioteczkę itp. Uczeń powinien mieć możliwość pozostawienia w szkole części swoich podręczników i przyborów szkolnych.
5. Wskazane jest, aby edukacja w klasach I–III szkoły podstawowej odbywała się w zespołach rówieśniczych liczących nie więcej niż 26 osób.
6. Edukacja w klasach I–III szkoły podstawowej realizowana jest w formie kształcenia zintegrowanego. Ze względu na prawidłowości rozwoju umysłowego dzieci, treści nauczania powinny narastać i rozszerzać się w układzie spiralnym, tzn., że w każdym następnym roku edukacji wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia mają być powtarzane i pogłębiane, a potem rozszerzane.
7. W klasach I–III szkoły podstawowej edukację dzieci powierza się jednemu nauczycielowi. Prowadzenie zajęć z zakresu edukacji muzycznej, plastycznej, wychowania fizycznego, zajęć komputerowych i języka obcego nowożytnego można powierzyć nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje. Zajęcia z zakresu edukacji zdrowotnej mogą być realizowane z udziałem specjalisty z zakresu zdrowia publicznego lub dietetyki, pielęgniarki lub higienistki szkolnej.
8. Edukacja polonistyczna. W początkowym okresie nauki kontynuowany jest rozpoczęty w przedszkolu proces kształtowania dojrzałości dzieci do nauki czytania i pisania. Umiejętności te kształtuje się według wybranej metody, dbając o łączenie czytania z pisaniem. W klasie I szkoły podstawowej około połowy czasu przeznaczonego na edukację polonistyczną uczniowie mogą zajmować się rysowaniem i pisaniem, siedząc przy stolikach. Trzeba też pamiętać o tym, że klasa I jest pierwszym etapem nauki czytania i pisania, a umiejętności te są intensywnie kształtowane w klasie II i III tak, aby uczniowie kończący klasę III wykazali się umiejętnościami określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w zakresie I etapu edukacyjnego.
9. Ważnym celem edukacji polonistycznej jest rozwijanie u dzieci zamiłowania do czytelnictwa poprzez słuchanie pięknego czytania i rozmawianie o przeczytanych utworach oraz korzystanie z bibliotek (np. biblioteki szkolnej). Dobór utworów ma uwzględnić następujące gatunki literatury dziecięcej: baśnie, bajki, legendy, opowiadania, wiersze, komiksy – przy wyborze należy kierować

- się realnymi umiejętnościami czytelnymi dziećmi, a także potrzebami wychowawczymi i edukacyjnymi. Dzieci powinny uczyć się na pamięć wierszy, fragmentów prozy, tekstów piosenek itp.
10. Edukacja matematyczna. W pierwszych miesiącach nauki w centrum uwagi jest wspomaganie rozwoju czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki. Dominującą formą zajęć są w tym czasie zabawy, gry i sytuacje zadaniowe, w których dzieci manipulują specjalnie dobranymi przedmiotami, np. liczmanami. Następnie dba się o budowanie w umysłach dzieci pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych na sposób szkolny. Dzieci mogą korzystać z zeszytów ćwiczeń najwyżej przez jedną czwartą czasu przeznaczoną na edukację matematyczną. Przy układaniu i rozwiązywaniu zadań trzeba zadbać o wstępną matematyzację: dzieci rozwiązują zadania matematyczne, manipulując przedmiotami lub obiektami zastępczymi, potem zapisują rozwiązanie.
 11. Wiedza przyrodnicza nie może być kształtowana wyłącznie na podstawie pakietów edukacyjnych, informacji z Internetu oraz z innych tego typu źródeł. Edukacja przyrodnicza powinna być realizowana także w naturalnym środowisku poza szkołą. W sali lekcyjnej powinny być kąciki przyrody. Jeżeli w szkole nie ma warunków do prowadzenia hodowli roślin i zwierząt, trzeba zorganizować dzieciom zajęcia w ogrodzie botanicznym, w gospodarstwie rolnym itp.
 12. Zajęcia komputerowe należy rozumieć dosłownie jako zajęcia z komputerami, prowadzone w korelacji z pozostałymi obszarami edukacji. Należy zadbać o to, aby w sali lekcyjnej było kilka kompletnych zestawów komputerowych z oprogramowaniem odpowiednim do wieku, możliwości i potrzeb uczniów. Komputery w klasach I–III szkoły podstawowej są wykorzystywane jako urządzenia, które wzbogacają proces nauczania i uczenia się o teksty, rysunki i animacje tworzone przez uczniów, kształtują ich aktywność (gry i zabawy), utrwalają umiejętności (programy edukacyjne na płytach i w sieci), rozwijają zainteresowania itp. Uczniom klas I–III należy umożliwić korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej. Zaleca się, aby podczas zajęć uczeń miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu.
 13. Język obcy nowożytny. Zalecane jest organizowanie dzieciom również pozalekcyjnych form nauki języka obcego nowożytnego, np. zajęć w szkolnym klubie, spotkań czytelnicych w bibliotece, seansów filmowych w świetlicy szkolnej itp.
 14. Edukacja muzyczna. Oprócz zajęć typowo muzycznych zaleca się włączanie muzyki do codziennych zajęć szkolnych jako tła tematu przy organizacji aktywności ruchowej, w celu wyciszenia itp.
 15. Wychowanie fizyczne. Zaleca się, aby zajęcia z dziećmi prowadzone były na boisku, w sali gimnastycznej itp. Czas realizacji tego obszaru kształcenia ma być przeznaczony na rozwijanie sprawności fizycznej uczniów.
 16. Etyka. Ze względu na specyfikę dziecięcego rozumowania, w trakcie zajęć z etyki zaleca się analizę zachowania postaci literackich (z baśni, bajek, opowiadań itp.), filmowych i telewizyjnych. Uniknie się wówczas kłopotów wychowawczych wynikających z nadmiernej, nieuzasadnionej i pochopnej nieraz krytyki wydarzeń z udziałem rówieśników.
 17. Doceniając rolę edukacji zdrowotnej, treści z tego zakresu umieszczono w wielu obszarach kształcenia, np. w obszarze wychowania fizycznego, edukacji przyrodniczej i edukacji społecznej. Ze względu na dobro uczniów, należy zadbać, aby rozumieli oni konieczność oraz mieli nawyk dbania o zdrowie swoje i innych. Powinni także wiedzieć, do kogo zwrócić się w razie konieczności udzielania pierwszej pomocy.
 18. Każde dziecko jest uzdolnione. Nauczyciel ma odkryć te uzdolnienia i je rozwijać. W trosce o to, aby dzieci odczuwały satysfakcję z działalności twórczej, trzeba stwarzać im warunki do prezentowania swych osiągnięć, np. muzycznych, wokalnych, recytatorskich, tanecznych, sportowych, konstrukcyjnych.
 19. Odpowiednio do istniejących potrzeb szkoła organizuje:
 - 1) zajęcia opiekuńcze zapewniające dzieciom interesujące spędzanie czasu, przyjazną atmosferę i bezpieczeństwo;
 - 2) zajęcia zwiększające szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz uczniów mających trudności w nauce.

3. Program nauczania dla I etapu – edukacji wczesnoszkolnej „Maluch”

3.1 Cele kształcenia i wychowania

Podstawowe cele kształcenia i wychowania w edukacji wczesnoszkolnej służą wskazaniu drogi prowadzącej do stymulowania wszechstronnego i harmonijnego rozwoju dzieci, sposobów zaspokajania ich wielostronnych potrzeb rozwojowych, sposobów nabywania umiejętności i sprawności radzenia sobie w nowych sytuacjach, będących wyrazem postępu i zmian zachodzących w otaczającym świecie.

Cele ogólne kształcenia

Zgodnie z aktualną podstawą programową z 2014 r. celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym³⁵. Istotną kwestią jest także odpowiednie wychowanie dziecka, by te stosownie do swoich możliwości przygotowane było do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą.

Wśród celów ogólnych kształcenia wyróżnić można:

- Rozwój umiejętności w zakresie edukacji polonistycznej, w tym umiejętność poprawnego posługiwania się językiem polskim, umiejętność pisania i czytania oraz rozumienie poruszanych treści językowych;
- Rozwój umiejętności i wiedzy w zakresie edukacji przyrodniczej, w tym znajomość podstawowych pojęć, zasad rządzących przyrodą, umiejętność rozróżniania środowiska przyrodniczego, jak również roli człowieka i całego ekosystemu; rozumienie pojęcia odpowiedzialności przyrodniczej i ekologicznej człowieka;
- Rozwój wiedzy i umiejętności w zakresie nauk matematycznych, w tym przede wszystkim znajomość podstawowych pojęć i reguł matematycznych, dodawanie, odejmowanie, mnożenie, odległości, czas, itp.;
- Rozwój wiedzy muzyczno – plastycznej, w tym znajomość podstawowych pojęć oraz rozbudzanie twórczości w dziecku, umiejętność reagowania na walory słuchowe i plastyczne, rozwijanie umiejętności manualnych poprzez przygotowywanie własnych dzieł plastycznych czy muzycznych;
- Rozwój umiejętności społecznych, w tym przede wszystkim znajomość podstawowych zasad społecznych, umiejętność współżycia społecznego, roli jednostki w społeczeństwie, itp., kształtowanie cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym;
- Rozwój umiejętności komputerowych, w tym przede wszystkim znajomość podstaw społeczeństwa informatycznego; nabywanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
- Rozwój umiejętności technicznych, w tym rozwój zdolności manualnych, poznawczych oraz zachowanie bezpieczeństwa w każdej sytuacji, umiejętność zachowania się w podstawowych sytuacjach życiowych;

³⁵ Załącznik 2 do Rozporządzenia **Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 30 maja 2014 r, s. 5.**

Powyższe cele kształcenia są zgodne z założeniami podstawy programowej i odpowiadają zdaniom szkoły, do których należą:

- 9) realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
- 10) respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń – szkoła - dom rodzinny;
- 11) rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;
- 12) kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
- 13) poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i za ba wy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;
- 14) wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów;
- 15) dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
- 16) sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym³⁶.

Program nauczania „Maluch” opiera się na powyższych celach, jednocześnie w ich realizacji wykorzystując nowoczesne technologie i narzędzia multimedialne.

3.2 Cele kształcenia i wychowania w ramach poszczególnych edukacji

Edukacja polonistyczna

- sprawne komunikowanie się z uwzględnieniem sytuacji, osób i reguł konwersacji,
- opanowanie czytania i pisanie jako form komunikowania się,
- umiejętne przekazywanie doznań i przeżyć związanych ze światem realnym i inspirowanych literaturą,
- czytanie ze zrozumieniem jako przygotowanie do korzystania z różnych źródeł wiedzy,
- zainteresowanie książką i rozbudzenie zamiłowań czytelniczych,
- pisanie z wykorzystaniem znajomości elementarnych zasad pisowni,
- bogacenie słownika czynnego i biernego,
- posługiwanie się różnymi formami wypowiedzi pisemnej,
- umiejętne wypowiadanie się w małych formach teatralnych.

Edukacja społeczna

- odkrywanie zainteresowań, akceptacja siebie i swoich potrzeb oraz praw i potrzeb innych ludzi,
- dobre komunikowanie się z innymi w społeczności dziecięcej i w świecie dorosłych,
- przestrzeganie reguł i umiejętne współdziałanie oraz współzycie w grupie,
- budowanie świata wartości kształtujących postawy obywatelskie, tj.: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista i szacunek dla innych,
- sprawne korzystanie z dziedzictwa kultury narodowej, europejskiej i światowej.

³⁶ Tamże, s. 6.

Edukacja matematyczna

- rozumienie pojęć i wykonywanie czynności umysłowych związanych z rozwiązywaniem problemów matematycznych,
- świadome i sprawne rachowanie, radzenie sobie w sytuacjach życiowych wymagających formułowania i obliczania działań matematycznych,
- dostrzeganie i określanie zależności między osobami i przedmiotami znajdującymi się w przestrzeni,
- uważne słuchanie różnych komunikatów i reagowanie zgodne z ich treścią,
- logiczne myślenie w rozwiązywaniu problemów matematycznych, przekładanie sytuacji konkretnych na język symboli matematycznych,
- praktyczne stosowanie zdobytej wiedzy (porządkowanie, mierzenie, ważenie, kupowanie i płacenie, odczytywanie wskazań zegara i termometru, posługiwanie się kalendarzem i dostrzeganie rytmiczności w organizacji czasu).

Edukacja przyrodnicza

- rozbudzanie ciekawości świata, obserwowania i badania najbliższego otoczenia,
- rozumienie i poszanowanie świata roślin i zwierząt, określanie swojego miejsca i związków ze światem przyrody,
- kształtowanie wrażliwości i odpowiedzialności za swoje zachowania wobec przyrody,
- poznawanie zjawisk i obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej, służących potrzebom człowieka lub stanowiących zagrożenia,
- obserwowanie i charakteryzowanie zjawisk atmosferycznych, dostosowywanie własnych aktywności do panujących warunków pogodowych.

Edukacja muzyczna

- rozbudzenie zainteresowania muzyką i przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu muzycznym,
- kształtowanie potrzeby muzykowania (indywidualnego lub zespołowego) i obcowania z muzyką,
- rozwój wyobraźni i ekspresji muzycznej (wszystkie formy aktywności),
- kształcenie umiejętności muzycznych: wokalnych, instrumentalnych, percepcyjnych,
- uwrażliwianie na piękno kultury narodowej.

Edukacja plastyczna

- wyróżnianie i stosowanie podstawowych środków wyrazu plastycznego na płaszczyźnie i w przestrzeni,
- posługiwanie się podstawowymi narzędziami i materiałami w wyrażaniu sytuacji realnych i fantastycznych, własnych myśli i uczuć, inspirowanych literaturą i muzyką,
- organizowanie warsztatu własnej pracy, ekonomiczne wykorzystywanie materiałów,
- rozróżnianie podstawowych dziedzin sztuk plastycznych, postaci i funkcji dzieł z tych dziedzin,
- budzenie przynależności kulturowej poprzez kontakt ze sztuką oraz tradycjami regionalnymi i narodowymi.

Zajęcia komputerowe

- znajomość budowy stanowiska komputerowego i umiejętne posługiwanie się klawiaturą i myszą,
- posługiwanie się komputerem w podstawowym zakresie: uruchamianie programów, wykonywanie podstawowych zadań w wybranym programie graficznym i tekstowym,
- bezpieczne korzystanie z komputera, stosowanie się do obowiązujących ograniczeń,
- umiejętne korzystanie z komputera, Internetu i multimediów jako źródeł informacji.

Zajęcia techniczne

- planowanie czynności, organizowanie warsztatu pracy (materiałów i narzędzi), rozumienie wartości pracy w życiu człowieka,
- stosowanie podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz udzielania pierwszej pomocy,
- posługiwanie się narzędziami i urządzeniami technicznymi, korzystanie z prostej informacji technicznej,
- wykonywanie przedmiotów użytkowych i montowanie modeli urządzeń technicznych,
- rozumienie wpływu sił przyrody i ich znaczenia w rozwoju myśli technicznej.

Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna

- rozumienie potrzeby aktywności fizycznej i jej wpływu na sprawność organizmu,
- doskonalenie sprawności fizycznej w różnych formach aktywności ruchowej,
- kształtowanie nawyku prawidłowej postawy ciała w różnych sytuacjach życiowych,
- doskonalenie umiejętności gimnastycznych i lekkoatletycznych rozwijających naturalne formy ruchu: biegi, skoki, rzuty, czworakowanie, przetaczanie i wspinanie,
- rozumienie wpływu aktywności ruchowej, hartowania, racjonalnego żywienia
- profilaktyki medycznej na właściwy rozwój i sprawne funkcjonowanie organizmu,
- poznawanie i przestrzeganie zasad rywalizacji sportowej oraz zasad bezpieczeństwa podczas zabaw ruchowych prowadzonych w różnych warunkach.

3.3 Treści kształcenia

Treści kształcenia są tym elementem procesu kształcenia, który stanowi przedmiot szczególnie zainteresowania teoretyków i praktyków. Tym samym są one przedmiotem ustawicznych badań i dyskusji naukowych, debat prowadzonych przez ludzi odpowiedzialnych za ich dobór i realizację³⁷. Wyjaśnienie treści kształcenia jest sprawą trudną, między innymi dlatego, że w słownikach oraz encyklopediach brak jest jednoznaczności w rozumieniu tego terminu. Najczęściej autorzy tych opracowań posługują się terminami typu:

- treści nauczania
- program nauczania.

Według Czesława Kupisiewicza, na treści kształcenia składa się, całokształt podstawowych wiadomości i umiejętności z dziedziny nauki, techniki, kultury, sztuki, oraz praktyki społecznej, przewidziany przez uczniów podczas ich pobytu w szkole.³⁸ Podobnie definiuje pojęcie treści Wincenty Okoń, treści kształcenia według niego to „odpowiednio uporządkowany zasób informacji i czynności, oraz opanowanie ma umożliwić bądź ułatwić człowiekowi ukształtowanie jego stosunków ze światem

³⁷ K. Żegnań, *Dydaktyka ogólna*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP Warszawa 2005, s. 88

³⁸ Cz. Kupisiewicz, *Dydaktyka ogólna*, Oficyna wydawnicza Graf Punkt Warszawa 2000, s. 65

który go otacza³⁹” tak więc w tym ujęciu istotą treści kształcenia stanowią dwa czynniki: informacje i czynności, które mogą być opanowane przez uczących się.⁴⁰

Treści kształcenia ujęte w „Podstawie programowej” oraz opracowanym na jej bazie programie podlegają interpretacji nauczycieli.

Tematyka kształcenia w klasach I–III uwzględnia następujące kręgi tematyczne:

- Dom- Rodzina- Znajomi
- Szkoła- Koleżanki/ Koledzy
- Ojczyzna
- Wspólnota lokalna- Miejsce zamieszkania- Społeczeństwo
- Europa- Globalizacja
- Świat- Wszechświat

Wszystkie treści kształcenia ujęte w niniejszym programie opierają się na podstawie programowej. Poznawanie treści obejmujących wymienione kręgi zsynchronizowane jest z kalendarzem przyrody oraz wydarzeniami z życia osobistego, rodzinnego i szkolnego ucznia.

³⁹ M. Kwiatowska, Podstawy pedagogiki przedszkolnej, WSiP, Warszawa 1985, s. 55

⁴⁰ K. Żegnałek, Dydaktyka ogólna, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, Warszawa 2005, s. 88

TRZĘSCI NAUCZANIA I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW W KLASIE I

Edukacja	Treści nauczania	Przewidywane efekty edukacyjne (wiadomości, umiejętności, społecznie akceptowane zachowania)	
		UCZEŃ KOŃCZĄCY I KLASĘ UMIE:	
		Poziom Podstawowy	Poziom Rozszerzony
<p>Polonistyczna</p> <p>Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedziania się.</p> <p>Dbalność o kulturę języka.</p> <p>Początkowa nauka czytania i pisanie.</p> <p>Kształtowanie umiejętności wypowiedziania się w małych formach teatralnych</p>	<p>1. W zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — uważnie słuchać wypowiedzi dorosłych oraz rówieśników, chcąc zrozumieć treść przekazu; — włączać się aktywnie do prowadzonej rozmowy, dyskusji; jasno wyrażając własne poglądy, opinie, spostrzeżenia; — w kulturalny sposób zwracać się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno, — brać aktywny udział w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym, także inspirowane literaturą; 	<ul style="list-style-type: none"> — odpowiednio intonuje teksty czytane; — bierze aktywny udział w formach aktywnych lekcji, — potrafi przygotować samodzielnie zadanie lub krzyżówkę edukacyjną;
	<p>2. W zakresie umiejętności czytania i pisanie:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna i rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; — potrafi wyrazić i płynnie czytać; — potrafi przygotować krótką wypowiedź pisemną na wybrany temat; — posiada umiejętność przepisywania oraz pisanie z pamięci; — dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii), — posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie, — interesuje się książką i czytaniem; — potrafi wskazać treść czytanego utworu, głównych bohaterów, moral; — potrafi stworzyć krótką wypowiedź na temat przeczytanego fragmentu, utworu, dzieła; — potrafi stworzyć podstawowe pytania dotyczące czytanej treści oraz odpowiedzieć na pytania dotyczące tego, co przeczytał; — słucha w skupieniu czytanych utworów (np. baśni, opowiadań, wierszy), w miarę swoich możliwości czyta lektury wskazane przez nauczyciela, — korzysta z pakietów edukacyjnych (np. zeszytów ćwiczeń i innych pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi wypowiedzieć się w różnych formach wypowiedzi (opowiadanie, wiersz, charakterystyka, itp.).

		dydaktycznych) pod kierunkiem nauczyciela;	
	3. W zakresie umiejętności wypowiedziania się w małych formach teatralnych:	<ul style="list-style-type: none"> — uczestniczy w zabawach teatralnych, inspirowanych słuchanymi utworami literackimi — potrafi zilustrować za pomocą mimiki, gestu czy też ruchu zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego; — rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie; — potrafi odtworzyć z pamięci teksty dla dzieci, np.: krótkie rymowanki, wiersze, piosenki, fragmenty prozy. 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi samodzielnie przygotować krótką scenkę dotyczącą danej sytuacji z literatury, utworu;
Edukacja społeczna	Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi	<ul style="list-style-type: none"> — Zna pojęcia dobra i zła i potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach zarówno z rówieśnikami, jak i z osobami dorosłymi; — wie, że warto być odważnym, mądrym i pomagać potrzebującym; — rozumie, że nie należy kłamać lub zatajać prawdy w każdej sytuacji, w domu, szkole, w kontaktach z rodzicami, nauczycielami czy rówieśnikami; — współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; — rozumie zasady życia społecznego i przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, — rozumie zasady zachowania się i grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; — rozumie znaczenie pojęcia rodzina i rozumie, co wynika z przynależności do rodziny, jakie są relacje pomiędzy najbliższymi, wywiązuje się z powinności wobec nich (rodzice, rodzeństwo, dziadkowie); — ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; — dostosowuje swoje oczekiwania do realiów ekonomicznych rodziny; — zna zagrożenia ze strony ludzi; wie, do kogo i w jaki sposób należy się zwrócić o pomoc; — rozumie zasady bezpiecznego zachowania się i wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego; — rozumie podział administracyjny kraju, potrafi wymienić status administracyjny swojej miejscowości (wieś, miasto); — zna różne zawody i wie, co należy do obowiązków danego zawodu - np. policjant, strażak, lekarz, weterynarz; wie, jak można się do nich zwrócić o pomoc; 	<ul style="list-style-type: none"> — Stosuje w praktyce normy społeczne, oferuje wsparcie osobom słabszym lub niepełnosprawnym, potrafi rozwiązywać drobne problemy społeczne na poziomie grupy rówieśniczej ; — Rozumie czym jest tożsamość narodowa i społeczna;

		<ul style="list-style-type: none"> — wie i rozumie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; — zna oraz potrafi rozpoznać symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), — potrafi rozpoznać flagę i hymn Unii Europejskiej. 	
<p>Przyrodnicza</p> <p>Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej</p>	<p>1. W zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozpoznaje różne rośliny i zwierzęta; — zna i rozpoznaje środowiska przyrodnicze jak np.: park, las, pole uprawne, sad i ogród (działka), — potrafi dopasować odpowiednie zwierzę lub roślinę do środowiska przyrodniczego, w którym ono żyje, jak: — rozumie sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty i przyloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, — wymienia warunki konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp.; prowadzi proste hodowle i uprawy (w szczególności w kąciку przyrody), — wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku: niszczenie szkodników przez ptaki, zapylenie kwiatów przez owady, spulchnianie gleby przez dżdżownice, — rozumie rolę człowieka w środowisku przyrodniczym; — rozumie zasady łańcucha pokarmowego; — rozumie jakie zagrożenia dla środowiska przyrodniczego może nieść działalność człowieka: wypalanie łąk i ściernisk, zatrucie powietrza i wód, pożary lasów, wyrzucanie odpadów i spalanie śmieci itp.; — dba o przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę w parku i w lesie, pomaga zwierzętom przetrwać zimę i upalne lato, — zna zagrożenia ze strony zwierząt (niebezpieczne i chore zwierzęta) i roślin (np. trujące owoce, liście, grzyby) i wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia, — wie, że należy oszczędzać wodę; wie, jakie znaczenie ma woda w życiu człowieka, roślin i zwierząt, — wie, że należy segregować śmieci; — rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych; 	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie pojęcie odpowiedzialności ekologicznej człowieka; — aktywnie przestrzega zasad zrównoważonego rozwoju; dba o środowisko
	<p>2. W zakresie rozumienia warunków</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna poszczególne pory roku i potrafi wskazać cechy charakterystyczne dla każdej z nich: warunki atmosferyczne, wiatr, słońce, deszcz, śnieg, niska, wysoka 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi wskazać różnice atmosferyczne

	atmosferycznych:	<p>temperatura;</p> <ul style="list-style-type: none"> — potrafi nazwać zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla poszczególnych pór roku — zna zagrożenia ze strony niektórych zjawisk atmosferycznych i wie, jak zachowywać się w sytuacji zagrożenia — zna sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, przyloty ptaków — rozumie potrzebę pomagania zwierzętom podczas zimy i upalnego lata — ubiera się stosownie do pory roku, nie naraża się na niebezpieczeństwo wynikające z pogody — obserwuje pogodę i prowadzi obrazkowy kalendarz pogody — zna kolejność pór roku, potrafi wymienić różnice w pogodzie między poszczególnymi porami roku (m.in. nazywa związane z nimi zjawiska atmosferyczne); — potrafi ubrać się stosownie do pory roku. 	<p>między różnymi regionami; oraz powiedzieć, z czego wynikają.</p>
<p>Matematyczna</p> <p>Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci</p>	<p>1. W zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi określić położenie przedmiotów w przestrzeni; — potrafi określić położenie obiektów względem obranego obiektu — ustawia przedmioty zgodnie z podanymi warunkami — orientuje się na kartce, aby odnajdować informacje (np. w prawym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku — porównuje przedmioty o cechach przeciwstawnych — Potrafi klasyfikować obiekty, tworzy kolekcje (np.: zwierzęta, zabawki, rzeczy do ubrania) — układa obiekty (np. patyczki) w serie rosnące i malejące, numeruje je — wybiera obiekt w serii, wskazuje następne i poprzednie — porównuje liczebność utworzonych kolekcji i zbiorów zastępczych — potrafi wskazać lewą i prawą stronę swojego ciała; — potrafi określić prawą i lewą stronę drugiej osoby, stojącej tyłem i przodem — potrafi wskazać kierunek; — potrafi wskazać kierunki od innej osoby — wskazuje kierunki od siebie (po prawej stronie, na lewo od) 	<ul style="list-style-type: none"> — ustala równoliczność mimo obserwowanych zmian w układzie elementów porównywanych zbiorów — w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania

		<ul style="list-style-type: none"> — orientuje się na kartce, aby odnajdować informacje i rysować strzałki — we właściwym kierunku — dostrzeganie regularności i zjawiska symetrii w otoczeniu i na rysunku — dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla) — zauważa zjawisko symetrii w figurach geometrycznych i niektórych elementach otoczenia — kontynuuje regularny wzór (np. szlaczek) — dostrzega stałe następstwa i regularność — zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej — uzupełnia rysunek według osi symetrii — rozpoznawanie figur geometrycznych i tworzenie rytmów — rozpoznaje i nazywa figury: koło, kwadrat, trójkąt, prostokąt — układa figury z patyczków — tworzy figury z gumy do skakania oraz na geoplanie — klasyfikuje figury według podanej (jednej) cechy — dostrzega i kontynuuje powtarzające się sekwencje — układa rytmy z przedmiotów, klocków i modeli figury 	
	2. W zakresie liczenia i sprawności rachunkowych:	<ul style="list-style-type: none"> — pojęcie liczby i liczenie obiektów — sprawnie liczy obiekty (dostrzega regularność dziesiętkowego systemu liczenia) — wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wstak (zakres do 20) — zapisuje liczby cyframi (zakres do 10) — rozumie pojęcie liczby w aspekcie głównym, porządkowym i miarowym — zapisuje cyframi liczby do 20 — zapisuje dziesiątkami liczby do 100 — rozpoznaje liczby do 100, liczy dziesiątkami — poznawanie i stosowanie w praktyce działań — wyznacza sumy i różnice, manipulując obiektami — wykonuje dodawanie i odejmowanie na zbiorach zastępczych — sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 10, poprawnie zapisuje te działania — radzi sobie w sytuacjach życiowych, których pomyślne zakończenie wymaga 	—

		<p>dodawania lub odejmowania</p> <ul style="list-style-type: none"> — oblicza i zapisuje proste działania z okienkiem — zadania tekstowe — rozwiązuje manipulacyjnie proste zadania matematyczne wyrażone jako konkretne sytuacje, przedstawione na rysunkach lub w treści podanej słownie — zapisuje rozwiązanie zadania z treścią przedstawionego słownie w konkretnej sytuacji — stosuje zapis cyfrowy i znaki działań w rozwiązywaniu zadań z treścią — układa zadania do sytuacji, ilustracji, działania — zadania z treścią przedstawioną słownie potrafi przedstawić czynnościowo 	
	3. W zakresie pomiaru: długości	<ul style="list-style-type: none"> — dokonuje pomiarów dowolnie obraną wspólną miarą, porównuje wyniki — mierzy długości, posługując się linijką — porównuje długości obiektów — ciężaru — waży przedmioty — różnicuje przedmioty lżejsze i cięższe — wie, że towar w sklepie jest pakowany również według wagi, płynów — odmierza płyny kubkiem i miarką litrową — manipulacyjnie (przelewanie) porównuje ilości płynów, wskazuje więcej, mniej, tyle samo czasu — nazywa dni tygodnia i miesiące w roku — orientuje się, do czego służy kalendarz, i potrafi z niego korzystać — rozpoznaje czas na zegarze w zakresie, który pozwala orientować się w ramach czasowych zajęć szkolnych i obowiązków domowych 	—
	4. W zakresie obliczeń pieniężnych	<ul style="list-style-type: none"> — znajomość monet i banknotów — zna będące w obiegu monety i banknoty (1 zł, 2 zł, 5 zł, 10 zł, 20 zł, 50 zł, 100 zł, 1 gr, 2 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr) — wie, że 1 zł to 100 gr — zna wartość nabywczą monet; — wie, co to jest dług i rozumie konieczność spłacenia go; — układa i rozwiązuje proste zadania z treścią o kupowaniu i płaceniu 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi dobrze liczyć pieniądze; — radzi sobie w sytuacjach kupna i sprzedaży

<p>muzyczna</p>	<p>Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — powtarza głosem proste melodie; — wykonuje śpiewanki i rymowanki tematyczne; — śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru; — realizuje proste tematy rytmiczne (tataizacją, ruchem całego ciała); — odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; — rozpoznaje brzmienie fortepianu, gitary; — wyraża nastrój i charakter muzyki, pływając i tańcząc — zna i potrafi zagrać 5 dźwięków: sol, mi, la, re, do — zna podstawowe kroki krakowiaka; — świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie; — potrafi przyjąć właściwą postawę podczas śpiewania hymnu narodowego — wyraża nastrój i charakter muzyki, pływając i tańcząc — wykonuje akompaniament na instrumentach perkusyjnych do muzyki — tworzy własne proste melodie do rymowanek i hasel — tworzy dźwiękowe ilustracje — wie, że muzykę można zapisać i odczytać — zna 5 dźwięków — potrafi rozpoznać i nazwać niektóre znaki muzyczne (ćwierćnuty, ósemki, pauzę ćwierćnutową) — układa proste rytmy z klocków rytmicznych — kulturalnie zachowuje się na koncercie 	<ul style="list-style-type: none"> — reaguje na zmianę tempa i dynamiki — potrafi samodzielnie ułożyć krótki utwór muzyczny;
------------------------	---	--	--

Plastyczna	Poznawanie architektury, malarstwa i rzeźby. Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych. Przygotowanie do korzystania z medialnych środków przekazu.	<ul style="list-style-type: none"> — rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki: architekturę (także architekturę zieleni), malarstwo, rzeźbę, grafikę — wypowiada się na ich temat — wypowiada się w różnych technikach plastycznych na płaszczyźnie — posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak kształt, barwa, faktura — wykonuje prace malarskie i graficzne, typowe dla sztuki ludowej regionu, w którym mieszka — wypowiada się w różnych technikach, tworząc przestrzenne prace plastyczne (wykonuje rzeźby w plastelinie, glinie, modelinie i in.) — wykonuje proste rekwizyty (lalka, pacynka itp.) i wykorzystuje je w małych formach teatralnych — tworzy przedmioty charakterystyczne dla sztuki ludowej regionu, w którym mieszka — potrafi ilustrować sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką — stosowanie narzędzi multimedialnych w realizacji własnych zadań twórczych; — w miarę możliwości korzysta z narzędzi medialnych w swojej działalności twórczej; 	—
zajęcia komputerowe	1. W zakresie posługiwania się komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — posługuje się komputerem w zakresie uruchamiania programu; — korzysta z myszy i klawiatury. 	—
	2. W zakresie bezpieczeństwa pracy z komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia — stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera; — zna zdrowotne i wychowawcze ograniczenia w korzystaniu z komputera. 	—
zajęcia techniczne	Wychowanie do techniki (poznawanie urządzeń,	1. W zakresie wychowania technicznego: <ul style="list-style-type: none"> — zna ogólne zasady działania urządzeń domowych (mikser, odkurzacz, zegar, sokowirówka, czajnik elektryczny, suszarka do włosów) — posługuje się urządzeniami domowymi, nie psując ich — wie, jak ludzie wykorzystywali dawniej i jak wykorzystują dziś siły przyrody (wiatr, wodę) — wykonuje prace papierowe zgodnie z podaną instrukcją (wycina, zagina, skleja) 	—

<p>obsługiwanie i szanowanie (ich) i działalność konstrukcyjna dzieci.</p>		<ul style="list-style-type: none"> — buduje z różnorodnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu, np. szalas, namiot, wagę, tor przeszkód — konstruuje urządzenia techniczne z gotowych zestawów do montażu, np. dźwigi, samochody, samoloty, statki, domy — majsterkuje, wykonując np. latawce, wiatraczki, tratwy 	
	<p>2. W zakresie dbałości o bezpieczeństwo własne i innych:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi i urządzeń technicznych — wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach (również na rowerze) — zna zasady bezpiecznego i prawidłowego korzystania z różnych środków komunikacji — orientuje się, jak należy zachować się w sytuacji wypadku, np. powiadomić dorosłych — utrzymuje porządek wokół siebie (stolik, sala zabaw, szatnia, ogród) — sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymywaniu porządku 	<p>—</p>
<p>Język nowożytny</p>	<p>Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje; — potrafi nazwać obiekty w najbliższym otoczeniu; — recytuje wierszyki i rymowanki, — śpiewa proste piosenki z repertuaru dziecięcego; — rozumie sens opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami. 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi samodzielnie przygotować krótką wypowiedź na temat siebie, rodziny, kolegów, koleżanek w języku obcym;

<p>Wychowanie fizyczne</p>	<p>Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna</p>	<ul style="list-style-type: none"> — chwytą piłkę, rzuca nią do celu — sprawnie pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne — wykonuje ćwiczenia równoważne — pokonuje wyznaczone odległości marszem, biegiem, na czworakach — uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami — dba o prawidłowy sposób siedzenia w ławce, przy stole itp. — wie, że choroby są zagrożeniem dla zdrowia — wie, że chorobom można zapobiegać poprzez: właściwe odżywianie się, aktywność fizyczną i przestrzeganie higieny, szczepienia ochronne — właściwie zachowuje się w sytuacji choroby — wie, że nie może samodzielnie zażywać lekarstw ani stosować środków chemicznych, np. środków czystości — zna zasady zachowania wobec osób niepełnosprawnych oraz potrafi wczuć się w ich sytuację i pomóc im w integracji 	<p>—</p>
<p>ETYKA</p>	<p>Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.); — wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych; — nie niszczy otoczenia; — zdaje sobie sprawę z tego, jak ważna jest prawdomówność, stara się przeciwstawiać kłamstwu i obmowie; — wie, że nie wolno zabierać cudzej własności bez pozwolenia, pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy i nie niszczy ich; — niesie pomoc potrzebującym, także w sytuacjach codziennych; — wie, że ludzie żyją w różnych warunkach i dlatego nie należy chwalić się bogactwem ani nie należy dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach. 	<p>—</p>

TREŚCI NAUCZANIA ORAZ PRZEWDYWANE OSIĄGNIĘCIA W KLASIE DRUGIEJ

Edukacja	Treści nauczania	Przewidywane efekty edukacyjne (wiadomości, umiejętności, społecznie akceptowane zachowania)	
		UCZEŃ KOŃCZĄCY I KLASĘ UMIE:	
		Poziom Podstawowy	Poziom Rozszerzony
Polonistyczna Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedziania się. Dbalność o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisania. Kształtowanie umiejętności wypowiedziania się w małych formach teatralnych	1. W zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:	<ul style="list-style-type: none"> — uważnie słuchać wypowiedzi dorosłych oraz rówieśników, chcąc zrozumieć treść przekazu; — włączać się aktywnie do prowadzonej rozmowy, dyskusji; jasno wyrażając własne poglądy, opinie, spostrzeżenia; — w kulturalny sposób zwracać się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno, — brać aktywny udział w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym, także inspirowane literaturą; 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi udzielić komunikatywnej odpowiedzi na zadane pytanie; — wypowiada się samodzielnie na podany temat; — systematycznie wzbogaca słownictwo czynne;
	2. W zakresie umiejętności czytania i pisania:	<ul style="list-style-type: none"> — zna i rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; — potrafi odczytać uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne oraz napisy, — zna wszystkie litery alfabetu, — potrafi czytać i rozumie proste, krótkie teksty, — pisze proste, krótkie zdania: — posiada umiejętność przepisywania oraz pisania z pamięci; — dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii), — posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie, — interesuje się książką i czytaniem; — potrafi wskazać treść czytanego utworu, głównych bohaterów, moral; — potrafi stworzyć krótką wypowiedź na temat przeczytanego fragmentu, utworu, dzieła; — potrafi stworzyć podstawowe pytania dotyczące czytanej treści oraz odpowiedzieć na pytania dotyczące tego, co przeczytał; — słucha w skupieniu czytanych utworów (np. baśni, opowiadań, wierszy), w miarę 	<ul style="list-style-type: none"> — dba o estetykę i poprawność graficzną pisma;

		<p>swoich możliwości czyta lektury wskazane przez nauczyciela,</p> <ul style="list-style-type: none"> — korzysta z pakietów edukacyjnych (np. zeszytów ćwiczeń i innych pomocy dydaktycznych) pod kierunkiem nauczyciela; 	
	3. W zakresie umiejętności wypowiedziania się w małych formach teatralnych:	<ul style="list-style-type: none"> — uczestniczy w zabawach teatralnych, inspirowanych słuchanymi utworami literackimi — potrafi zilustrować za pomocą mimiki, gestu czy też ruchu zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego; — rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie; — potrafi odtworzyć z pamięci teksty dla dzieci, np.: krótkie rymowanki, wiersze, piosenki, fragmenty prozy. 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi samodzielnie przygotować krótką scenkę dotyczącą danej sytuacji z literatury, utworu;
Edukacja społeczna	Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi	<ul style="list-style-type: none"> — Zna pojęcia dobra i zła i potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach zarówno z rówieśnikami, jak i z osobami dorosłymi; — wie, że warto być odważnym, mądrym i pomagać potrzebującym; — rozumie, że nie należy kłamać lub zatajać prawdy w każdej sytuacji, w domu, szkole, w kontaktach z rodzicami, nauczycielami czy rówieśnikami; — współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; — rozumie zasady życia społecznego i przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, — rozumie zasady zachowania się i grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; — rozumie znaczenie pojęcia rodzina i rozumie, co wynika z przynależności do rodziny, jakie są relacje pomiędzy najbliższymi, wywiązuje się z powinności wobec nich (rodzice, rodzeństwo, dziadkowie); — ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; — dostosowuje swoje oczekiwania do realiów ekonomicznych rodziny; — zna zagrożenia ze strony ludzi; wie, do kogo i w jaki sposób należy się zwrócić o pomoc; — rozumie zasady bezpiecznego zachowania się i wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego; — rozumie podział administracyjny kraju, potrafi wymienić status administracyjny swojej miejscowości (wieś, miasto); 	<ul style="list-style-type: none"> — Stosuje w praktyce normy społeczne, oferuje wsparcie osobom słabszym lub niepełnosprawnym, potrafi rozwiązywać drobne problemy społeczne na poziomie grupy rówieśniczej ; — Rozumie czym jest tożsamość narodowa i społeczna;

		<ul style="list-style-type: none"> — zna różne zawody i wie, co należy do obowiązków danego zawodu - np. policjant, strażak, lekarz, weterynarz; wie, jak można się do nich zwrócić o pomoc; — wie i rozumie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; — zna oraz potrafi rozpoznać symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), — potrafi rozpoznać flagę i hymn Unii Europejskiej. 	
<p>Przyrodnicza</p> <p>Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej</p>	<p>1. W zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozpoznaje różne rośliny i zwierzęta; — zna i rozpoznaje środowiska przyrodnicze jak np.: park, las, pole uprawne, sad i ogród (działka), — potrafi dopasować odpowiednie zwierzę lub roślinę do środowiska przyrodniczego, w którym ono żyje, jak: — rozumie sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty i przyloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, — wymienia warunki konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp.; prowadzi proste hodowle i uprawy (w szczególności w kąciку przyrody), — wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku: niszczenie szkodników przez ptaki, zapylanie kwiatów przez owady, spulchnianie gleby przez dżdżownice, — rozumie rolę człowieka w środowisku przyrodniczym; — rozumie zasady łańcucha pokarmowego; — rozumie jakie zagrożenia dla środowiska przyrodniczego może nieść działalność człowieka: wypalanie łąk i ściernisk, zatrucie powietrza i wód, pożary lasów, wyrzucanie odpadów i spalanie śmieci itp.; — dba o przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę w parku i w lesie, pomaga zwierzętom przetrwać zimę i upalne lato, — zna zagrożenia ze strony zwierząt (niebezpieczne i chore zwierzęta) i roślin (np. trujące owoce, liście, grzyby) i wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia, — wie, że należy oszczędzać wodę; wie, jakie znaczenie ma woda w życiu człowieka, roślin i zwierząt, — wie, że należy segregować śmieci; — rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych; 	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie pojęcie odpowiedzialności ekologicznej człowieka; — aktywnie przestrzega zasad zrównoważonego rozwoju; dba o środowisko

	<p>2. W zakresie rozumienia warunków atmosferycznych:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna poszczególne pory roku i potrafi wskazać cechy charakterystyczne dla każdej z nich: warunki atmosferyczne, wiatr, słońce, deszcz, śnieg, niska, wysoka temperatura; — potrafi nazwać zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla poszczególnych pór roku — zna zagrożenia ze strony niektórych zjawisk atmosferycznych i wie, jak zachowywać się w sytuacji zagrożenia — zna sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, przyloty ptaków — rozumie potrzebę pomagania zwierzętom podczas zimy i upalnego lata — ubiera się stosownie do pory roku, nie naraża się na niebezpieczeństwo wynikające z pogody — obserwuje pogodę i prowadzi obrazkowy kalendarz pogody — zna kolejność pór roku, potrafi wymienić różnice w pogodzie między poszczególnymi porami roku (m.in. nazywa związane z nimi zjawiska atmosferyczne); — potrafi ubrać się stosownie do pory roku. 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi wskazać różnice atmosferyczne pomiędzy różnymi regionami; oraz powieść, z czego wynikają.
<p>Matematyczna</p> <p>Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci</p>	<p>1. W zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi określić położenie przedmiotów w przestrzeni; — potrafi określić położenie obiektów względem obranego obiektu — ustawia przedmioty zgodnie z podanymi warunkami — orientuje się na kartce, aby odnajdować informacje (np. w prawym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku — porównuje przedmioty o cechach przeciwstawnych — Potrafi klasyfikować obiekty, tworzy kolekcje (np.: zwierzęta, zabawki, rzeczy do ubrania) — układa obiekty (np. patyczki) w serie rosnące i malejące, numeruje je — wybiera obiekt w serii, wskazuje następne i poprzednie — porównuje liczebność utworzonych kolekcji i zbiorów zastępczych — potrafi wskazać lewą i prawą stronę swojego ciała; — potrafi określić prawą i lewą stronę drugiej osoby, stojącej tyłem i przodem — potrafi wskazać kierunek; 	<ul style="list-style-type: none"> — ustala równoliczność mimo obserwowanych zmian w układzie elementów porównywanych zbiorów — w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania — wyprowadzanie kierunków od siebie i innych osób (prawa i

		<ul style="list-style-type: none"> — potrafi wskazać kierunki od innej osoby — wskazuje kierunki od siebie (po prawej stronie, na lewo od) — orientuje się na kartce, aby odnajdować informacje i rysować strzałki — we właściwym kierunku — dostrzega regularności i zjawiska symetrii w otoczeniu i na rysunku — dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla) — zauważa zjawisko symetrii w figurach geometrycznych i niektórych elementach otoczenia — kontynuuje regularny wzór (np. szlaczek) — dostrzega stałe następstwa i regularność — zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej — uzupełnia rysunek według osi symetrii — rozpoznawanie figur geometrycznych i tworzenie rytmów — rozpoznaje i nazywa figury: koło, kwadrat, trójkąt, prostokąt — układa figury z patyczków — tworzy figury z gumy do skakania oraz na geoplanie — klasyfikuje figury według podanej (jednej) cechy — dostrzega i kontynuuje powtarzające się sekwencje — układa rytmy z przedmiotów, klocków i modeli figury 	lewa strona, po prawej stronie, na lewo od)
	2. W zakresie liczenia i sprawności rachunkowych:	<ul style="list-style-type: none"> — pojęcie liczby i liczenie obiektów — sprawnie liczy obiekty (dostrzega regularność dziesiętkowego systemu liczenia) — wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wspak (zakres do 20) — zapisuje liczby cyframi (zakres do 10) — rozumie pojęcie liczby w aspekcie głównym, porządkowym i miarowym — zapisuje cyframi liczby do 20 — zapisuje dziesiątkami liczby do 100 — rozpoznaje liczby do 100, liczy dziesiątkami — poznawanie i stosowanie w praktyce działań — wyznacza sumy i różnice, manipulując obiektami — wykonuje dodawanie i odejmowanie na zbiorach zastępczych 	—

		<ul style="list-style-type: none"> — sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 10, poprawnie zapisuje te działania — radzi sobie w sytuacjach życiowych, których pomyślne zakończenie wymaga dodawania lub odejmowania — oblicza i zapisuje proste działania z okienkiem — zadania tekstowe — rozwiązuje manipulacyjnie proste zadania matematyczne wyrażone jako konkretne sytuacje, przedstawione na rysunkach lub w treści podanej słownie — zapisuje rozwiązanie zadania z treścią przedstawionego słownie w konkretnej sytuacji — stosuje zapis cyfrowy i znaki działań w rozwiązywaniu zadań z treścią — układa zadania do sytuacji, ilustracji, działania — zadania z treścią przedstawioną słownie potrafi przedstawić czynnościowo 	
	3. W zakresie pomiaru: długości	<ul style="list-style-type: none"> — dokonuje pomiarów dowolnie obraną wspólną miarą, porównuje wyniki — mierzy długości, posługując się linijką — porównuje długości obiektów — ciężaru — waży przedmioty — różnicuje przedmioty lżejsze i cięższe — wie, że towar w sklepie jest pakowany również według wagi, płynów — odmierza płyny kubkiem i miarką litrową — manipulacyjnie (przelewanie) porównuje ilości płynów, wskazuje więcej, mniej, tyle samo czasu — nazywa dni tygodnia i miesiące w roku — orientuje się, do czego służy kalendarz, i potrafi z niego korzystać — rozpoznaje czas na zegarze w zakresie, który pozwala orientować się w ramach czasowych zajęć szkolnych i obowiązków domowych 	—
	4. W zakresie obliczeń pieniężnych	<ul style="list-style-type: none"> — znajomość monet i banknotów — zna będące w obiegu monety i banknoty (1 zł, 2 zł, 5 zł, 10 zł, 20 zł, 50 zł, 100 zł, 1 gr, 2 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr) — wie, że 1 zł to 100 gr — zna wartość nabywczą monet; — wie, co to jest dług i rozumie konieczność spłacenia go; — układa i rozwiązuje proste zadania z treścią o kupowaniu i placeniu 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi dobrze liczyć pieniądze; — radzi sobie w sytuacjach kupna i sprzedaży —

<p>muzyczna</p>	<p>Wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — powtarza głosem proste melodie; — wykonuje śpiewanki i rymowanki tematyczne; — śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru; — realizuje proste tematy rytmiczne (tataizacją, ruchem całego ciała); — odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; — rozpoznaje brzmienie fortepianu, gitary; — wyraża nastrój i charakter muzyki, pływając i tańcząc — zna i potrafi zagrać 5 dźwięków: sol, mi, la, re, do — zna podstawowe kroki krakowiaka; — świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie; — potrafi przyjąć właściwą postawę podczas śpiewania hymnu narodowego — wyraża nastrój i charakter muzyki, pływając i tańcząc — wykonuje akompaniament na instrumentach perkusyjnych do muzyki — tworzy własne proste melodie do rymowanek i hasel — tworzy dźwiękowe ilustracje — wie, że muzykę można zapisać i odczytać — zna 5 dźwięków — potrafi rozpoznać i nazwać niektóre znaki muzyczne (ćwierćnuty, ósemki, pauzę ćwierćnutową) — układa proste rytmy z klocków rytmicznych 	<ul style="list-style-type: none"> — reaguje na zmianę tempa i dynamiki — uczestniczenie w koncertach i innych prezentacjach muzycznych — kulturalnie zachowuje się na koncercie
------------------------	---	--	---

Plastyczna	Poznawanie architektury, malarstwa i rzeźby. Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych. Przygotowanie do korzystania z medialnych środków przekazu.	<ul style="list-style-type: none"> — rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki: architekturę (także architekturę zieleni), malarstwo, rzeźbę, grafikę — wypowiada się na ich temat — wypowiada się w różnych technikach plastycznych na płaszczyźnie — posługuje się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak kształt, barwa, faktura — wykonuje prace malarskie i graficzne, typowe dla sztuki ludowej regionu, w którym mieszka — wypowiada się w różnych technikach, tworząc przestrzenne prace plastyczne (wykonuje rzeźby w plastelinie, glinie, modelinie i in.) — wykonuje proste rekwizyty (lalka, pacynka itp.) i wykorzystuje je w małych formach teatralnych — tworzy przedmioty charakterystyczne dla sztuki ludowej regionu, w którym mieszka — potrafi ilustrować sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką — stosowanie narzędzi multimedialnych w realizacji własnych zadań twórczych; — w miarę możliwości korzysta z narzędzi medialnych w swojej działalności twórczej; 	—
zajęcia komputerowe	1. W zakresie posługiwania się komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — posługuje się komputerem w zakresie uruchamiania programu; — korzysta z myszy i klawiatury. 	—
	2. W zakresie bezpieczeństwa pracy z komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia — stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera; — zna zdrowotne i wychowawcze ograniczenia w korzystaniu z komputera. 	—
zajęcia techniczne	Wychowanie do techniki (poznawanie urządzeń,	1. W zakresie wychowania technicznego: <ul style="list-style-type: none"> — zna ogólne zasady działania urządzeń domowych (mikser, odkurzacz, zegar, sokowirówka, czajnik elektryczny, suszarka do włosów) — posługuje się urządzeniami domowymi, nie psując ich — wie, jak ludzie wykorzystywali dawniej i jak wykorzystują dziś siły przyrody (wiatr, wodę) — wykonuje prace papierowe zgodnie z podaną instrukcją (wycina, zagina, skleja) 	—

<p>obsługiwanie i szanowanie (ich) i działalność konstrukcyjna dzieci.</p>		<ul style="list-style-type: none"> — buduje z różnorodnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu, np. szalasy, namioty, wagi, tor przeszkód — konstruuje urządzenia techniczne z gotowych zestawów do montażu, np. dźwigi, samochody, samoloty, statki, domy — majsterkuje, wykonując np. latawce, wiatraczki, tratwy 	
	<p>2. W zakresie dbałości o bezpieczeństwo własne i innych:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi i urządzeń technicznych — wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach (również na rowerze) — zna zasady bezpiecznego i prawidłowego korzystania z różnych środków komunikacji — orientuje się, jak należy zachować się w sytuacji wypadku, np. powiadomić dorosłych — utrzymuje porządek wokół siebie (stolik, sala zabaw, szatnia, ogród) — sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymywaniu porządku 	<p>—</p>
<p>Język nowożytny</p>	<p>Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje; — potrafi nazwać obiekty w najbliższym otoczeniu; — recytuje wierszyki i rymowanki, — śpiewa proste piosenki z repertuaru dziecięcego; — rozumie sens opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami. 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi samodzielnie przygotować krótką wypowiedź na temat siebie, rodziny, kolegów, koleżanek w języku obcym;

<p>Wychowanie fizyczne</p>	<p>Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna</p>	<ul style="list-style-type: none"> — chwytą piłkę, rzuca nią do celu — sprawnie pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne — wykonuje ćwiczenia równoważne — pokonuje wyznaczone odległości marszem, biegiem, na czworakach — uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami — dba o prawidłowy sposób siedzenia w ławce, przy stole itp. — wie, że choroby są zagrożeniem dla zdrowia — wie, że chorobom można zapobiegać poprzez: właściwe odżywianie się, aktywność fizyczną i przestrzeganie higieny, szczepienia ochronne — właściwie zachowuje się w sytuacji choroby — wie, że nie może samodzielnie zażywać lekarstw ani stosować środków chemicznych, np. środków czystości — zna zasady zachowania wobec osób niepełnosprawnych oraz potrafi wczuć się w ich sytuację i pomóc im w integracji 	<p>—</p>
<p>ETYKA</p>	<p>Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.); — wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych; — nie niszczy otoczenia; — zdaje sobie sprawę z tego, jak ważna jest prawdomówność, stara się przeciwstawić kłamstwu i obmowie; — wie, że nie wolno zabierać cudzej własności bez pozwolenia, pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy i nie niszczy ich; — niesie pomoc potrzebującym, także w sytuacjach codziennych; — wie, że ludzie żyją w różnych warunkach i dlatego nie należy chwalić się bogactwem ani nie należy dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach. 	<p>—</p>

TREŚCI NAUCZANIA I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW KLAS III

Edukacja	Treści nauczania	Przewidywane efekty edukacyjne (wiadomości, umiejętności, społecznie akceptowane zachowania)	
		UCZEŃ KOŃCZĄCY III KLASĘ UMIE:	
		Poziom Podstawowy	Poziom Rozszerzony
Polonistyczna Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedziania się. Dbalność o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisania. Kształtowanie umiejętności wypowiedziania się w małych formach teatralnych	1) W zakresie korzystania z informacji:	<ul style="list-style-type: none"> — uważnie słuchać wypowiedzi dorosłych oraz rówieśników, chcąc zrozumieć treść przekazu; — potrafi sprawnie korzystać z przekazywanych informacji; — potrafi wyciągać wnioski z tego, co przeczytał, dowiedział się; — potrafi sprawnie korzystać z podręczników, słowników oraz innych środków dydaktycznych przeznaczonych dla I etapu edukacyjnego; — włącza się aktywnie do prowadzonej rozmowy, dyskusji; jasno wyrażając własne poglądy, opinie, spostrzeżenia; — zna różne zwroty kulturalne i potrafi z nich korzystać w każdej sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> — Biegłe posługuje się różnymi środkami dydaktycznymi;
	2) w zakresie analizy i interpretacji tekstów kultury:	<ul style="list-style-type: none"> — przejawia wrażliwość estetyczną, — systematycznie rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi, — w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów, — czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji, — ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci, czyta wybrane przez siebie i wskazane przez nauczyciela książki, wypowiada się na ich temat, — pod kierunkiem nauczyciela korzysta z podręczników i zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych; — potrafi odczytać uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne oraz napisy, — zna wszystkie litery alfabetu, — potrafi wskazać treść czytanego utworu, głównych bohaterów, morał; wątek, fabułę; — potrafi stworzyć krótką wypowiedź na temat przeczytanego fragmentu, utworu, dzieła; — potrafi stworzyć podstawowe pytania dotyczące czytanej treści oraz odpowiedzieć na pytania dotyczące tego, co przeczytał; — słucha w skupieniu czytanych utworów (np. baśni, opowiadań, wierszy), w miarę swoich 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi stworzyć długą wypowiedź ustną i pisemną posługując się różnymi formami wypowiedzi; — bierze aktywny udział w przygotowaniu i realizacji projektów edukacyjnych wspólnie z nauczycielem;

		<p>możliwości czyta lektury wskazane przez nauczyciela,</p> <ul style="list-style-type: none"> — korzysta z pakietów edukacyjnych (np. zeszytów ćwiczeń i innych pomocy dydaktycznych) pod kierunkiem nauczyciela; 	
	3) w zakresie tworzenia wypowiedzi:	<ul style="list-style-type: none"> — uczestniczy w zabawach teatralnych, inspirowanych słuchanymi utworami literackimi; — w formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie,; — dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych,; — uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych, — dba o kulturę wypowiedziania się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe, — dostrzega różnicę pomiędzy literą a głoską; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście, — pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną, — przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe. 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi samodzielnie przygotować krótką scenkę dotyczącą danej sytuacji z literatury, utworu;
Edukacja społeczna	Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi	<ul style="list-style-type: none"> — Zna pojęcia dobra i zła i potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach zarówno z rówieśnikami, jak i z osobami dorosłymi; — wie, że warto być odważnym, mądrym i pomagać potrzebującym; — Rozumie, co to znaczy być prawdomównym, — rozumie, że nie należy kłamać lub zatajać prawdy w każdej sytuacji, w domu, szkole, w kontaktach z rodzicami, nauczycielami czy rówieśnikami; — współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; — rozumie zasady życia społecznego i przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, — rozumie zasady zachowania się i grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; — rozumie znaczenie pojęcia rodzina i rozumie, co wynika z przynależności do rodziny, jakie są relacje pomiędzy najbliższymi, wywiązuje się z powinności wobec nich (rodzice, rodzeństwo, dziadkowie); 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi wskazać niewłaściwe zachowania i ma propozycje na rozwiązanie sytuacji zagrażającym życiu społecznemu; — Uczestniczy w życiu społecznym szkoły (rada klasy)

		<ul style="list-style-type: none"> — rozumie znaczenie pieniądza i posługuje się nim w praktyce; — rozumie, że należy pracować, by dostać wynagrodzenie, a wysokość wynagrodzenia zależy od tego, jakie obowiązki na nas spoczywają; — wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania; jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku; — jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa; — zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach; — wie i rozumie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; — zna oraz potrafi rozpoznać symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), — potrafi rozpoznać flagę i hymn Unii Europejskiej. 	
<p>Przyrodnicza</p> <p>Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej</p>	<p>1. W zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, — rozumie zależność przyczynowo – skutkową doświadczeń przyrodniczych; — rozróżnia i opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych; — nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego; — wymienia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski; — rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne; — wyjaśnia zależność zjawisk przyrody od pór roku; — rozumie znaczenie zrównoważonego rozwoju oraz odpowiedzialności ekologicznej człowieka; — podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo); — rozumie wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin: <ul style="list-style-type: none"> — wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi, — znaczenie powietrza i wody dla życia, 	<ul style="list-style-type: none"> — potrafi przygotować projekt edukacyjny z zakresu nauk przyrodniczych; — potrafi wyciągnąć wnioski z doświadczenia przyrodniczego;

		<ul style="list-style-type: none"> — znaczenie wybranych skał i mineralów dla człowieka (np. węgla i gliny); — nazywa części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek); — rozumie podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się; rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosuje się do zaleceń stomatologa i lekarza; — dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę swoich możliwości); orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżycy, lawina, powódź itp.; wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach 	
Matematyczna	Wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci	<ul style="list-style-type: none"> — rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę); — liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000; — zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000; — porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$); — dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania; — podaje z pamięci iloczyn w zakresie tabliczki mnożenia; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia; — rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania (w tym zadania na porównywanie różnicowe, ale bez porównywania ilorazowego); — wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności; — mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości; — posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr; wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar (bez zamiany jednostek i wyrażeń dwumianowanych w obliczeniach formalnych); — używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych, np. jechaliśmy autobusem 27 kilometrów (bez zamiany na metry); — waży przedmioty, używając określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram, gram; wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar (bez zamiany jednostek i bez wyrażeń dwumianowanych w obliczeniach formalnych); 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi samodzielnie robić zakupy sprawnie płacąc i przyjmując resztę; — Potrafi przygotować proste zadanie matematyczne dla innych;

		<ul style="list-style-type: none"> — odmierza płyny różnymi miarkami; używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra; — odczytuje temperaturę (bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 5 stopni mrozu, 3 stopnie poniżej zera); — odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII;] — podaje i zapisuje daty; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; — porządkuje chronologicznie daty; wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych; — odczytuje wskazania zegarów: w systemach: 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami; posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta; wykonuje proste obliczenia zegarowe (pełne godziny); — rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty (również nietypowe, położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie); rysuje odcinki o podanej długości; oblicza obwody trójkątów, kwadratów i prostokątów (w centymetrach); — rysuje drugą połowę figury symetrycznej; rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu; kontynuuje regularność w prostych motywach (np. szlaczki, rozety). — wie, że towar w sklepie jest pakowany również według wagi, płynów — odmierza płyny kubkiem i miarką litrową — manipulacyjnie (przelewanie) porównuje ilości płynów, wskazuje więcej, mniej, tyle samo czasu — nazywa dni tygodnia i miesiące w roku — orientuje się, do czego służy kalendarz, i potrafi z niego korzystać — rozpoznaje czas na zegarze w zakresie, który pozwala orientować się w ramach czasowych zajęć szkolnych i obowiązków domowych — znajomość monet i banknotów — zna będące w obiegu monety i banknoty (1 zł, 2 zł, 5 zł, 10 zł, 20 zł, 50 zł, 100 zł, 1 gr, 2 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr) — wie, że 1 zł to 100 gr — zna wartość nabywczą monet; — wie, co to jest dług i rozumie konieczność spłacenia go; — układa i rozwiązuje proste zadania z treścią o kupowaniu i płaceniu 	
muzyczna	1) w zakresie odbioru	<ul style="list-style-type: none"> — wykonuje śpiewanki i rymowanki tematyczne; — zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej: 	—

	muzyki:	<ul style="list-style-type: none"> — śpiewa w zespole piosenki ze słuchu (nie mniej niż 10 utworów w roku szkolnym); śpiewa z pamięci hymn narodowy, — gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne) oraz melodycznych (proste melodie i akompaniamenty), — realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne; reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje), — tańczy podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego, — rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika) i znaki notacji muzycznej (wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz), — aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy: — rozróżnia i wyraża środkami pozamuzycznymi charakter emocjonalny muzyki, rozpoznaje utwory wykonane: solo i zespołowo, na chór i orkiestrę; orientuje się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja); — rozpoznaje podstawowe formy muzyczne – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części); 	
	2) w zakresie tworzenia muzyki:	<ul style="list-style-type: none"> — tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki, — improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad, — wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją. 	—
Plastyczna	1) w zakresie percepcji sztuki:	<ul style="list-style-type: none"> — określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym; — uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk, wie o istnieniu placówek kultury działających na ich rzecz, — korzysta z przekazów medialnych; — stosuje różne wytwory z przekazów medialnych w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora); 	— potrafi wskazać polskich artystów tworzących różnymi stylami; wskazać ich prace;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SAWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

	2) w zakresie ekspresji przez sztukę:	<ul style="list-style-type: none"> — podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne), — realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych); 	
	3) w zakresie recepcji sztuki:	<ul style="list-style-type: none"> — rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografika, film) i przekazy medialne (telewizja, Internet), a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową, — rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury; opisuje ich cechy charakterystyczne (posługując się elementarnymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej). 	
zajęcia komputerowe	1. W zakresie posługiwania się komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi samodzielnie wykonać podstawowe zadania na komputerze; — Zna i rozumie edytor tekstu; — Potrafi wykonać podstawowe prace graficzne, rysunkowe na komputerze; — Potrafi posługiwać się plikami multimedialnymi, jak puzzle multimedialne 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi przygotować krótką prezentację multimedialną na komputerze; — Potrafi posługiwać się awatarem;
	2. W zakresie bezpieczeństwa pracy z komputerem	<ul style="list-style-type: none"> — wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia — stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera; — zna zdrowotne i wychowawcze ograniczenia w korzystaniu z komputera. 	
zajęcia techniczne Wychowanie do techniki (poznawanie	1. W zakresie wychowania technicznego:	<ul style="list-style-type: none"> — zna ogólne zasady działania urządzeń domowych (mikser, odkurzacz, zegar, sokowirówka, czajnik elektryczny, suszarka do włosów) — posługuje się urządzeniami domowymi, nie psując ich — wie, jak ludzie wykorzystywali dawniej i jak wykorzystują dziś siły przyrody (wiatr, wodę) — wykonuje prace papierowe zgodnie z podaną instrukcją (wycina, zagina, skleja) 	—

<p>urządzeń, obsługiwane i szanowanie (ich) i działalność konstrukcyjna dzieci.</p>		<ul style="list-style-type: none"> — buduje z różnorodnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu, np. szalasy, namioty, wagi, tor przeszkód — konstruuje urządzenia techniczne z gotowych zestawów do montażu, np. dźwigi, samochody, samoloty, statki, domy — majsterkuje, wykonując np. latawce, wiatraczki, tratwy 	
	<p>2. W zakresie dbałości o bezpieczeństwo własne i innych:</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi i urządzeń technicznych — wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach (również na rowerze) — zna zasady bezpiecznego i prawidłowego korzystania z różnych środków komunikacji — orientuje się, jak należy zachować się w sytuacji wypadku, np. powiadomić dorosłych — utrzymuje porządek wokół siebie (stolik, sala zabaw, szatnia, ogród) — sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymywaniu porządku 	<p>—</p>
<p>Język nowożytny</p>	<p>Wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka (motywacja do nauki języka obcego); — rozumie wypowiedzi ze słuchu: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu, ○ rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać, ○ rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów, ○ rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video); — reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela; — czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania; — zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych; — przepisuje wyrazy i zdania; — w nauce języka obcego nowożytnego potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych; — współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki. 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi przygotować rozbudowaną wypowiedź ustną i pisemną na zadany temat; — Potrafi zrozumieć treść krótkiego filmu edukacyjnego w języku obcym;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SAWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

<p>Wychowanie fizyczne</p>	<p>Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna</p>	<ul style="list-style-type: none"> — chwyta piłkę, rzuca nią do celu — sprawnie pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne — wykonuje ćwiczenia równoważne — pokonuje wyznaczone odległości marszem, biegiem, na czworakach — uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami — dba o prawidłowy sposób siedzenia w ławce, przy stole itp. — wie, że choroby są zagrożeniem dla zdrowia — wie, że chorobom można zapobiegać poprzez: właściwe odżywianie się, aktywność fizyczną i przestrzeganie higieny, szczepienia ochronne — właściwie zachowuje się w sytuacji choroby — wie, że nie może samodzielnie zażywać leków ani stosować środków chemicznych, np. środków czystości — zna zasady zachowania wobec osób niepełnosprawnych oraz potrafi wczuć się w ich sytuację i pomóc im w integracji 	<p>—</p>
<p>ETYKA</p>	<p>Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny; okazuje szacunek osobom starszym; — zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć nie krzywdząc innych; stara się nieść pomoc potrzebującym; — wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odwaga przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie; potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów; — wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać; wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę; dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguły „nie kradnij”; — starannie dobiera przyjaciół i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości; — wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje; nie niszczy swojego otoczenia. 	<p>—</p>
<p>Język mniejszości narodowej lub</p>		<ul style="list-style-type: none"> — odbiera wypowiedzi: <ul style="list-style-type: none"> ○ uważnie słucha przekazywanych informacji i korzysta z nich, ○ czyta ze zrozumieniem teksty literackie oraz informacyjne dostępne na I etapie 	

<p>etnicznej.</p>		<p>edukacyjnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, ○ wyszukuje w tekście potrzebne informacje, stara się korzystać ze słowników i encyklopedii, ○ stosuje i zna rolę form użytkowych (np. życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki) i grzecznościowych w kontaktach międzyludzkich; <p>— tworzy wypowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wypowiada się w różnych formach języka mówionego i pisanego (kilkudzaniowa wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list, życzenia, zaproszenie), ○ przejawia wrażliwość estetyczną w wypowiedziach inspirowanych twórczością dla dzieci; tworzy, przekształca i rozwija swoje wypowiedzi, ○ dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, ○ uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie, ○ zna alfabet: rozróżnia litery, głoski i znaki fonetyczne; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, oddziela zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji), ○ pisze czytelnie i estetycznie, ○ przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe, ○ rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z tekstami literackimi i innymi tekstami kultury; <p>— analizuje i interpretuje teksty kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ w tekście literackim wybiera określone fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów, ○ czyta i recytuje, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji, ○ wykorzystuje teksty literackie do tworzenia wypowiedzi kreatywnych, ○ czyta wskazane teksty literackie i wypowiada się na ich temat, ○ jest przygotowany do w miarę samodzielnego korzystania z podręczników i zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych. 	
-------------------	--	--	--

<p><u>Język regionalny</u> = _____ język <u>kaszubski.</u></p>	<p>1) poznaje elementy przyrody, kultury materialnej i duchowej Kaszub (podczas zajęć i podczas wycieczek): 2) odbiera wypowiedzi w języku kaszubskim i wykorzystuje pod kierunkiem nauczyciela informacje w nich zawarte; rozumie proste i krótkie wypowiedzi ustne o tematyce związanej z życiem codziennym: 3) powtarza słowa i proste wypowiedzi w języku kaszubskim;</p>	<ul style="list-style-type: none"> — buduje swoją świadomość językową w zakresie języka kaszubskiego, — wie, że ludzie posługują się różnymi językami, — wie, że Kaszuby to region o bogatej historii, charakterystycznej przyrodzie, ciekawym ukształtowaniu geograficznym; — obdarza uwagę rówieśników i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują, — rozumie sens pisanego oraz czytania i orientuje się w oznaczeniach: uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy, strzałki, — interesuje się książką i czytaniem; słucha w skupieniu czytanych utworów (baśni, opowiadań, wierszy, krótkich historyjek), — rozumie proste polecenia w języku kaszubskim i właściwie na nie reaguje, — rozumie sens opowiedzianych w języku kaszubskim historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami, — uważnie słucha przekazywanych informacji i korzysta z nich, — rozumie wypowiedzi ze słuchu: rozróżnia dźwięki w wyrazach o podobnym brzmieniu; rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień; rozumie ogólny sens krótkich oraz łatwych opowiadań i baśni kaszubskich przedstawionych za pomocą obrazów, gestów i przedmiotów; rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo); — mówi tak, aby inni rozumieli to, co chce powiedzieć, — posiada umiejętność pisanego i czytania w zakresie wszystkich liter alfabetu kaszubskiego, — czyta proste, krótkie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym, — pisze proste, krótkie zdania, ze szczególnym uwzględnieniem estetyki i poprawności graficznej pisma, — zna podstawowe pojęcia z zakresu wiedzy o języku, jak: alfabet, litera, głoska, sylaba, wyraz, zdanie: rozróżnia litery i głoski; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji), — nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu, — czyta ze zrozumieniem proste teksty literackie przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym, — przepisuje teksty, pisze z pamięci, rozszerza zasób słownictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> — Potrafi rozróżnić język kaszubski oraz zbudować wypowiedź pisemną, ustną, muzyczną czy plastyczną związaną z regionem i tradycją kaszubską; — Potrafi wskazać różnice pomiędzy językiem kaszubskim a językiem polskim <hr/> <ul style="list-style-type: none"> — potrafi stworzyć długą wypowiedź ustną pisemną posługując się różnymi formami wypowiedzi; — bierze aktywny udział w przygotowaniu i realizacji projektów edukacyjnych wspólnie z nauczycielem;
--	---	---	--

	posługuje się podstawowym zasobem środków językowych:	<ul style="list-style-type: none">— potrafi zilustrować usłyszany tekst, np. potrafi przedstawić za pomocą ilustracji zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego – mimiką, gestem, ruchem, tworzy ilustracje do przeczytanego tekstu;— potrafi wygłosić z pamięci krótkie teksty w języku kaszubskim, np. poprzez recytowanie wierszyków i rymowanek, śpiewanie piosenek z repertuaru dziecięcego.	
--	---	---	--

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

WAŻNE:

Podczas realizacji poszczególnych zajęć należy zwrócić szczególną uwagę na:

- Integrację technologii informacyjno – komunikacyjnych z innymi obszarami edukacji;
- Zastosowanie metody projektowej na zajęciach;
- Rozwój kluczowych kompetencji – Inicjatywności, kreatywności i przedsiębiorczości- u dzieci;
- Kształtowanie dobrych nawyków korzystania z komputera;
- Umiejętne korzystanie z nowoczesnych narzędzi dydaktycznych.

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Przewidywane osiągnięcia ucznia

W poprzednim rozdziale opisane zostały szczegółowo osiągnięcia edukacyjne (wiadomości, umiejętności, społecznie akceptowane zachowania), jakie zdobędzie uczeń po ukończeniu kolejno każdej klasy (I–III).

W niniejszym podręczniku zasadniczą uwagę skupiono na tym, by wszystkie cele kształcenia z podstawy programowej zostały zrealizowane, opierając się jednak na innowacyjnych narzędziach i metodach prowadzenia zajęć. Szczególna uwaga została skierowana na aktywne wykorzystanie nowoczesnych technologii komputerowych (komputer, prezentacje multimedialne, puzzle multimedialne, awatary, diagramy, itp.) w nauczaniu zintegrowanym.

Poniżej przedstawione zostały osiągnięcia uczniów w odniesieniu do poszczególnych zakresów edukacji wczesnoszkolnej.

Edukacja polonistyczna

Edukacja polonistyczna pełni ważną rolę w życiu każdego człowieka, wynika bowiem z faktu, iż język i mowa wykorzystywane są na każdym etapie życia i w każdej sferze funkcjonowania człowieka. Umiejętność posługiwania się językiem przekłada się na zdolności komunikacyjne, relacje międzyludzkie, społeczne oraz na wychowanie.

Głównym celem edukacji polonistycznej jest poznawanie języka mówionego i pisanego w kontekście kontaktów dziecka ze światem zewnętrznym, w tym z otoczeniem społeczno-przyrodniczym. Niniejszy cel zostanie osiągnięty poprzez:

- kształtowanie umiejętności czytania;
- rozwijaniu umiejętności sporządzania tekstów;
- kształtowanie umiejętności pisania i mówienia;
- rozwijaniu umiejętności gramatyczno-ortograficznych z elementami wiedzy o języku,
- kształtowaniu umiejętności słownikowo-frazeologicznych i syntaktycznych.

Wszystkie elementy wspomniane powyżej składają się na pewną całość.

Uczeń kończący I etap edukacyjny w wyniku oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych w zakresie edukacji polonistycznej:

- w sposób swobodny i poprawny posługuje się językiem ojczystym, umiejętnie tworząc kilkuzdaniowe wypowiedzi,
- zwraca uwagę na kulturę wypowiedzania się, poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,
- bierze aktywny udział w rozmowach i potrafi w sposób właściwy komunikować się w różnych sytuacjach społecznych,
- przejawia wrażliwość estetyczną, ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci,
- czyta teksty z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji, zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów,
- pisze czytelnie i estetycznie, dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną i interpunkcyjną,
- przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu, w miarę swych możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe,
- redaguje samodzielnie i zapisuje kilkuzdaniową wypowiedź w różnych formach literackich, jak zaproszenie, notatka, opis, życzenia, list prywatny czy zawiadomienie.

Edukacja społeczna

Po pierwszym etapie edukacyjnym uczeń potrafi uczestniczyć w określonych społecznościach, przestrzegając obowiązujących norm, zachowując i umiejętnie egzekwując prawa jednostki, utrzymując poprawne relacje z innymi i będąc otwartym na nowe sytuacje:

- zna i rozumie wybrane wartości etyczne (dobro, sprawiedliwość, prawdomówność, odpowiedzialność) i stara się postępować zgodnie z nimi,
- zna swoje prawa i obowiązki wobec społeczności rodzinnej, rówieśniczej i środowiskowej, rzetelnie je wypełnia i aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk,
- rozumie wartość pracy w życiu człowieka, zna wybrane zawody wykonywane w rodzinie i najbliższej okolicy, potrafi wskazać osoby i instytucje, do których może zwrócić się o pomoc, zna numery ratunkowe i instytucje służące pomocą człowiekowi,
- identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami, zna i szanuje tradycje najbliższej okolicy, regionu, kraju (zna symbole narodowe oraz najważniejsze wydarzenia z historii Polski oraz ludzi dla niej zasłużonych),
- potrafi szanować prawa ludzi do pracy, wypoczynku i odrębności kulturowej, jest tolerancyjny, nie krzywdzi słabszych, potrafi nieść pomoc potrzebującym.

Edukacja przyrodnicza

Dziecko wczesnie zaczyna interesować się przyrodą, a w szczególności jej światem roślin i zwierząt. Poznaje rośliny i zwierzęta z najbliższego otoczenia. Dlatego nauczyciel powinien dziecku stwarzać okazje do obserwacji, manipulacji, stawiania pytań, informowania o swoich odkryciach przyrodniczych. Przyroda jest pomocnikiem w rozbudzaniu nowych zaciekań i zainteresowań dziecka. Zadaniem nauczyciela jest zwrócenie uwagi każdego dziecka na bogactwo i różnorodność obiektów czy zjawisk, z także przygotowanie określonych upraw, hodowli, okazów przyrodniczych, jak też wdrażanie do wnikliwego, aktywnego, emocjonalnego ich spostrzegania i przeżywania.

Dzieci poznają przyrodę wszystkimi zmysłami i reagują na nią w sposób bezpośredni, czynny, radując się życiem. Dziecku nie powinno się przekazywać wiadomości drogą przekazu jedynie słownego. To, co ma wiedzieć powinno zobaczyć i to w miarę możliwości w naturalnym środowisku. Stąd też w celu kształtowania pojęć przyrodniczych u dzieci w wieku wczesnoszkolnym wykorzystuje się przede wszystkim zajęcia w kąciku przyrody, spacer i wycieczki. W takich zajęciach dziecko jest w bezpośrednim kontakcie z przyrodą.

Jednym z najskuteczniejszych czynników wychowawczych jest kontakt dziecka z przyrodą. Przyroda, bowiem stanowi bogate źródło wrażeń, przeżyć, poznania i aktywnego działania. Przyroda kryje w sobie wiele tajemnic. Każde dziecko przychodzi do szkoły ciekawe świata i ludzi. Chce jak najwięcej wiedzieć i próbować wielu rzeczy, chce zadawać mnóstwo pytań i chce być pytane. Według E. Odum „*Przyroda w życiu dzieci jest często źródłem pierwszych, konkretnych wiadomości i radosnych przeżyć, które często zapamiętuje na całe życie. Stosunek dziecka do przyrody i żywe jej odczuwanie, kształtuje się w nim podczas bezpośredniego kontaktu z przyrodą, podczas obserwacji.*

Dużę rolę w poznawaniu przyrody spełnia nauczyciel-wychowawca, który zwykle kieruje obserwacją dzieci, udziela wskazówek podczas pracy z materiałem przyrodniczym, organizuje wycieczki, pracę w ogrodzie. Zajęcia w terenie kończą się zwykle zbieraniem okazów przyrodniczych, przechowywanych później w „kącikach przyrody” po to, by stać się obiektem obserwacji lub też gromadzonych w „skrzyni skarbów” by wykorzystywać je do zabaw i prac plastyczno-konstrukcyjnych”⁴¹.

Kontakt z przyrodą ma ogromny wpływ na rozwój dziecka, zwłaszcza na sferę fizyczną, psychiczną i społeczną. Dzieci, które przyzwyczyły się odkrywać w swoim otoczeniu przyrodniczym ciągle coś nowego, chętnie wędrują, sprawniej chodzą po kamieniach, nie odstrasza nich zła pogoda. To wszystko wzmacnia ich

⁴¹ E. Odum, Podstawy ekologii, PWR i L, Warszawa 1982, s. 18

sily, hartuje organizm, odpręża układ nerwowy, rozwija sprawność fizyczną i zręczność ruchową⁴². Siedzący tryb życia wpływa ujemnie na rozwój dziecka. Dzień należy rozpoczynać gimnastyką przy otwartym oknie. Dzieci w wieku wczesnoszkolnym należy stopniowo zachęcać do brania udziału w wycieczkach z elementami sportu. Szczególnie wskazana jest gimnastyka, lekkoatletyka, pływanie, gry z piłką, sporty zimowe.

Zabawy i ćwiczenia na powietrzu mają wielką wartość zdrowotną, hartują i usprawniają. Ważna jest przy tym sprawa ubioru, który chronić ma przed przeziębieniem, ale także przed przegrzaniem organizmu. Ruch i wysiłek musi być dostosowany do temperatury, odpowiednio regulowany. Zabawy te stosowane powinny być zarówno latem jak i zimą.

Na śniegu stosować można wszystkie formy ruchu:

- zabawy i ćwiczenia takie, jak na sali gimnastycznej;
- spacerowanie;
- saneczkowanie;
- inne.

Zabawy i ćwiczenia na sali gimnastycznej muszą nawiązywać do zjawisk zimowych, tak więc zamiast bocianów i żabek, kwiatów i motyli należy wprowadzić śnieżynki, ptaszki, płatki śniegu itp⁴³.

Do zabaw zimowych zaliczyć możemy także saneczkowanie, jak również zabawy i ćwiczenia na lodzie. Ponadto podczas zabaw i spacerów zimą dzieci mogą obserwować trop zwierząt na śniegu, zachowania ptaków szukających pożywienia. Takie obserwacje pobudzają u dzieci troskę o zwierzęta.

Niezwykle ważną rolę w rozwoju dziecka pełnią spacerowanie i wycieczki choć jest to trudna dla nauczyciela forma pracy z dziećmi. Trzeba się do niej szczególnie dobrze przygotować, uwzględniając:

- możliwości fizyczne dzieci związane z dojściem lub dojazdem do wybranego miejsca,
- znajomość danego terenu,
- cel i tematykę spaceru lub wycieczki,
- znajomość obiektów przyrodniczych, które dzieci będą obserwować.

W związku z tym spacer zaczyna się od krótkich pobytów, następnie stopniowo wydłużamy jego czas, jak i liczbę obiektów do obserwacji. Znajomość danego terenu pozwoli nauczycielowi, czy są tu bezpieczne warunki do zabawy i odpoczynku dzieci oraz czy występują odpowiednie obiekty do obserwacji⁴⁴.

Punktem wyjścia w procesie poznania przez dziecko swego środowiska jest poznanie zmysłowe. Środowisko, w którym dziecko żyje oddziałuje na jego narządy zmysłów: wzrok, słuch, dotyk, smak i wywołuje wrażenia, w których są zaszyfrowane wiadomości o tym środowisku. Mówimy, że są to dane empiryczne⁴⁵. Język, za pomocą którego opisujemy dane empiryczne, nazywamy językiem przedmiotowym (przyrodniczym), np.: widzę tęczę na niebie, słyszę dźwięki, czuje, że lód jest zimny.

Język ponadto pozwala na opis elementów świata zewnętrznego. Z opisu tego wynika, że środowisko, w którym żyje dziecko składa się z rzeczy, obiektów, cech lub własności rzeczy, zdarzeń, stanów, zjawisk lub procesów. Codzienne doświadczenie dziecka przekonuje je, że składniki środowiska są ze sobą powiązane, że istnieją relacje pomiędzy rzeczami, cechami, stanami zdarzeń i zjawiskami.

Wrażenie jest odzwierciedleniem jakiejś pojedynczej właściwości, przedmiotu lub zjawiska, np. dźwięku, barwy, smaku, zapachu, ciepła lub zimna. Wrażenia są najprostszą formą odzwierciedlenia rzeczywistości, dostarczają materiału do innych, bardziej złożonych procesów poznawczych⁴⁶. W kształtowaniu aktywności poznawczej dzieci należy uwzględnić ich możliwości w tym zakresie⁴⁷.

⁴² M. Przetacznikowa, G. Makiełło-Jarża, *Psychologia ogólna*, WSiP, Warszawa 1995, s. 76.

⁴³ M. Studzińska, *Dzieci poznają przyrodę ożywioną*, WSiP, Warszawa 1999, s. 110.

⁴⁴ Tamże, s. 110.

⁴⁵ M. Żebrowska, *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, Warszawa, 1986, s. 564.

⁴⁶ M. Przetacznikowa, G. Makiełło-Jarża, *Psychologia ogólna*, WSiP, Warszawa 1995, s. 76.

⁴⁷ M. Żebrowska, *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, Warszawa, 1986, s. 568.

Treści przyrodnicze stanowią dogodną sytuację dla kształcenia procesów myślowych. Taką sytuacją stosunków strukturalnych jest np. uchwycenie podobieństw różnic między drogami i przejazdami kolejowymi, natomiast dostrzeżenie szybkości parowania wody od temperatury i powierzchni parującej stanowi istotę stosunków, w których zjawiska pełnią względem siebie funkcję zależnościową. Już we wczesnych latach swojego życia dziecko powinno nawiązywać ścisły kontakt z przyrodą⁴⁸. Z tej więzi wyrasta stała potrzeba obcowania z naturą, wrażliwość na jej urodę, zrozumienie konieczności ochrony przyrody.

Dzieci początkowo jeszcze mało świadomie poddają się wrażeniom i wzruszeniom estetycznym, jakich dostarcza przyroda, dążą jednak do nawiązywania z nią czynnego kontaktu. Dlatego nauczyciel powinien wykorzystać wszystkie okazje do czynnego zbliżenia dzieci do przyrody, dając im radość i poczucie samodzielnego dokonywania różnych odkryć. Będą to zabawy w otoczeniu przyrodniczym, spacer, wycieczki, a także obserwacje powiązane z hodowlą roślin, poznawanie życia i zwyczajów zwierząt. Będzie to również kolekcjonowanie i oglądanie ciekawych okazów oraz prac artystycznych z nzbieranego tworzywa przyrodniczego⁴⁹.

Według badaczy tematu i psychologów przeżywane w nastroju radości wrażenia pamięta się długo. Pobudzają one do poszukiwania podobnych przeżyć płynących z kontaktu z przyrodą. Szyszki, kamienie, sucha trawa mogą im służyć do zabawy w domu, sklep, zależnie od zakresu i siły wyobraźni. Podobną rolę spełnia spacer, wycieczka, w czasie której dzieci mogą się cieszyć w różnych porach roku tym, co je otacza, np. kwitnącym sadem i jego zapachem, cisza lasu dającego chłód i odpoczynek w upalny dzień, barwa jesiennych drzew, puszystość śniegu. W szerokim krajobrazie można dostrzec, jak zmienia się jego nastrój, gdy świeci lub chowa się słońce; odczuć rytm drzew, którymi obsadzono drogi; obserwować ruch związany z pracą ludzi⁵⁰.

Hodowla roślin, dokarmianie ptaków zimą i tym podobne zajęcia wdrażają dzieci do pracy przyrodniczych, dając im także poznawczą i społeczną satysfakcję, wiele wrażeń estetycznych i wzruszeń wiąże się ze śledzeniem wzrostu kwitnienia roślin, z podpatrywaniem ptaków przy codziennym napelnianiu karmnika⁵¹.

Z kolei wyszukiwanie i kolekcjonowanie różnych darów przyrody rozwija indywidualne zainteresowania dzieci. Tworzywo przyrodnicze (np. bukiety kwiatów, szyszki, liście) ożywia wyobraźnię dzieci oraz rozwija zdolności manualne.

Podsumowując należy powiedzieć, iż przyroda dostarcza dziecku wielu zmysłowych wrażeń, często działają w połączeniu: przestrzeń, światło w krajobrazie, zapach laki, świergot ptaków, ruch i zabawa na powietrzu zapada w wyobraźnię dziecka, w której nieraz na całe życie przechowa takie uczucia, jak smak leśnych malin, chropowatość znalezionej kory drzewa⁵².

Pośrednikiem między bogactwem przyrody a dzieckiem jest niewątpliwie postać nauczyciela, jego wrażliwość, umiejętność wykrywania i ukazywania dzieciom różnorodnych przejawów otaczającego piękna. Pomocą nauczycielowi służą również ilustracje, fotografie, filmy, piosenki, utwory muzyczne, literatura i teatr.

Edukacja przyrodnicza w klasach I–III służy wzbogacaniu obrazu świata kształtującego się w umyśle dziecka. Posiadanie w miarę szerokiego zasobu wiedzy przyrodniczej otwiera przed nim nowe perspektywy i zdecydowanie ułatwia funkcjonowanie w świecie. Warunkiem jest jednak zdobycie również umiejętności praktycznego wykorzystania tej wiedzy w życiu codziennym, a to właśnie osiąga uczeń kończący edukację wczesnoszkolną:

- prowadzi obserwacje i proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i formułuje wnioski,
- nazywa typowe krajobrazy i odpowiadające im ekosystemy, podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych dla tych środowisk,
- zna wpływ światła słonecznego, powietrza i wody, wybranych skał i minerałów na cykliczność życia na Ziemi oraz funkcjonowanie ludzi, zwierząt i roślin,

⁴⁸ M. Studzińska, *Dzieci poznają przyrodę ożywioną*, WSiP, Warszawa 1999, s. 105.

⁴⁹ Cyt za: A. Brich, T. Malik, *Psychologia rozwojowa w zarysie : od niemowlęctwa do dorosłości*, PWN., Warszawa 2002, s. 98.

⁵⁰ W. Szewczuk, *Psychologia*, PZWS, Warszawa 1962, s. 256.

⁵¹ M. Studzińska, *Dzieci poznają przyrodę ożywioną*, WSiP, Warszawa 1999, s. 106 – 107.

⁵² Tamże, s. 108.

- rozpoznaje i nazywa części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi, określa ich rolę we właściwym funkcjonowaniu organizmów, stosuje zasady racjonalnego żywienia i systematycznego kontrolowania stanu zdrowia,
- wie, jak dbać o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych, rozpoznaje i nazywa zagrożenia ze strony roślin i zwierząt, jak również zagrożenia przyrody wynikające z działalności człowieka, propaguje ekologiczny styl życia i podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody,
- prowadzi obserwację zjawisk atmosferycznych, dostosowuje swoje formy aktywności do warunków pogodowych, wyjaśnia zależność zjawisk przyrody od pór roku.

Edukacja matematyczna

Uczeń po edukacji wczesnoszkolnej:

- liczy, porównuje, zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000, dodaje i odejmuje w zakresie 100, podaje iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia i sprawdza dzielenie za pomocą mnożenia,
- analizuje podaną treść prostych zadań tekstowych albo samodzielnie konstruuje treść do podanych sytuacji lub ilustracji, rozwiązuje zadania, stosując odpowiednie obliczenia,
- posługuje się podstawowymi wiadomościami praktycznymi (odczytuje wskazania zegarów, termometrów, kalendarzy, liczy pieniądze, waży i mierzy przedmioty) i stosuje te wiadomości w rozwiązywaniu prostych zadań tekstowych,
- odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII, podaje i zapisuje daty oraz porządkuje je chronologicznie, wymienia kolejne dni tygodnia i miesiące roku,
- rozpoznaje i nazywa podstawowe figury geometryczne, wymienia ich cechy, oblicza obwody, mierzy i rysuje odcinki, tworzy układy rytmiczne i wskazuje
- zjawisko symetrii w figurach geometrycznych i w otoczeniu,
- rozwiązuje łatwe zadania tekstowe z zastosowaniem równania z niewiadomą w postaci okienka oraz zadania na porównywanie różnicowe.

Edukacja muzyczna

Działalność (aktywność) muzyczna dzieci w klasach I–III winna służyć kształceniu elementarnej wrażliwości zmysłowej (słuchowo-ruchowej), wytwarzaniu pozytywnych emocji i motywacji, wywalaniu ekspresji i przygotowaniu do percepcji muzyki. Udostępnianie zróżnicowanych form kontaktu z muzyką zapewni każdemu dziecku odnośnienie sukcesów w takiej formie aktywności, jaka jest mu najbliższa. Oto przykładowe formy kontaktów uczniów z muzyką: słuchanie muzyki, ruch przy muzyce, śpiew i ćwiczenia mowy, tworzenie muzyki w elementarnych formach i gra na wybranych instrumentach. Dzięki tym zróżnicowanym przejawom aktywności muzycznej będą docierać do dzieci rozmaite bodźce, co będzie odpowiedzią na naturalne zapotrzebowanie niektórych 6–10-latków.

Dobrej organizacji zajęć muzycznych służyć będzie m.in. tworzenie właściwej organizacji przestrzeni edukacyjnej, stymulującej swobodną i bezpieczną ekspresję ruchową oraz muzyczną. Wymagania z zakresu edukacji muzycznej podlegają znacznemu zindywidualizowaniu ze względu na naturalne predyspozycje, zainteresowania i możliwości uczniów.

Odzwierciedleniem spełnienia tego przesłania jest diagnoza zainteresowań dzieci, dobór repertuaru adekwatny do możliwości odtwórczych i twórczych uczniów, korzystanie z instrumentów muzycznych. Stawianie przed dzieckiem zadań twórczych wymaga znacznej uwagi nauczyciela. Ta forma aktywności uczy przełamywać opory, pobudza wyobraźnię, stymuluje, zachęca do dokonywania wyborów, pozwala odpocząć i zregenerować siły.

Zarówno percepcja utworów muzycznych, jak i proces tworzenia muzyki mają istotne znaczenie wychowawcze (społeczne), poznawcze i kształcące oraz emocjonalne.

Uczeń kończący I etap edukacyjny posiada umiejętności w zakresie różnych form aktywnego odbioru muzyki, potrafi samodzielnie ją tworzyć:

- śpiewa piosenki ze słuchu, tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki,
- aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy, rozpoznaje podstawowe formy muzyczne,
- realizuje ruchem proste rytmy i układy rytmiczne, reaguje na zmiany tempa, metrum i dynamiki,
- rozróżnia podstawowe elementy muzyki i znaki notacji muzycznej,
- gra na instrumentach proste melodie i akompaniamenty,
- tańczy podstawowe kroki krakowiaka, polki lub innych tańców ludowych.

Edukacja plastyczna

Pobudzanie i usprawnianie procesów percepcji wizualnej oraz wspieranie rozwoju osobowości może odbywać się także poprzez aktywność plastyczną dziecka. Przeżycie i zaangażowanie emocjonalne jest, z jednej strony, potrzebą wynikającą z rozwoju dziecka, z drugiej zaś – aktywność plastyczna działa inspirująco na wyobraźnię i ekspresję w postaci rysunku, wydzieranki, wyklejanki lub innej ilustracji, wykonanej różnymi technikami plastycznymi. Obcowanie uczniów z wybranymi dziedzinami sztuki będzie źródłem różnorodnych doświadczeń, a ponadto umożliwi wyrażanie własnych myśli i uczuć. Znaczenie tych spotkań jest bardzo istotne ze względu na utrwalony w dziełach plastycznych dorobek myśli ludzkiej.

W przestrzeni wychowawczej ważne znaczenie zajmują spotkania z dziełami/

Kończący edukację wczesnoszkolną uczniowie będą potrafili:

- określić swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziedzinami sztuki, zabytkami i tradycjami środowiska, w którym żyje,
- rozróżnić dziedziny działalności twórczej człowieka i rozpoznać wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury,
- wskazać wytwory rzemiosła artystycznego i sztuki ludowej oraz określić ich znaczenie w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego,
- korzystać z przekazów medialnych oraz zastosować ich narzędzia i wytwory w kształtowaniu własnego wizerunku oraz upowszechnianiu kultury w środowisku,
- prowadzić własną działalność twórczą, stosując różnorodne środki wyrazu w kompozycjach płaskich i przestrzennych.

Zajęcia komputerowe

Komputer pełni rolę atrakcyjnego – z punktu widzenia dziecka – medium, wspomagającego uczenia i nauczyciela w procesie kształcenia. Technologie informatyczne są coraz częściej obecne we wszystkich dziedzinach życia; oznaczają liczne ułatwienia w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, także w procesie kształcenia. Wprowadzone do edukacji wczesnoszkolnej elementy informatyki są bardzo istotne w realizacji celów ogólnych pierwszego etapu edukacyjnego dzieci w XXI wieku.

Obecne we wszystkich dziedzinach codziennego życia technologie informacyjne stawiają nowe wyzwania. Im wcześniej dziecko rozpocznie planowe i ukierunkowane posługiwanie się komputerem jako źródłem informacji, tym łatwiej będzie mu funkcjonować w otaczającym świecie.

Kończąc edukację wczesnoszkolną uczeń potrafi:

- zna podstawowe elementy zestawu komputerowego;
- potrafi wykorzystać komputer i poznane programy komputerowe w zdobywaniu wiedzy, prezentowaniu treści, komunikowaniu się;

- umie obsługiwać stanowisko komputerowe, nazywając elementy zestawu i posługując się klawiaturą i myszą,
- potrafi posługiwać się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, pisze za pomocą klawiatury litery i cyfry, wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki,
- umie wyszukać i zastosować w praktyce informacje, które znajdują się na wskazanych przez nauczyciela stronach internetowych, dostrzega elementy aktywne, nawiguje po stronach w określonym zakresie,
- zna wynikające z niewłaściwego korzystania z komputera zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa, stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimediów.

Zajęcia techniczne

Wychowanie do techniki odbywa się między innymi poprzez działalność konstrukcyjną dzieci, poznawanie i obsługiwanie wybranych urządzeń, poszanowanie wytworów pracy ludzkiej. Podczas zajęć dzieci uczą się określać cel podejmowanych zadań, poszukiwać wielości dróg ich realizacji, wzbudzać w sobie motywację do działania.

Uczeń kończący klasę trzecią posiada podstawową wiedzę o środowisku technicznym, potrafi realizować „drogę” powstawania przedmiotu od pomysłu do wytworu:

- rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń transportowych, wytwórczych, informatycznych i elektrycznych, określa ich wartość z punktu widzenia cech użytkowych,
- zna sposoby wytwarzania przedmiotów codziennego użytku, wie, jak bezpiecznie i ekonomicznie korzystać z nich w gospodarstwie domowym,
- rozumie potrzebę organizowania indywidualnych i zespołowych działań technicznych, potrafi zadbać o właściwą organizację materiałów, narzędzi i stanowiska pracy,
- potrafi opracować i przedstawić własne pomysły rozwiązań technicznych, zaplanować czynności, zgromadzić materiały i narzędzia niezbędne do ich wykonania,
- zna zasady bezpieczeństwa w poruszaniu się w ruchu ulicznym jako pieszy lub rowerzysta, przestrzega reguł bezpieczeństwa komunikacyjnego, wie, jak należy zachować się w razie wypadku.

Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna

Uczeń po klasie trzeciej ma opanowane podstawowe wiadomości o wpływie aktywności ruchowej na sprawność fizyczną i ogólną kondycję organizmu, rozumie potrzebę ochrony zdrowia i stosowania działań profilaktycznych.

W zakresie sprawności ruchowej i treningu zdrowotnego:

- potrafi przyjmować pozycje wyjściowe i ustawienia właściwe dla poszczególnych rodzajów ćwiczeń i prostych układów gimnastycznych,
- dba o prawidłowe ich wykonanie,
- umie realizować marszobiegi na określonych dystansach lub w podanych ramach czasowych,
- jeździ na rowerze i wrotkach lub rolkach,
- bierze udział w zabawach i grach terenowych,
- potrafi posługiwać się piłką i innymi przyborami, przestrzegając zasad bezpieczeństwa i respektując reguły gry oraz decyzje sędziego,
- zna zasady rywalizacji sportowej i stosuje się do nich w rozgrywkach indywidualnych i zespołowych, dba o bezpieczeństwo miejsca i przebiegu zabaw ruchowych,

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- umie dbać o higienę osobistą i czystość odzieży, rozumie znaczenie racjonalnego odżywiania, aktywnego sposobu wypoczyniania i systematycznej profilaktyki zdrowotnej dla właściwego funkcjonowania organizmu.

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. Metody nauczania – uczenia się

Zadaniem współczesnego nauczyciela klas początkowych jest troska o prawidłowy rozwój ucznia, wspomaganie tego rozwoju w przyjaznym, bezpiecznym i zdrowym środowisku, stwarzanie warunków do samorealizacji. Nauczyciel organizuje proces dydaktyczny tak, aby umożliwić dzieciom zdobycie jak największej liczby doświadczeń ułatwiających zdobywanie różnorodnych umiejętności i samodzielne konstruowanie wiedzy.

Metoda nauczania to wypróbowane, systematycznie i świadomie stosowane układy czynności nauczyciela i uczniów, które mają doprowadzić do zamierzonego efektu⁵³. Metoda nauczania odpowiada na pytanie „jak nauczać?”. Metody wskazują na czynności⁵⁴, które należy tak dobrać, aby osiągnąć zamierzone cele. W pedagogice są to czynności zarówno nauczyciela jak i dziecka. Pojęciem metody, które można odnieść do wszelkiej działalności człowieka, zajmuje się prakseologia.

Metoda obejmuje więc w przypadku wychowania świadomie zaplanowany tok i rodzaj czynności nauczyciela oraz związane z nim czynności dziecka, których powtarzanie może przynieść pożądane rezultaty. Poszczególne czynności podporządkowane metodzie w pedagogice sposobami. Na przykład w metodzie kierowania zabawami mieści się w sposób zapoznawania dzieci z nową zabawą, pokaz. Często jednak pojęć – metoda i sposób – używa się zmiennie, choć sposób sam w sobie, nie stanowi jeszcze metody⁵⁵. Metody służą włączaniu w życie dzieci określonych bodźców i treści kształtujących ich rozwój. Nauczyciel jest pośrednikiem między dziećmi a światem treści, które włącza w ich działalność, przekazuje drogę słowną.

Wśród metod wyróżnionych w teorii wychowania i nauczania, potrzebom pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej najbardziej odpowiada ich podział oparty na teorii odzwierciedlenia materialnej rzeczywistości przez człowieka. Podział ten wyróżnia metody oparte na działaniu – czynne, na obserwacji – percepcyjne i na słowie – słowne.

Wśród metod czynnych wyróżniamy:

- Metodę samodzielnych doświadczeń, która polega na stwarzaniu warunków dla spontanicznej zabawy na ułatwianiu mu nawiązywania z własnej inicjatywy kontaktów z otoczeniem społecznym, przyrodą i sztuką.
- Metodą kierowania własną działalnością dziecka, obejmującą inspirowanie jego spontanicznej działalności przez zachętę, sugestię, włączając się w jego działalność, radę, pomoc w rozwiązaniu konfliktów, oceną, nagrodą według przyjętych norm.
- Metodę zadań stawianych dziecku, które rozwiązuje aktywnie i samodzielnie jako problemy nasuwające się do odkrywania nowych zjawisk.
- Metodę ćwiczeń, pobudzającą dzieci do powtarzania różnych czynności, ćwiczenia rozwijające sprawność ruchową, utrwalają umiejętności praktyczne, wiadomości.

Do metod percepcyjnych opartych na bezpośrednim spostrzeganiu i przeżyciach w kontakcie z otoczeniem materialnym, jak również na percepcji zachowania społecznego i sztuki zaliczamy:

- Metodę obserwacji i pokazu, obejmują przedmioty, zjawiska i czynności, na których nauczycielka chce skupić uwagę dzieci.
- Metodą przykładu, jakim jest dla dziecka osobisty przykład nauczycielki a także innych dorosłych dzieci jako wzorów postępowania.
- Metodą uprzywilejowania sztuki oparta na percepcji sztuki plastycznej, teatralnej i utworów muzycznych, polegająca na ułatwianiu dzieciom ich rozumienia i przeżyć⁵⁶.

W wyżej omówionych metodach ważną rolę odgrywa działanie poprzez słowa, które pobudza procesy poznawcze i emocjonalne, dostarcza informacji, podporządkowuje wiadomości. Mowa jest zdolnością porozumiewania się za pomocą symboli, które pośrednio informują o rzeczach i zjawiskach oraz stosunków między nimi.

Do metod słownych zaliczamy⁵⁷:

⁵³ Cz. Kupisiewicz, *Podstawy dydaktyki*, Warszawa 2005, s. 83.

⁵⁴ M. Kwiatowska, *Podstawy pedagogiki przedszkolnej*, WSiP Warszawa 1985, s. 61

⁵⁵ Tamże, s. 61.

⁵⁶ Tamże, s. 64.

- rozmowy, opowiadania, zagadki, rozwijające procesy poznawcze i poszerzające zasób wiadomości dziecka, jak również uczenie dzieci wierszy, tekstów, piosenek,
- objaśnienia i instrukcje, towarzyszące nabywaniu przez dzieci różnych umiejętności, sprawności ruchomej, przyzwyczajień higienicznych,
- sposoby społecznego porozumiewania, wpływa na postępowanie dzieci jak odwoływanie się do umów, wyrażanie aprobaty, upominanie, sugestie w postaci nakazów i zakazów,
- metody żywego słowa, które pobudzają uczucia i procesy poznawcze, działają na wyobraźnię i motywację dziecka, a służą przede wszystkim przekazywaniu wartości literatury pięknej.

Wśród metod nowoczesnych stosowanych w nauczaniu zintegrowanym należy szczególnie wymienić:

- **Metody informacyjne** (pogadanka, opis, opowiadanie, praca z tekstem, wyjaśnienie) służą przekazywaniu uczniom informacji.
- **Metody problemowe** umożliwiają uczniom samodzielne zdobywanie wiedzy, poprzez czynność badania, projektowania doświadczeń. Należą do nich: klasyczna metoda problemowa, dyskusja, zabawy i gry dydaktyczne, metoda sytuacyjna, metoda przypadków.
- **Metody waloryzacyjne** (impresyjna i ekspresyjna) pozwalają na aktywizowanie emocjonalne uczniów. Warto podkreślić znaczenie dramy i inscenizacji w pracy z uczniami w klasach I–III.
- **Metody operatywne** to organizacja działalności praktycznej uczniów poprzez ćwiczenia oraz działania.

Umiejętność doboru metod jest elementem profesjonalnego przygotowania nauczyciela, osoby inspirującej wielokierunkową aktywność uczniów.

Dorosły stymuluje dziecko w następujący sposób:

- proponuje interesujące poznawczo sytuacje dydaktyczne,
- pyta, interpretuje,
- dostarcza informacji, modyfikuje wypowiedzi, tworzy inspirujące środowisko wychowawcze,
- pomaga przy narodzinach dziecięcych teorii dotyczących różnorodnych kategorii poznawczych.

Jedną z preferowanych przez autorów programu metod nauczania jest metoda projektowa.

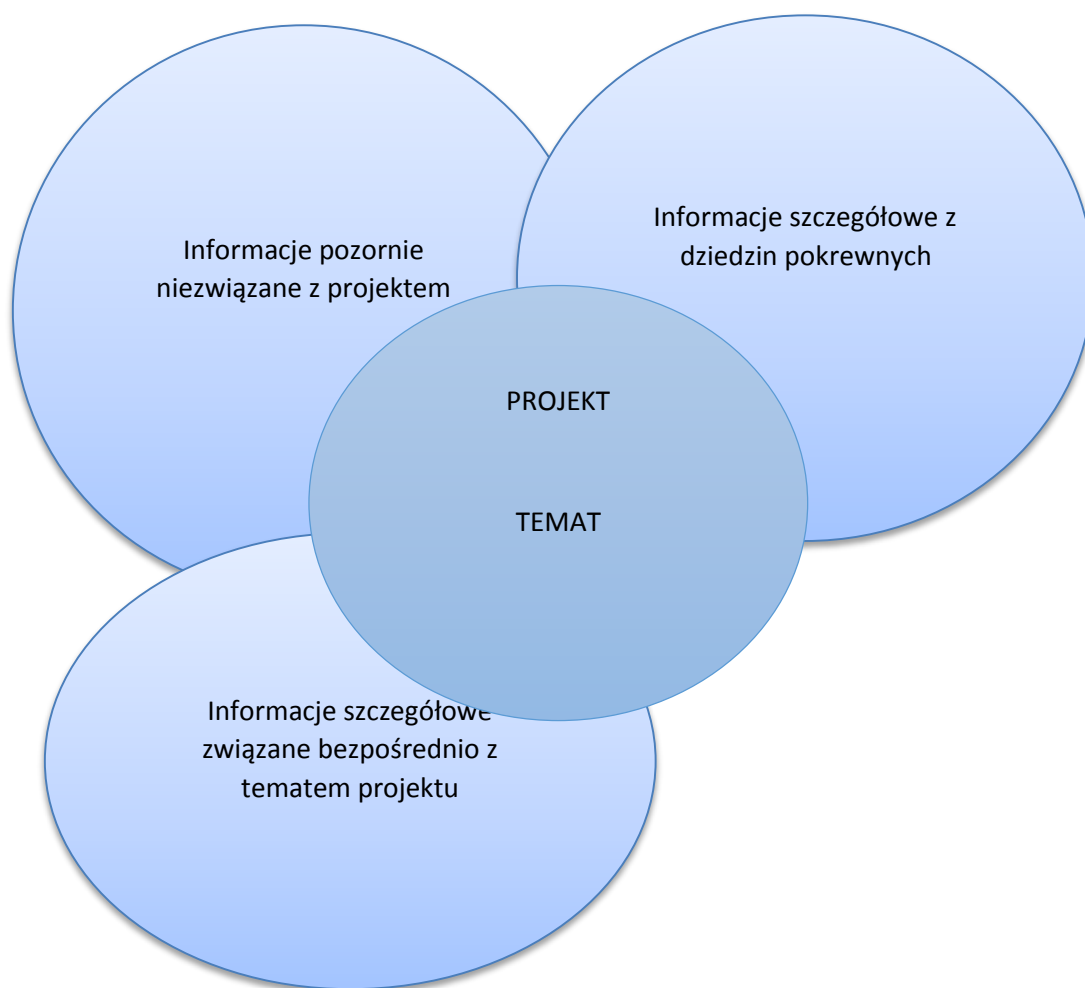
Metoda projektu traktowana jest obecnie jako jedna z wielu metod nauczania, które bazują na aktywności własnej uczących się. Pojęcie „projekt” odnosi się do całokształtu działań podejmowanych przez uczniów na podstawie ustalonych wcześniej założeń. Projekt zrywa z podziałem na treści przedmiotowe, wykorzystuje naturalną ciekawość dziecka, pozwala stosować różne strategie rozwiązania problemów.

Według Johna A. Stevensona⁵⁸, aby postępowanie metodyczne można było nazwać projektem, muszą współwystępować cztery podstawowe cechy:

- Nabywanie wiedzy powinno zachodzić głównie dzięki samodzielnemu rozumowaniu i rozwiązywaniu problemów, a nie za pomocą pamięciowego przyswajania wiedzy.
- Aktywność uczniowska ma na celu nie tylko gromadzenie wiedzy czy doświadczeń, lecz także zmianę nastawienia ucznia do uczenia się.
- Uczniowie pracują nad zagadnieniami, które ich interesują i wynikają z ich naturalnych potrzeb.
- Wprowadzanie rozważań teoretycznych następuje w miarę potrzeb i zawsze wynika z realizowanych działań praktycznych.

⁵⁷ Tamże, s. 64

⁵⁸ M. Kotarba – Kańczugowska, Praca metodą projektu, Ośrodek Rozwoju Edukacji, s. 7.

Źródło: Opracowanie własne

Metoda ta niesie za sobą szereg pozytywnych skutków, które mogą zmienić sposób postrzegania szkoły i lekcji przez jej użytkowników.

Do korzyści indywidualnych zaliczamy:

- kształtowanie umiejętności społecznych: nauka pracy w grupie,
- zdobywanie nowych kwalifikacji w zakresie komunikacji
- nauka samodzielności: podejmowanie własnych decyzji;
- ćwiczenie umiejętności rozwiązywania problemów
- rozwój umiejętności organizacyjnych: efektywne zarządzanie czasem, planowanie i organizacja pracy
- większa pewność siebie i ćwiczenie takich umiejętności, jak publiczne wypowiedzianie się i jasne formułowanie myśli rozwój indywidualnych zainteresowań i pasji
- łączenie ze sobą umiejętności z różnych dziedzin życia (np. zdolności plastycznych z umiejętnościami organizatorskimi).

Aby efektywnie pracować metodą projektu, należy przestrzegać określonych faz pracy⁵⁹, do których należą:

1. zainicjowanie projektu,
2. spisanie kontraktu,
3. wybór tematu,
2. podział na grupy,
3. sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu,
4. przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań,
5. dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy,
6. realizacja projektu,
7. prezentacja wyników projektu,
8. ewaluacja.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe omówienie poszczególnych faz projektu.

Tabela 1. Fazy projektu oraz poszczególne działania nauczyciela i uczniów

Faza	Działania nauczyciela	Działania uczniów
1. Zainicjowanie projektu	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie uczniów do pracy metodą projektu • zapoznanie z metodą • wzbudzenie zainteresowania • opracowanie instrukcji⁶⁰ realizacji projektu • omówienie możliwych sposobów realizacji projektu • zaprezentowanie kryteriów oceny itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z istniejącymi przykładami projektu • oglądanie wzorcowych gotowych projektów • poszerzenie wiedzy na temat pracy metodą projektu
2. Spisanie kontraktu	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie kontraktu⁶¹ • zapoznanie uczniów z zasadami pracy metodą projektu – ze szczególnym zwróceniem uwagi na odpowiedzialność uczniów za proces kształcenia • omówienie zasad pracy w grupie • ustalenie zasad pracy pomiędzy nauczycielem a uczniami 	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z kontraktem • dyskusja nad zapisami • wyrażenie zgody na zapisy w kontrakcie • podpisanie kontraktu
3. Wybór tematu	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w wyborze tematu • wskazanie zakresu tematycznego • opisanie sytuacji problemowej • wzbudzenie zainteresowania w uczniach 	<ul style="list-style-type: none"> • wstępne studiowanie informacji • określenie zakresu tematycznego • formułowanie problemów badawczych
4. Podział na grupy	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w doborze uczestników do grup projektowych 	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie grup projektowych • wstępny podział zadań

⁵⁹ K. Wysznińska, *Czym jest metoda projektu?*, [w:] „Życie Szkoły”, 2011 nr 9 s. 549–552.

⁶⁰ **Instrukcję** przygotowuje nauczyciel. Powinna ona zawierać wszelkie informacje formalno-organizacyjne, takie jak: ogólna tematyka projektu i cele jego realizacji; przykładowe zadania do realizacji; sugerowane źródła, w których uczniowie mogą poszukiwać informacji; terminy realizacji poszczególnych etapów i całego przedsięwzięcia oraz terminy konsultacji; przykładowe sposoby i czas prezentacji wyników projektu; wskazówki do opracowania raportu końcowego oraz kryteria oceny projektu.

⁶¹ **Kontrakt** może być przygotowany przez nauczyciela albo wspólnie przez nauczyciela oraz uczniów. Najlepiej, gdy sporządzony jest w formie pisemnej i określa: terminy poszczególnych etapów pracy nad projektem oraz termin zakończenia projektu, kary za niedotrzymywanie terminów, sposób komunikowania się z nauczycielem prowadzącym projekt oraz innymi nauczycielami (w przypadku projektu interdyscyplinarnego) zasady współpracy w grupach uczniowskich, terminy korzystania z potrzebnej bazy szkolnej – laboratoriów, pracowni (np. komputerowych), datę zawarcia kontraktu oraz podpisy nauczyciela i uczniów.

	Uwaga: warto tak zorganizować pracę grupową, żeby ostateczny rezultat zależał od efektów pracy każdego z uczniów	
5. Określenie ogólnych i szczegółowych celów projektu	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w określeniu celów ogólnych i szczegółowych • zwrócenie uwagi na kluczowe elementy projektu • nadanie celom formy operacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podział materiału na jednostki zadaniowe • operacjonalizację ogólnych celów kształcenia – wyrażenie celów w precyzyjny sposób, aby stanowiły opis planowanych działań
6. Przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań	<ul style="list-style-type: none"> • ustalenie terminów konsultacji • pomoc w podziale zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie harmonogramu⁶² pracy • określenie poszczególnych zadań i zaplanowanie terminu ich realizacji • przygotowanie wstępnego opisu projektu: temat, cele, zadania • wskazanie osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania
7. Dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy.	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w dostępie do literatury oraz innych materiałów czy źródeł informacji • pomoc w prawidłowym korzystaniu z różnych materiałów (instrukcja korzystania z encyklopedii, słowników, klasyfikacji itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie informacji • studiowanie danych • dobór literatury oraz innych źródeł wiedzy
8. Realizacja projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Doradztwo • zapewnienie możliwości konsultacji eksperckich (opcjonalnie) • konsultowanie realizacji projektu • obserwacja pracy poszczególnych grup oraz każdego ucznia indywidualnie 	<ul style="list-style-type: none"> • pośrednie kierowanie realizacją projektu w sytuacji, gdy uczniowie zgłaszają trudności wskazanie możliwych form prezentacji wyników projektu⁶³ • opracowywanie poszczególnych problemów badawczych • analiza materiału • konfrontowanie różnych punktów widzenia • dyskusje w grupie • opracowanie wyników projektu • przygotowanie raportu/ sprawozdania z realizacji projektu • przygotowanie planu prezentacji wyników projektu

⁶² **Harmonogram** opracowują uczniowie. Powinien on być szczegółowym planem działania i zwracać: wykaz celów do osiągnięcia, listę osób zaangażowanych w realizację projektu, szczegółowy opis i terminarz realizowanych etapów działania wraz ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych czynności lub zadań.

⁶³ **Przykłady form prezentowania efektów końcowych projektu:** album ze zdjęciami, szkicami, mapkami, relacjami dotyczącymi projektu, debata, dyskusja z wykorzystaniem przygotowanych materiałów, film, nagranie dźwiękowe, piknik naukowy, konferencja naukowa: wykłady i prezentacje prowadzone przez uczniów, książka, broszura, ulotka, gazetka, plakat, collage czy inna forma plastyczna, portfolio z dokumentacją projektową, prezentacja multimedialna, przedstawienie teatralne, inscenizacja, model, makieta, wystawa, festiwal.

<p>9. Prezentacja wyników projektu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • słuchanie zadawanie pytań • zapoznanie się z raportem/ sprawozdaniem z realizacji projektu 	<ul style="list-style-type: none"> • dyskusje w grupie • każdy uczestnik danej grupy indywidualnie prezentuje wyniki poszczególnych części projektu
<p>10. Ewaluacja projektu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie indywidualnej ewaluacji pracy każdego uczestnika grupy ze szczególnym zwróceniem uwagi na jego zaangażowanie, wysiłek, cały proces rozwiązywania problemu; • dokonanie oceny pracy grupy jako całości według wcześniej przyjętych kryteriów⁶⁴; • wskazanie możliwości dalszej pracy; • korekta uchybień • docenienie kreatywności • członków grupy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonanie samooceny • dyskusja nad wkładem każdego uczestnika grupy w pracę • ocena pracy grupy jako całości

Źródło: M. Kotarba – Kańczugowska, Praca metodą projektu, Ośrodek Rozwoju Edukacji, s. 10 – 12.

⁶⁴ **Przykładowe kryteria oceny projektu:** stopień samodzielności w wyborze tematu, dobór różnorodnych źródeł informacji, terminowość pracy – terminowe przygotowanie harmonogramu pracy, stawianie się na konsultacje, terminowe oddanie raportu końcowego, uzasadnienie doboru literatury oraz innych źródeł wiedzy, posługiwanie się fachową terminologią zarówno podczas prezentacji, jaki i w raporcie, organizacja i zaplanowanie prezentacji, sposób prezentacji, komunikatywność wystąpienia, stopień analizy i syntezy zdobytych informacji, zaprezentowanych w raporcie końcowym, zwięzłość i konkretność ustaleń, sposób przygotowania prezentacji i raportu końcowego, estetyka.

6. System oceniania

Elementem programu nauczania jest zastosowany system nauczania, czyli nic innego jak zestaw informacji, w jaki sposób będą oceniane zdobyte przez ucznia informacje.

Z uwagi na fakt, iż

§ 1

1. Na półrocze i zakończenie roku szkolnego uczniowie otrzymują ocenę opisową wyników nauczania z poszczególnych przedmiotów.
2. Ocena opisowa zawiera opis osiągnięć ucznia oraz wskazówki do dalszej pracy dla nauczycieli i rodziców. Informacje dla rodziców powinny mieć charakter opisowo-instruktażowy i opierać się głównie na konkretnych osiągnięciach ucznia. Niewielkie nawet postępy powinny być wzmocniane pozytywnie, natomiast brak postępów nie podlega wartościowaniu negatywnemu.
3. *W świadectwach szkolnych promocyjnych oraz świadectwach ukończenia szkoły wydawanych uczniom na drugiej stronie świadectwa nad „Wynikami klasyfikacji końcoworocznej” umieszczą się adnotacje „uczeń/uczennica realizował(a) program nauczania dostosowany do indywidualnych możliwości i potrzeb na podstawie orzeczenia publicznej poradni psychologiczno - pedagogicznej / specjalistycznej (wpisać właściwą nazwę poradni)”. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 24 kwietnia 2002r. (Dz. U. z 2002r. Nr 46, poz. 433).*

§ 2

1. Oceny są obiektywne i jawne dla ucznia i jego rodziców (prawnych opiekunów).
2. Na pisemny wniosek rodzica (prawnego opiekuna) do Dyrektora szkoły, nauczyciel uzasadnia w formie pisemnej każdą ocenę w ciągu tygodnia od złożenia wniosku.
3. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów), sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania ucznia jest udostępniana uczniowi lub jego rodzicom (prawnym opiekunom), na zasadach ustalonych przez nauczyciela.

§ 3

Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, techniki, plastyki i muzyki należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć.

§ 4

1. Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w całościowym, harmonijnym rozwoju. Przedmiotem oceniania szkolnego są postępy w rozwoju ucznia.
2. Cele oceniania:
 - 1) poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
 - 2) motywowanie ucznia do dalszej pracy,
 - 3) pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu własnego rozwoju,
 - 4) dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
 - 5) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

§ 5

- 1) W klasach I – III oceny klasyfikacyjne półroczne i końcoworoczne oraz ocena zachowania są

oceną opisową.

- 2) Na podstawie bieżącej obserwacji nauczyciel wychowawca systematycznie odnotowuje w dzienniku zajęć, dzienniczku informacyjnym ucznia, kartach pracy, ćwiczeniach i zeszytach osiągnięcia edukacyjne uczniów, stosując skróty opisów ocen (są one umieszczone w widocznym miejscu w klasie).
- 3) W klasie I w pierwszym semestrze - stosowane są odpowiednie symbole (zapis w dokumentacji nauczyciela):

- wzorowo W

- bardzo dobrze B

- dobrze D

- słabo S

- 4) Ponieważ praca z dziećmi wymaga systematycznego i częstego sprawdzania nauczyciel może sam, według własnego pomysłu nagradzać wysiłki dzieci motywując je do nauki.

§ 6

- 5) W klasach pierwszych w I semestrze nauczyciel może stosować ocenianie symboliczne

( ) zachowując jednocześnie obowiązujący system oceniania.

- 7) W klasie I drugi semestr oraz w klasach II i III w przypadkach oceny sprawdzianów osiągnięć ucznia, z istotną przewagą komentarza pedagogicznego:

Wyróżniająco – (W) – Wspaniale! Brawo! Osiągasz doskonale wyniki. Posiadasz uzdolnienia i rozwijasz je. Należą Ci się gratulacje!

Bardzo Dobrze - (B) – Bardzo dobrze pracujesz! Robisz w szybkim tempie duże postępy. Tak trzymaj!

Dobrze - (D) – Dobrze pracujesz jednak stać Cię, by było lepiej. Włóż więcej wysiłku w podejmowane prace, co umożliwi Ci osiągać lepsze wyniki.

Przeciętnie – (P) – Pracujesz, ale osiągasz słabe wyniki. Aby to zmienić na lepsze konieczna jest pomoc nauczyciela i rodziców oraz systematyczna praca, wymagająca dużo wysiłku z twojej strony.

Słabo – (S) - Zbyt mało pracujesz i osiągasz bardzo słabe wyniki. Włóż dużo wysiłku, bądź aktywniejszy, skorzystaj z pomocy nauczyciela i rodziców.

Musi popracować – (M) – Musisz jeszcze popracować! Pokonasz trudności, jeśli zaczniesz pracować systematycznie.

- 1) Dopuszcza się możliwość stosowania znaków dodatkowych zamieszczonych w PSO z danego przedmiotu.

§ 7

- 1) Każdemu poziomowi oceny odpowiada konkretne krótkie sformułowanie i opis danej umiejętności w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, ruchowo-zdrowotnej i artystycznej oraz języka angielskiego.
- 2) Przy ustalaniu ocen z wychowania fizycznego, muzyki, plastyki i techniki bierzemy pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia.

§ 8

Klasyfikacja końcowa w klasach I-III polega na podsumowaniu osiągnięć w danym roku szkolnym:

- 1) ocena klasyfikacyjna końcoworoczna w klasach I-III szkoły podstawowej jest oceną opisową (z wyjątkiem języka angielskiego),
- 2) ocenę opisową końcoworoczną odnotowuje się na świadectwie oraz w arkuszach ocen,
- 3) ocena końcoworoczna nie zawiera zaleceń dla ucznia, podkreśla zmiany w rozwoju ucznia powinna mieć charakter diagnostyczno-informacyjny.

§ 9

Oceniane będą indywidualne możliwości ucznia w następujących sytuacjach dydaktycznych:

- 1) umiejętności i wiadomości nabyte w procesie nauczania i uczenia się,
- 2) systematyczność pracy ucznia,
- 3) samodzielność,
- 4) zaangażowanie i kreatywność,
- 5) umiejętność prezentowania wiedzy,
- 6) umiejętność współpracy w grupie.

§ 10

Ustala się następujące formy oceniania:

- 1) odpowiedzi ustne (z miejsca lub przy tablicy) i kartkówki - przeprowadza się je bez zapowiedzi z maksymalnie trzech ostatnich lekcji; czas trwania kartkówki max. 15 minut,
- 2) sprawdziany, testy i prace klasowe - muszą być poprzedzone co najmniej jedynotygodniową zapowiedzią i jedną lekcją powtórzeniową; nauczyciel określa zakres materiału; czas trwania min. 45 minut,
- 3) samodzielna praca i aktywność uczniów na lekcji,
- 4) prace domowe:
 - obowiązkowe,
 - nieobowiązkowe - za niewłaściwe wykonanie nie stawia się oceny niedostatecznej,
- 5) udział uczniów w konkursach, olimpiadach i zawodach przedmiotowych,
- 6) aktywność na lekcji:
 - praca samodzielna,
 - praca w grupie (organizacja pracy w grupie, komunikacja w grupie, zaangażowanie, sposób prezentacji, efekty pracy),

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- inne formy aktywności (gra dydaktyczna, doświadczenia praktyczne, praca z mapą i atlasem, tekstem źródłowym, śpiew, udział w konkursach, olimpiadach, zawodach).

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Charakterystyka materiałów wypracowanych w ramach niniejszego programu nauczania:

Do niniejszego programu zostały opracowane:

1. Scenariusze zajęć (350 sztuk);
2. Karty pracy dla ucznia;
3. Filmy dydaktyczne do wykorzystania podczas prowadzonych zajęć;
4. Instrukcja zastosowania awatarów w procesie nauczania;
5. Multimedialne scenariusze zajęć dla klas I-III (dla nauczycieli).
6. E-book dla całego etapu edukacyjnego (kl.I-III; dla uczniów i nauczycieli).
7. Interaktywne plansze (kl.I-III dla uczniów).
8. Ćwiczenia dla kl.I-III do wypełniania i rozwiązywania przez uczniów.
9. Testy dla kl.I-III do wypełniania i rozwiązywania przez uczniów.
10. Ankiety dla klas I-III do wypełniania przez uczniów i nauczycieli.
11. Ilustracje, zdjęcia, filmy, pliki audio, gra edukacyjna dla klas I-III (dla uczniów).
12. Propozycje projektów edukacyjnych dla klas I-III (dla nauczycieli).
13. Propozycje zabaw rozwijających poszczególne umiejętności uczniów dla klas I-III (dla nauczycieli).